

GOBIERNO DEL
ESTADO DE MÉXICO

Periódico Oficial

Gaceta del Gobierno

Gobierno del Estado Libre y Soberano de México

REGISTRO DGC NÚM. 0011021 CARACTERÍSTICAS 113282801

Director: Lic. Aarón Navas Alvarez
legislacion.edomex.gob.mx

Mariano Matamoros Sur núm. 308 C.P. 50130

A: 202/3/001/02

Fecha: Toluca de Lerdo, Méx., martes 11 de octubre de 2016

“2016. Año del Centenario de la Instalación del Congreso Constituyente”

Sumario

SECRETARÍA DE DESARROLLO SOCIAL

TRADUCCIÓN A LENGUA INDÍGENA MAZAHUA DE LA MODIFICACIÓN DE LAS REGLAS DE OPERACIÓN DEL PROGRAMA DE DESARROLLO SOCIAL “GENTE EN GRANDE”.

TRADUCCIÓN A LENGUA INDÍGENA MAZAHUA DE LA MODIFICACIÓN DE LAS REGLAS DE OPERACIÓN DEL PROGRAMA DE DESARROLLO SOCIAL “ADULTOS EN GRANDE”.

TRADUCCIÓN A LENGUA INDÍGENA MAZAHUA DE LA MODIFICACIÓN DE LAS REGLAS DE OPERACIÓN DEL PROGRAMA DE DESARROLLO SOCIAL “FUTURO EN GRANDE”.

TRADUCCIÓN A LENGUA INDÍGENA OTOMÍ DE LA MODIFICACIÓN DE LAS REGLAS DE OPERACIÓN DEL PROGRAMA DE DESARROLLO SOCIAL “GENTE EN GRANDE”.

TRADUCCIÓN A LENGUA INDÍGENA OTOMÍ DE LA MODIFICACIÓN DE LAS REGLAS DE OPERACIÓN DEL PROGRAMA DE DESARROLLO SOCIAL “ADULTOS EN GRANDE”.

TRADUCCIÓN A LENGUA INDÍGENA OTOMÍ DE LA MODIFICACIÓN DE LAS REGLAS DE OPERACIÓN DEL PROGRAMA DE DESARROLLO SOCIAL “FUTURO EN GRANDE”.

Tomo CCII
Número

72

SECCIÓN OCTAVA

Número de ejemplares impresos:

200

PODER EJECUTIVO DEL ESTADO

SECRETARÍA DE DESARROLLO SOCIAL

MBEZHE M'ARA NORMA PONCE OROZCO, NRA/GXINU K'A KONSEJABO NU NRIXU ÑE NA JO'O KJA JÑIÑI, K'O MAMA KJA JÑA'A 3 TS'IJÑATJO XI, 5,6,10,11 ÑE 17 TS'IJÑATJO NRE'E IV ÑE 18 TJURU/ JMU JANGO GA KJA YO NTE'E KJA TS'IB'ONRO; 8 TS'IJÑATJO III, 19, 20 ÑE 26 MAMA TJURU/ JMU JANGO GA KJA YO NTE'E A TS'IB'ONRO; 14 TS'IJÑATJO XIV, KJA JÑA JMU A TS'IB'ONRO NU JANGO O DYA/TR'A/JI NA MUNRO NU NE CHJU _'U_ : KONSEJO TS'IMUNRO NU NRIXU ÑE NA JO'O RGA MIMI ÑE 10 TS'IJÑATJO VI JÑA'A A MBO'O, ÑE

K'O MAMA

K'a in jñab'epji kja jñiñi nu arkate kja Ts'ib'onro, na sekretaria kja ra pjos'u/ Nu Secretaría kja Desarrollo Social ne ra ts'ja'a ñe ra jmutu/ ngekua ra so'o ra mimi na jo'o 'o e te'e k'o dya k'o nrra pesi. Nekua nrrezhe o dya/tra/ji napunkju/ e jmuru/ k'o unu/ jeko ra ñona yo e te'e ngekua ra jeb'i yo e te'e yo me probi k'a ts'ibonro. Nu jmuru/ kja'a k'a yo e te'e yo probi ra ma ga ma xoñi ñe k'a rga jo'o rge nuji yo naño te'e.

Nza kja mama nu Pezhe a B'ondo yo te'e 2014, kja ne Ts'ibondo a B'ondo a kjanu mama ke kja'a 1 miyo ñe 589 mil 330 yo te'e ko dyenje 60 kje'e, angezeji mamaji ke yo te'e ko karaji na nda'a a kjanu mamaji ko nesta ra pjosn'u/ji.

Mbara ra tsja'a yo e jmuru/ mbara ra mimi na jo'o yo e te'e yo na nojo, mi 30 nu zana naja nu 2012, o jyunsu/ji kja in xiskuama yo e arkate gango rge tsjaji k'o ra tsjaji "Gaceta del Gobierno", nu jango mama k'o unu /, ñe ganjo rge so'o ra unu/ji yo e te'e nu pa'a 30 nu zana naja nu kje'e 2015, mo ra chamba ko mama pje ra unu/ji, mbara dyaku/ji kjo pjenda nesta ko kjaji yo ko ra unu/ji.

K'e na ro mama ñe joku/ kja yo tjuru/ k'e ndunru/ kja arkate nu Ts'ibondo mbara ra pjos'u/ a na ngu/s'u/ na b'ezhi yo sosial kja yo xit'a, a kjanu ra pjos'u/ mbara ra unu/ji yo b'os'i jñonu/ yo b'edyi ko dya ju'u/ merio a kjanu so'o ra mimi na jo'o; a kjanu so'o ra mimi na jo'o ko in b'edyi a kjanu ra so'o pepiji na jo'o nu b'epjijnu.

Nza kja mama nu tjuru/jnu ko mama ra Pjoru/ yo te'e ko dya mimiji na jo'o kja ne Ts'ib'ondo a B'ondo ñeje ko te'e ko o tsjaji na s'o'o kja ne Ts'ib'ondo a B'ondo, ra manji nza kja ot'u/ ra tsjaji ra so'o ra unu/ji yo te'e ko nestaji xo yo te'e ko o tsjaji na chu'u.

K'e k'o ro mama kja pezhe 8.3.2 nu jña'a c) kja yo tjuru mbara ne ra pepji, k'a komite ko pjoru/ pje ra tsja'a, o mamaji ko nu CAySPGG/2016/001/E/002 nu o mbu/ru/ mi 21 nu naja zana nu 2016, o unu/ sets'i yo e b'oru/ ñe k'o nu xiskuama mbezhe 21506A000/RO-008/2016 ko nu pa'a 25 nu zana naja nu 2016 nu Dirección General de Programas Sociales k'o o dyu/su/ji nu kja ts'ijña 23 nu in jña'a nu tjuru/ nu Desarrollo Social kja ne Ts'ib'ondo a B'ondo o unu/ sets'i nujna.

Nu jeb'i nu pezhe 208F1A000/RESOL-15/2016, nu pa'a 27 nu zana naja nu kje'e 2016, nu Komisio kja ne Ts'ib'ondo ma ra joku/ ji na jo'o, nza kja mama nu tjuru/ k ora pepji a Ts'ib'ondo a B'ondo ñe yo jñiñi nza kja mama nu tjuru/, o pjongu/ nu jeb'ijnu nza kja'a o joku/ yo te'e; ñe a kjanu, ro dyopju/ a kjaba:

XISK'O O MAMAJI K'U/ BOKAL MBEPJI NE KONSEJU TS'IB'ONDO NE NDXU, ÑE K'O B'U/B'U/JITJO, NGEKUA JIZHIJI NE TJURU/ JANGO RA TSJA'A NE B'EPJI NE PJOXTEJI K'O E TE'E K'O NA NDA'A

NE TJURU/ JANGO RA TSJA'A NE B'EPJI NE PJOXTEJI K'O E TE'E K'O NA NDA'A

1. Jango rga kja'a texe

1.1 K'o b'epji

Nu b'os'u/ kja jñiñi ye pale ne'e ra unu/ ñijiyo na jo'o yo e/dyi 60 ñante tsje/'e/ o mazi na punkju/ k'o dyak'o pes'i jeko ra ziji ngek'ua ra unu/ji b'os'i jñonu/ ne k'o rge xib'iji na k'o rge xajaji.

K'a b'os'u/ yeje k'o ne pepji ga kjaba:

a) Pale k'o e/dyi ñante o mazi na punkju/ tsje/'e/; ñe

b) Pale k'o e/dyi yente tsje/'e/.

1.2 Nuk'u/ ra dya/t'a/ yo pale

K'u/ so'o ra ñona jñonu/ ñe dya ra zopju/ji.

2. Ye jña'a yo mama jeko ne ra mama nziga jña'a

Mbara ra dya/ra/ji na jo'o ye jña'a, ra tendiboji ga kjaba:

Pale, ngejyo b'ezo ñe nzhixu yo a sotu/ ñante tsje/'e/.

K'o ra tr'unu/, k'e pale k'o kara nukja jñiñi nu pepji nu B'os'u/ Jango rga ngara yo pale.

B'os'i jñonu/, nrexe ko ra si'i ñe k'e xabo k'o rge pedye ñe rge ko ra unu/ji k'o b'u/b'u/ k'a b'os'u/ jango rga ngara yo nte'e kja jñiñi pale.

CEMYBS, Nu Konsejaboji ts'imunro nrixu ñe jango ga ngaraji.

Jango xoku/ji, ke jñiñi nu ra mama k'a pjos'u/ yo pale, nu CEMYBS nu jango unu/ji b'os'i k'o s'is'i yo pale.

CIEPS, K'o nu'u ñe mama jango ga kja'a yo nte'e.

Nu komite, k'o munro k'a juns'u/ chju_'u_ ñe tepi nu b'os'i jango ga kja'a yo pale.

Yo komite in jñiñi, nu komite ko kara in jñiñi.

Ja b'u/b'u/ yo te'e a in jñiñi, kja texe yo d'año jñiñi ñe ka b'u/b'u/ yo te'e ñe ka na jo'o ka pepji yo te'e. Nu jñiñijnu ra para ñe ra jyunspu/ ña chju'u nza kja mama yo tjuru/ o ma xi nza kja mama yo te'e a in jñiñi.

Yo dya jmuru/ ko yo jñiñi, nu Diresio kja kjaji na jo'o ra kara yo te'e ko na Nojo.

Nu jango mamaji, nu k'o juajnu/ ñe tepi nu b'os'u/ jango rga ngara yo te'e ko na Nojo.

Tjuru/, nu in tjuru/ jmu'u jango ga kja'a yo pale a ts'ib'ondo.

Xiskuama nu kis'i in chju_'u_ k'o teb'e, nu k'o teb'e k'o a jñus'u/ji in chju_'u_ jango ga mama k'o tjuru/ B'os'u/ Jango rga ngara yo pale.

Ja ba ra unu/ji, nu jeb'i o nu bixti ko ra nu'u ñe ra mama kjo nge nu te'e ko ra pjons'u/ji, ra so'o ra unu/ nu b'os'i jñonu/.

Ngumu chju_'u_, k'o mama ne CEMYBS ra ju/'u/ k'o B'epji ra Pjoxte na nojo.

Xiskuama nu kis'i in chju_'u_, textjo k'o kara kja ne ts'ibondo. K'o ra unu/ji d'a pjons'u/ yo te'e na nojo.

K'o dya ju/'u/ k'o ra jñonu/, ma dya ju/'u/ k'o ra jñonu/, ñe dya pes'i tjuru/ ko ra pjons'u/.

K'o b'epji, k'u mama kjijñi na nojo, k'o e te'e na nojo.

K'o bepji K'o mama k'o ra tsja ne jmu'u, k'o ra tsjane jmu'u k'o ra mbos'u/ k'o dya ju'u, ngekua ra unu/ji d'a juajnu, ma iyo ra unu/ji ye chopju/ ngekua ra jandaji, jago ra tsja'a k'u/ tjuru/ mbu/ru/.

Nu ko xoru/ zaku/, nu ko ra nuji in dyeji ñe nu ko ra mamaji kjo ngezgojme.

Ne tjuru/, ne tjuru/ ne b'epji.

K'o ra janda texto ye te'e, ye te'e k'u/ ra ñemeji nuk'u/ ra mbos'u/ji ra unu/ d'a xiskuama k'u/ yaxu/, ngekua ra ma ju'u k'o pjoxteji.

K'o ra tsjaji, Textjo k'o tezi k'o ra ña'a, k'o ra mbos'u/ ra tsja'a ne mbepji, k'o in chju_'u_ k'o oru/ pjoxte, ñe k'o ra mbos'u/ji ne b'epji.

K'o o oru/, k'u te'e k'u/ o juns'u/ in chju'u, ma ra dyemeji, ra ju'u k'o unu/ ne b'epji.

Ne tergete ne te'e nojo, Ne plastiko k'u ri ngeje ne cha'a ne bezo, ri ngeje un nra unuji ne b'us'i jñonu/.

Ma dya ju/ji, ma pezhbe bechjene ye te'e, k'o pjos'u/ji, ñe ma dya juji chopju/, ñe ma dya ja na jo'o, jango b'u/b'u/ d'a te'e.

3. K'o ne'e ra tsja'a

3.1 Ga kjaba texe yo b'epjijnu

Ra uññiji na jo'o ye nte'e k'o e/dyi ñante tsje/'e/ o xi na punkju/ ra mbos'u/ji k'o jñonu/ ko mimi kja ne Ts'ib'ondo a B'ondo, ra unu/ji b'os'i.

3.2. Ko ngextjo

3.2.1 K'o mama k'o e ndante k'o pes'i 60 a 69 tsje'e

Ra unu/ji k'o e te'e k'o na nojo k'o pes'iji 60 a 69 tsje'e pjoxta k'o ndomuji jñonu ñe ñechje.

3.2.2 k'o mama k'o e ndante k'o pes'i 70 tsje'e

Ra unu/ji k'o e te'e k'o na nojo k'o pes'iji 70 tsje'e ximi k'o pes'iji na punkju/ tsje'e pjoxta k'o ndomu/ji jñonu/ ñe k'o nestaboji mbara dya rga poxu/ji.

4. Jango b'u/b'u/ k'o ra mbos'u/ji

4.1 Nrexe k'o nte'e

K'e pale k'o ka_ra_ kja Ts'ib'onro.

4.2 K'o nte'e k'o ra tr'unu/

Nrenxe ye pale yo dyak'o tejme yo ka_ra_ a ts'ib'onro.

4.3 k'o pale k'o ra tr'u/nu/

Pale k'o e/dyi ñante tsje/'e/ o mazi na punkju/ k'o me b'ezhi k'o ra zi'i k'o ka_ra_ kja Ts'ib'onro.

5. K'o ra tr'u/nu/

K'a b'os'u/ ra u/nu/ nrenxe ye jñiñi o ts'ib'onro 125, ra juajnu/ji jñiñi nu ka_ra_ ye pale yo me b'ezhi na punkju/ k'o ra zi'i ñe merio, ñe k'o jus'u kja ne jmu'u kja ne Ts'ibondo.

K'e jñiñi k'o ra tr'u/nu/ ra zopju/ k'e pale jango ga mama nu tr'u/nu/ jmu ne CIEPS, ra ngeje k'o mama ne tjuru/, ra dak'u/ kja naja kja ro pedye u/bi kja jñonu/.

6. B'os'u/

6.1 K'o ra unu/

K'a b'os'u/ k'a unu/ji ngejme nu kanasta nu ki'i k'o ra s'i'i, je ga mama nu skuama ra unu/ji texe yo zana, nza kja mama yo tjuru/jnu.

6.1.1 K'o ra tr'u/nu/ yo pale yo e/dyi ñante o na punkju/ asta ma ra sotu/ji k'o ñante nzhinte tsje/'e/.

D'a b'os'i k'a unu/ji, ki'i ngextrjo k'o ra s'i'i.

6.1.2 K'o ra tr'u/nu/ yo pale yo e/dyi yente tsje/'e/

D'a b'os'i k'a unu/ji, ñe k'o ki'i k'o ra s'i'i, xabo k'o rge xaja ñe k'o rge pedye o ra xib'i.

6.2 Ja rga kja'a k'o ra tr'unu/

K'o ra tr'unu/ dyak'o ra ts'otr'u/ ji ra unu/ nu arkate a ts'ib'onro ñe nu CEMYBS kja ne Ts'ib'ondo a B'ondo.

7. Jango rga tsjaji**7.1 K'o nte'e k'o ra tr'unu/****7.1.1 K'o oru/ ji ñe jango rga juajnu/ ji yo te'e**

K'o te'e k'o ra mbosu/ ji k'o a gi junsu/ in chju_'u_, xi ra jñu/ stoji nu gando poji ma ra mamaji ñe ra unu/ ji nrenxe k'o e xiskuama k'o nestabo.

7.1.2 K'o ne jyod'u/ ra tsjaji**7.1.2.1 K'o mama k'o e ndante k'o pes'i 60 a 69 tsje'e**

- a) A sotu/ ñante tsje/'e/ o xi na punkju/;
- b) K'a dya ri ju/'u/ k'o ra si'i ñe dya mimi na jo'o; ñe
- c) K'a ri mimi o ri b'u/b'u/ a Ts'ibonro.

7.1.2.2 K'o mama k'o e ndante k'o pes'i 70 tsje'e

- a) Sotu/ ñante tsje/'e/ o xi na punkju/;
- b) K'a dya ri ju/'u/ k'o ra si'i ñe dya mimi na jo'o;
- c) K'a ri mimi o ri b'u/b'u/ a Ts'ibonro;

Ñe ra unu/ yo e xiskuama ya:

- a) Nu xiskuama ko jyu/ns'u/ nu (KURP);
- b) Na Kopia ñe original in kredensial;
- c) K'a na kopia ñe original k'a resibo, sibi o nreje; ñe
- d) Ñe k'o nre k'o ra mama k'o jmuru/;

Nrenxe k'o ri mama k'o e xiskuama k'o ra jmuru/ dyo k'o ra unu/ ji kja ne Ts'b'ondo a B'ondo, nza kja mama nu tjuru/.

7.1.3 K'o ot'u/ ra ma

Onchi ra unu/ ji k'o e pale k'o a ri jusu/ in chju_'u_ nu kja skuama jero k'o dyape unu/ ji ñe kaji o a unu/ ji nrenxe k'o e xiskuama k'o mama nu jmuru/ ñe k'o:

7.1.3.1 K'o mama k'o e ndante k'o pes'i 60 a 69 tsje'e:

- a) K'a ri b'u/b'u/ k'o ne k'o dya so'o ra tsaji;
- b) K'a dya kja ri siji in paleji o in maleji;
- c) Ko dya dyenje ndana xo pale xo ko mimitse;
- d) K'a dya ri dyenje in nzumu/ ji;
- e) K'a dya kja xi ri so'o ra pepjiji; ñe
- f) Ñe k'o nre k'o ra mama k'o jmuru/;

7.1.3.2 K'o mama k'o e ndante k'o pes'i 70 tsje'e:

- a) K'a ri b'u/b'u/ k'o ne chu/ k'o dya so'o ra tsaji;
- b) Ko ya pale xo male ñe o tsjaji na s'o'o;
- c) K'a dya kja ri siji in paleji o in maleji;

- d) Ko pale ko dyenje jñite kje'e;
- e) K'a dya ri tuji in nzhumu/ji;
- f) K'a dya kja xi ri so'o ra pepjiji; ñe
- g) Ñe k'o nre k'o ra mama k'o jmuru/.

7.1.4 Ma ra jyunsu/ji

K'o e pale nestabo k'a ra ma jyusu/ji sejeji in chju_'u nu jango ra mamaji ra jyusu/ji.

Ma sodye k'o e pale o b'u/b'u/ k'a jeko dya so'o ra tsaji, so'o ra xipjiji k'a naja in mb'edyi k'a ra ma jyuspu/ji, k'a in mb'edyi ra ngana k'a na skuama k'a ne chju_'u carta-poder ñe da skuama k'a ra dya/tra/ k'a na ate mbara ra so'o ra ne'meji k'a pejimi sodye k'a pale ñe dya so'o ra tsjai in jeb'i.

Ma k'o e te'e k'o a/tra/ k'o e skuama ra jyusu/ k'o jusu/ k'o e skuama k'o o unu/ k'a pale ñe ra unu/ji k'a na skuama nu jango jusu/ nrrenxe k'o oru/ji a gi so'o ra nejmeji k'a in chju_'u mbara ra mbosu/ji.

Nrenxe k'o e pale so'o ra jyusu/ji in chju_ji, dya ra ngotra_ji jero dya ximi soji ra mamaji k'a a ra ngotraji ko nuk'a.

7.1.5 K'o e skuama k'o ra jñusu/ji.

- a) Skuama k'a ne chju_'u solicitud;
- b) Skuama k'a mama jgango ga kja yo probi a Ts'ibonro;
- c) Skuama nu jango jusu/ nrenxe k'o pjexi k'a pale;
- d) Skuama k'a kjapu/ ra bale k'a in chju_'u_;
- e) Skuama k'a jusu/ k'a neji ra mbosu/ji k'a pale; ñe
- f) Ñe k'o nre k'o ra mama k'o jmuru/.

7.1.6 K'o ra mbes'i yo pale yo ra mbosu/ji

Nu ra jyusu/ nrenxe k'o ra mbosu/ k'o e skuama k'o ra jmutu/ ko k'o mama k'o in skuama k'a pporu/ k'a dya k'o ra mbara k'o jusu/ k'o e skuama k'o o unu/ji a ts'ibonro ñe k'o in jñiñiji, ximi ga kjanu k'o mama k'o e skuama bara ra bosu/ji yo e te'e a Ts'ibonro; yo ko tjuru/ mba yo te'e k ora pjons'u/ ñe mbara pporu/ na jo'o ke pepji nu ko kjaji nu Pjoxte kja ne Ts'ib'ondo, a kjanu ra kjaji nu B'epji ñeje ra mandaji kja ne Diresio kja kjaji Pjoxe, nza kja mama nu jña'a 13 nu ts'ijña'a VIII nu tjuru /jnu xo yo pezhe nziyo ñeje ñanto.

7.1.7 K'o ra tsja'a k'e pale, k'o rambosu/ji

- a) K'a ra unu/ji k'a ra dyotu/ji mbara ra so'o ra ngotraji;
- b) K'a ra unu/ji k'a xipjiji ra mbosu/ji;
- c) Ra pepjiji ko nu komite in jñiñi;
- d) Ra jizhiji ja ba ra tsjaji ma dya ra s'odye;
- e) Dy ara jizhi in mentsjaja nza kja in chju'u; ñe
- f) K'a rga jo'o rga zopju/ji ñe k'a nre ri dabe kjatroji k'o yo nre te'e.

7.1.8 K'o nestabo ra tsja'a mbara ra mb'os'u/ji yo pale

- a) K'a ra mamaji k'o b'ejmi ñe ra unu/ji k'o otu/ji;
- b) K'a ra tsjapu/ji na jo'o ka skuama k'a ra unu/ji, k'a dya ra unu/ji k'o naño te'e, dya ra mboji ne ra peseji;
- c) Ra mamaji ma ra pezhiji k'a in skuama k'o k'a ne unu/ji k'o pjosu/ji ma dya kja xi ga jo'o, ra ma mama nu kja CEMYBS o nu jango unu/ji;
- d) K'o e pale ya ma tuts'ejji k'o pjosu/ji, ma sodyeji ñe b'u/b'u/ jeko dya so ra tsaji so'o ra dya/tra/ji k'a na skuama nu jango ra jyuspu/ji in chju_'u k'a da te k'a ra unu/ji;
- e) K'a ra tsapu/ji na jo'o k'o ra mbosu/ji;
- f) K'a ra pjoxanteji ma rge nestabo kja in jñiñiji; ñe
- g) Ñe k'o nre k'o ra mama k'o jmuru/.

7.1.9 K'o dya ra so/'o/ rge mb'os'u/ji yo pale

- a) Ma dya ra ma tu_ji k'o pjosu/ji ma na jotrji ñe ma dya sodyeji;
- b) Ma ra mamaji k'o dya b'ejmi mba so/'o/ ra ngech'iji nu kja b'os'u/;
- c) Ma dya ra usa na jo'o k'o ra unu/ji o ra potr'pu/ k'o unu/ji;
- d) Ma re mama k'a d'ak'u/ji nu jango jmuru/ nte'e yo pjoxk'u/ji; ñe
- e) K'o ne'e ra mama k'a munro arkate.

7.1.10 Ma ra wench'iji ye pale**7.1.10.1 Dya kja ra unu/ji k'a ra nrjme**

- a) K'a rge yeje k'a dya ra ma tuji k'o pjos'u/ji o rge jñi'i ma dya ra mamaji k'a dya ra soji ra ma tuji;
- b) Dy ara ma'a janda ko in zaku/; ñe
- c) K'o ne'e ra mama k'a munro arkate.

7.1.10.2 Dya kja ra unu/ji:

- a) Ma ra mama dyabe b'echijime ngek'ua ra ngich'i nu kja b'os'u/;
- b) Ma dya ra ma tu_u_ k'o unu/ k'o b'os'u/ k'o jñi'i k'o ra cha/nba/ o nziyo k'o ra jyonbu/ i dya ra mama jeko dya be ma tu_u_ k'o pjos'u/je;
- c) Mo nu te'e dya ra ma'a tu'u ko unu/ji ñe dya ra mama pje kja dya o ma'a ra dyenje yeje zana ma ra ma'a tu'u, nza kja o pjongu/ji nu jeb'i ka mama ra unu/ji;
- d) Ma dya ra zi'i k'o ra unu/ji ra mbo'o, unu/ o n'año k'o ra tsjapu/;
- e) Ma dya rga jo'o rga usa, ngaja k'o ts'iskuama chante;
- f) Ma ra mama k'a unu/ji nu jango jmuru/ nte'e;
- g) Ma ra mbedye ra mimi nu n'año o ra jyezi zeje;
- h) K'o ne'e ra mama k'a munro arkate.
- i) dya xi ra ne'e;
- j) Mo ra ndu'u; ñe
- k) texe ko ra mama nu jmute normatiba.

K'a munro k'a mama jango ga kja k'a ts'aa, ngek'a ra mama jango ga kja'a k'o ra tsja'a.

7.1.11 K'o ra tsja'a ka pjos'u/ji

K'a te'e k'a pjosu/ji b'os'i ñe ra pjoxante ma ra matr'u/ji.

7.2 Ma dya kja ra pjosu/ji**7.2.1 K'o e pale k'o edyi 60 a 69 tsje'e**

K'a pale ngema ma ra sotu/ k'o 70 tsje'e o ma ra jñamra_ji k'o dyak'o xi ne jyodu/ o dya ri b'ezhi k'o ra zi'i ñe dya mimi na jo'o.

7.2.2 Yo pale yo edyi 70 tsje'e

Ra tsja'a ma a si pes'i k'o ra si'i k'a pale k'e tju/nru/ a o jñonu/ ñe ko s'odye ñe dya mimi na jo'o.

8. K'o ra pjoxante

8.1 K'a ra mama jango ga kja'a k'o ra tsja'a

K'a munro arkate ngek'o ra jñanra jango nga pepjiji ñe ra mama jeko nejyod'u/, o tsja'a.

8.2 K'a ra pepji

K'a munro Arkate nu pjos'u/ ye pale, ngejnu ra mandabo nu CEMYBS b'os'u/.

8.3 Munro Arkate k'a u/su/ chju'u ñe tenpi

8.3.1 Munro

K'a munro arkate ngeje:

- a) Na Arkate, k'a ra mbezhi mbepji nu ra mbos'u/ ji yo nte'e;
- b) Na mbepjitjo, k'a ra mbezhi nra/ gxinjnu kja CEMYBS;
- c) Ts'ich'a mbepjitjo, ko ri ngeje:
 - Na nte'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro merio;
 - Na nte'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro na jo'o dya sodye;
 - Na nte'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro b'epji;
 - Na nte'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro xoru/; ñe
 - Na nte'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro k'a nu'u jango ga mimi nu b'edyi;
- d) Na nte'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro k'a unu/ kjo pepjiji na jo'o, k'a na nte'e k'u/ b'u/'bu/ a nu mbo'o CEMYBS.
- e) Na nte'e k'a rge ñ'eje kja yo nte'e o kja ngunxoru/; ñe
- f) K'a kam'a ñe mama jango rga s'od'u/ ji nu merio ro k'o pjos'u/ kja Arkate munro k'o pjos'u/ yo nte'e kja Ts'ib'onro.

Ziga na nte'e ra jnus'u/ in mboxante.

K'u ra ñemeji dya ra ngontu/ ji.

K'a ra jnus'u/ ji a mbo'o kja Arkate munro ra na/ nba/ ji in chju/ k'o ri b'u/ b'u/ nu kja munro ra nru/ ru/ ji ñe ra juanjnu/ ji, ye ro k'a rge ñ'eje kja arkate munro k'u/ nu'u ko pepjiji ngextrjo k'a ra ña'a.

K'o ra tsja'a k'a munro ngek'o ra mama texeji ma ra pa/ ra/ ji a nre'e, k'a arkate ngek'a nre ra juanu/ k'a.

K'a munro arkate ra zoji nzi ga jñizana ra tsjaji akjanu marge jod'u/.

K'a mbepjitrjo ra unu/ mapju/ k'o mama k'a arkate, xopu/ te o nte'e yo ne ñ'eje kja jñiñi ma ne jyod'u/ k'a ra ñaji ñe ra mbaraji ngek'ua ra tsjaji na jo'o yo b'epji ra mama ra pepjiji jñi' i pa'a ante, ñe dyote nziyo pa'a ante k'e ra pepjiji mba na n'año b'epji.

Mba ra pepjiji yo pa'a ke pepji yo te'e ñe ko dya pepji mbe nesta ra pepji, ra dyenje ra pepji xi na ngeje nu nde'e yo te'e ko munro, mbe xo nesta ra b'u/ b'u/ nu arkate, nu pjons'u/ nu arkate ñe nu mbepji ka chunu/ ji merio.

Mbara so'o ra b'aleji in jña'a yo nte'e yo b'u/ kja munro ri b'u/ b'u/ k'o pa/ ra/ a nre'e nte'e ñe d'aja in nzha/ xinuji, ngextrjo ma ri b'u/ b'u/ a nre yo k'a arkate, mboxante, k'a nte'e k'a ne n'eje kja arkate munro k'a un'u/ k'o pepjiji na jo'o o k'o pejñe angezeji.

Ra xos'u/ na skuama nrenxe k'o kjaji ñe k'e munro un jango ra dyopju/ ji nrenxe k'o o mamaji, ñe k'o kja ra mamaji, ra dyexe nrenxe k'e nte'e k'o kja ra mamaji.

8.3.2. Ra xos'u/ji

Ra xos'u/ k'a munro Arkate:

- a) Ra dya/ra/ji k'o oru/ pjoxte, ra mamaji jara mbos'u/ji k'a munro pale k'o o dyu/s'u/ in chju'u ñe ra mamaji kjo mgek'o so'o ra unu/ji k'o dya kja nrenxe k'o oru/ji, k'o ra jyeziji ra ngek'o dya ri kaja nrenxe k'o oru/ji. K'o ra jyeziji ra na ich'i ga kjatr'k'ua ngek'o ra mbos'u/ji mbara dya ra b'ezhiji k'o ra ziji. Ngeje k'a arkate munro ra mama k'o ra unu/ji pjoxte k'a pale k'a dya ka_ja_;
- b) Ra nuu kjo kja ra ngich'i k'o dadyo pale k'o ne'e ra mbos'u/ji k'o ra poru/ji k'o dyakja ra mbos'u/ji ma rge mbu/ru/ k'a bos'u/;
- c) Ra mamaji ja ma ra ne'e ra potr'pu/ji jango rga pepjiji ngek'ua ra na jo'o k'a b'epji ñe ra ñ'este k'o kjaji ñema ra sigido k'a b'epji;
- d) Ra mamaji ñe ra a nuji jango rga kja'a ma ra mapju/, ra jñus'u/, baleji, jmuru/ji ñe ra dya/tr'a/ji na jo'o k'e skuama k'o kis'i in chju_'u_ k'o pjos'u/ji ñe k'a tsjaji jango ga mamaji;
- e) Ra mamaji ñe ra joku/ji k'o b'u/b'u/ a mbo'o o ngunxoru/;
- f) Ra jñus'u/ na nra/gxiñu kja k'a pjos'u/ yo nte'e; ñe
- g) K'o ne'e b'u/b'u/ nu n'año jña'a.

9. Jango ga tsja'a**9.1 Jango rga pepji nu pjoxte**

- a) Nu jango mamaji ja_'a_ ñe ra unu/ji pjoxte. Nu arkate ts'ib'onro ra mapju/ k'o nu CEMYBS; ñe mo dya kja'a na jeb'i ka mama yo te'e ko teb'e ra unu/ji nza kja mama nu jeb'ijnu, ñe ma ra pepji na jo'o nu kje'e;
- b) Nzi ga d'aja k'a mama ja rga pjoxanteji, yo pale ra ma jñus'u/ in chjuji nu jango ra mimi k'a Konsejabo, ñe pjos'u/ ye nzhixu a jango ra mimi jango ra ngana nrenxe k'e skuama k'o uru/ji o ra mamaji k'o ngeje k'a ra unu/ji k'o ra ma tuji mar i sodyeji o dya ri so'o ra moji ra ma kobraji jero nestabo ra xos'u/ skuama k'a b'ejmi k'o mama o ra ma dyorna skuama kja nguna/te ma ri sodye. Ra tsjaji na jeb'i ko mama jangua o mbu/ru/ ñe jangua o nguaru/;
- c) K'a konsejabo ne pjos'u/ jango rga ngara na jo'o ñe nzhixu, ra un'u/ k'e skuama k'o ra unu/ ye pale ra jo'o ñe ngeje nrenxe k'o u/nu/ji ma ga mapju/ji;
- d) Ma ra nuji kja in nzumu/ ye pale ngema dya o mama na jo'o. K'o ra ma nutr'b'u/ in nzumu/ nu pale jango gua mama k'a pale. Nujnu ra tsja'a nu ngumxoru/ kja ne ngumu/ ko mamanu ko oru/;
- e) K'a munro arkate k'a nu'u jango ga pepji ngek'a ra rizhi jango rga pepjiji a mbo'o, jango gua juajnu/ji ñe jeko b'ezhiji ngek'ua ra ngich'iji nu kja b'os'u/;
- f) K'a munro ra mama kjo ngek'o ra tr'unu/ pjoxte jango gua mamaji ñe kjo b'u/b'u/ merio;
- g) K'a munro arkate k'a un'u/ kjo pepjiji ngek'ua ra jizhi k'o ngek'o o ngich'i kja pjoxte ñe ra ngos'u/ yo pale yo o ngich'i kja pjoxte. K'o dya o peje in pjoxte, ra ngejmetrjo kja skuama k'o ra nreb'e;
- h) Nu pa'a ko ra manda ñe ja ba ra unu/ji ra mama nu B'epji ñe nu Ngumpjoxtejnu;
- i) Mo nu te'e ko o unu/ji dya ra ma'a tu'u ra tebeji yeje zana mo o ya o pjogu/ji nu pepjijinu mo dya ra tsja'a nza kja mama nu b'epjijnu dya xi ra unu/ji, ñeje ra unu/ na d'año te'e ko ne'e;
- j) K'a nte'e k'a ra ngich'i nu kja pjoxte ra unu/ji un jango ba u/nuji o nu jango ra mama k'a munro arkate k'a unu/ k'o pepji yo nte'e nu ra ma ka/ts'ejji k'a skuama ñe ra nganaji k'a skuamaji nu kis'i k'o pezhe; Ne nu skuamaji nu kuatr'u/ in jmichaji, m'o jñi'i zana k'o na nreb'ejji a ro xipjiji kjo o ngich'iji o iyo;
- k) Ma dya ra so/'o/ ra ma'a pork'a sodye k'a pale k'a arkate munro ra ma zopu/ku/ji kja in nzumu/ k'a pale k'a skuama chante;

l) K'a b'os'i k'a b'u/b'u/ k'o ra si'i ra unu/ji ma ra jizhiji k'a skuama chante ñe skuama nu ba e_je_ in jmicha k'o ra nu'u k'o ra unu/ji ni jango mama k'a arkate munro k'a unu/ kjo pepji na jo'o; ñe

m) K'a munro k'a pepji ra jmutu/ k'a munro pale.

n) Dya kja ra u/nuji pjoxta ma ra dya/ra/ji k'a mamaji k'a unu/ n'año jmuru/ te'e yo pjoxta o ma n'año k'o ra kjaji k'o yo nte'e yo resibido pjoxta.

o) Ma dya so'o ra ma tu_'u_ k'o ra unu/ji k'a pale so/'o/ ra xos'u/ na skuama nu ra mama kja ngeje k'a rama tu_'u_ k'o ra unu/ji. Ra jizhi k'a ts'ibonro Chante ñe in skuama nu kuatr'u/ in jmicha angeze. Jñitejo k'o so'o ra ma dya/tr'a/ji in chju_'u_ k'a pale o nziyo k'o ra jyad'u/, k'a munro Arkate k'a un'u/ kjo pepjiji ngek'a ra nu'u ye skuama na yeje.; ñe

p) Ma ra b'ezhiji k'a ts'iskuama chante, k'a pale k'a menskuama ra mama nu jango unu/ji ye ts'ikuama nu ñe pjos'u/ji nu nrixu ngekua ra unu/ji k'a xi d'aja.

9.2 Ma ra potu/ yo te'e

Nzi ga yeje nu b'os'u/, ma ra mbedye k'a na pale pork'a jango ga mama nu skuama, k'o munro arkate ngek'a ro potr'pu/ yo chju_'u_ nu jango ra jñusb'u/ in chju_'u_ yo pale yo teb'etrjo.

K'a arkate munro k'a pepji ra xipji k'a munro nte'e k'o a potr'pu/ji ra u/nuji k'a pjoxta nreze ma ra ngich'iji nu kja b'os'u/ jango ga mimdya k'a merio.

10. Nu jango ga mama yo munro

Nrenxe k'e munro k'o ra pepji na jo'o ñe ra unu/ji k'o ne jyod'u/ ngek'ua dya ra pomu/ k'o kjaji s'od'u/ o ra jyas'a/ k'o n'año b'epji k'o ximi pjosu/ yo nte'e kja jñiñi o k'o kja'a nu arkate.

Nu e CEMYBS ra munro nu konsejabo ñe pjos'u/ nu nrixu so'o ra dyedyi yo b'epji k'o yo pepji kja jñiñi ngek'ua ra pjos'u/ji ra pepjiji nu ra unu/ji b'os'u/, nzi ga kja'a k'o mama jango s'od'u/ji merio.

Ne CEMYBS ye tangunxoru/ ñe k'o n'año nzumu/, ngek'ua ra dyatr'a/ji na jo'o ye mbara jichiji ke jo ra tsjabi kja jñiñi.

11. Jango rga ngich'i yo nte'e

Ma ra pepjiji ñe jango rga pepjiji nu kja b'os'u/ teb'aji k'a munro k'a e_me yo nte'e k'a nre ri menzumu/ nu kja munro kja jñiñi, ñeje nza kja yo komite in jñiñi.

12. Jango rga potr'pu/ji nu pjoxta

12.1 K'o ra mama jango rga potr'pu/ji nu pjoxta

Ra potr'pu/ji jango ga kja nu b'os'u/ jango ga mama nu tjuru/ jmu'u, ñe jango rga mama k'o munro nte'e.

K'e jña'a k'o mama jango rga pepjijije je ra mbedye kja taxiskuama nu ña'a k'a arkate ñe kja opju/ tr'ezi, k'o pjos'u/ nte'e ñe k'o zopju/ nzhixu ñe pjos'u/ ñe ne CEMYBS.

Jango ga mama k'e jña'a k'o kis'i kja ts'ijña dyech'a jñincho tju/ru/jmu, texe k'e skuama k'o rge jyod'u/ji mbara ra mamaji k'o kjajaji nu pjos'u/ yo nte'e, ra mama ye jñaya:

“NUJNA B'OS'U/ DYAK'O IN TSJAJA, DYA PESK'A RA NU'U YO JMURU/ TE'E. DYA SO'O RA USAJI K'UA N'AÑO B'EPJI NU JANGO DYA SO'O RA USAJI K'UA N'AÑO B'EPJI NU JANGO DYA PJOS'U/JI NTE'E K'A DYARGA JO'O RGA PEPJI NUBA B'OS'U/TE, RA WENCH'IJI ÑE RA MATR'U/JI KJA ARKATE JANGO GA MAMA K'A TJURU/ JMU'U.”

12.2 Matr'u/ nte'e

Nu matr'u/ nte'e ra unu/ k'a arkate a ts'ib'onro, ko k'a pjos'u/ ye nzhixu CEMYBS ñe k'e munro k'o ra na/d'a/ nu munro arkate, jango ga kja'a k'a merio k'a b'u/b'u/.

13. Jango rga ñ'etse

Nu CEMYBS munro nu pjos'u/ ra ngaja k'a xiskuama nu kis'i in chju_'u_ yo ra mb'os'u/ji jango ga mama k'o kis'i kja xiskuama ts'ijña dyech'a yeje tjuru/ jmu'u nu mama jango ga pepjiji ñe jango rga mbaraji k'o tsja'a a ts'ib'onro ñe yo jñiñi, x ora nuji yo tjuru/ ko mama ra pjoru/ in mentsjaja.

14. T'enpi

Nu munro nu pjos'u/ ra unu/ nu b'epji b'os'u/, jango ga mama k'e jña'a k'o ra tsja'a ngek'ua ra mama k'a munro nrenxe k'o kja'a ma ra jmuru/ji.

15. Jango ra tsjaji nguenrra**15.1 Jango rga tsjaji nguenrra a tji'i**

So ra tsjaji nguenra zo ri gextrjo a xes'e, k'a ra un'u/ k'u/ CIEPS, k'a ra joku/ na jo'o na jo'o k'o ra tsjaji b'epji k'a b'osu/.

15.2 Kjapu/ji nguenra k'o o pjongu/ji

Ne CEMYBS ra munro k'a pjos'u/ nzhixu ra mama ja ga kja'a k'o a pepji ñe k'o nte'e k'o pjos'u/ji tsjema tjema ne kje CIEPS, nu ot'u/ ko pepji ñe nu yeje o nguaru/, nza kja mama nu jeb'ijnu.

16. Nu'u ja ga kja k'a ra tsja'a ñe ja _nra_

Nu nu'u ja ga kja k'a ra tsja'a ñe janra k'o unu/ji b'os'u/, ra mimi k'a ra nu'u a ts'ib'onro k'a arkate munro k'a ne ñeje a Ts'ib'onro k'a nu'u kjo pepjiji ñe jmutu/ yo nte'e a mbo'o nu munro nu pjos'u/ nu CEMYBS, ye nzhixu nu jango ra nuji jango ra a unu/ji k'o pjoxte yo nte'e yo ra tr'un'u/.

17. Mapju/ ñe mama k'o kjak'u/ji

K'o dya neji, mamaji k'o dya ga jo'o k'o tsja'a nu unu/ji pjoxte ñe jango ga unu/ji ye pjoxte, so'o ra nu'u k'e nte'e k'o unu/ji pjoxte o k'e nte kja jñiñi ga kjabá:

a) Ra dyopju/ji k'o dya neji:

Nu jango ka _tr'ba_ ji jebi nu ra pjotru/ji kje ne CEMYBS.

b) Kja ñaje:

Ne CEMYBS 01800 823 8580 Kja Munro pjos'u/ nzhixu nu jango ra dya/ra/ k'a arkate ts'ib'onro (CATGEM) nu jango dya ra ts'otr'u/ 01800 696 96 96 o nre a B'onro ñe 070 o a Zumi.

c) Kja dyopju/ t'ezi:

Kja jeb'i nu munro nu pjos'u/ ye nzhixu; gentegrande60.0@edomex.gob.mx ñe kja a ne www.secogem.gob.mx/SAM.

d) Mats'e:

Ne Kontraloria a mbo'o ne CEMYBS ra munro mbo'o ñe k'o ngunarkate kja ne Kontraloria Sosial y ñe ne Direksion k'o pporu/ ne Sekretaria ne Kontraloria ne Ts'ib'epji.

K'O E JÑA'A K'O B'EZHI

NAJA. Jizhiji nu skuama kja rga pepjiji kja in taxiskuama nu'u arkate "Gaceta de Gobierno".

YEJE. Ye jñaya ra tsjajiyo k'a na yeje nu pa'a ma ra jizhiji nu kja in Taxiskuama k'a arkate "Gaceta de Gobierno" ñe ra mezhe asta ra potr'pu/ji o ra nguaru/.

JÑ'I. Yo mamaba ra jñusu/ji nrenxe mbara yo te'e ra mbara mazi na jo'o.

NZIYO. Mbara ra pepji nu b'os'u/ ra nuji k'o in chju_ 'u_ k'e pale k'o o dyu/s'u/ in chju_ 'u_ kja skuama k'o u/nuji in jñonu/ji.

TS'ICH'A. K'a ra mbosu/ k'a ya unu/ji yo e pale ra mamaji ma ra nejmeji k'o merio k'o b'u/b'u/.

O unu/ji a jñiñi Zumi, Lerdo, Nrajñiñi Ts'ib'onro, k'a be 28 pabi ne zana naja ne 2016 tsje'e.

**JMU'U NORMA PONCE OROZCO
NU BOKAL K'U KJA NE NGUMU/ NDIXO K'O PJOXTE
(RÚBRICA).**

"Nujna b'os'u/ dyak'o in tsjaja, dya pesk'a ra nu'u yo jmuru/ te'e. dya so'o ra usaji k'ua n'año b'epji nu jango dya so'o ra usaji k'ua n'año b'epji nu jango dya pjos'u/ ji nte'e k'a dyarga jo'o rga pepji nuba b'os'u/te, ra wench'iji ñe ra matr'u/ ji kja arkate jango ga mama k'a tjuru/ jmu'u."

Traducido por:

Lengua Mazahua

Mtro. Antonio Romero Hernández

NU JMU'U NORMA PONCE OROZCO TS'IJMU KJA KONSEJO ESTATAL KJA NE NRRIXU/ ÑE RA B'U/B'U/ NA JO'O NU MAMA YO TS'IJÑA JÑI' I KJA TS'IJÑATJO XI, TS'ICH'A, ÑANTO, DYECH'A, DYECHA NAJA, DYECHA YENCHJO, KJA TS'IJÑATJO IV ÑE DYECHA JÑINCHJO, NU TJURU/ NU PJOXTE NU TS'IMBONDO; JÑINCHO TS'IJÑATJO III, DYECH'A NZINCHJO, DYOTE, DYOTE NAJA ÑE DYOTE ÑANTO NU TJURU/ NU PJOXTE NU A/RKATE TS'IB'ONDO; DYECHA NZIYO TS'IJÑATJO XIV KJA DECRETO TS'IBONDO JANGO O TS'AJI NA JMU/RU/ KE O CHJU_ 'U_ KONSEJO A TS'IBONDO NRRIXU ÑE RI B'U/B'U/ NA JO'O ÑE DYECHA TS'IJÑATRJO VI KJA TRJURU/, ÑE

K'O MAMA

Ka nu b'epji nu arkate nu Ts'ib'ondo, nu Sekretaria kja pjos'u/ pes'i nza kja me ri kja'a pepji ñe pjos'u/ mbara kja zakju/ kja nte'e, por k'e ra kja'a bepji k'a ra tsja'a na zakju/ na jo'o nujyo pale, b'ezo ne nrrixu, k'a ra dyaraji ñe ra nu k'a ra moji ga ma xoñi ngeje k'o ne'e nu ra pepiji kja ne Ts'ib'ondo.

Nu Instituto jango pezheji nu Konsejo k'u pjozte k'a ra nuji gango rge ts'apu/ ji ngekua ra mimiji na jo'o (CONEVAL), 45.9% nze texe ye te'e ke na juejme. A Ts'ib'ondo a B'ondo nu te'e ko ya nda'a nu ko te'e ko ya nda'a; Nza kja mama nu CONAPO, kja ne Ts'ib'ondo a B'ondo nu te'e ko ya kjogu/ ñante 60 kje'e, ra ngeje 1.5 miyone ñe nu kje'e 2015 a 1.9 miyone nu kje'e 2020, ra noku/ nu tejnu 12% kja ne B'ondo.

Yo te'e ko ya nda'a ñe ko ne'e ra pepiji nesta ra tsjaji nguenda xo ra kjontu/ ji na jo'o mbara ra mimiji na jo'o in nzumu/ ji, xo a kjanu ra kjaji b'epji ko na jo'o, xo so ra jyod'u/ ko ne'e ra tsjaji nza kja neji ñe so'o angezeji.

Nu B'epji k'o pjozte k'a pepji mbara yo Te'e ku a na Nojo mazhi rga noji nu pa'a 7 ñanto zana nu kje/'e/ 2013 Ju/ nsu/ ji nrexe k'o b'u/ b'u/ añeba kja ne xiskuama "Gaceta del Gobierno" ra Ju/ nsu/ ji nu tr'unu/ nu pa'a 30 naja zana ne kje/'e/ 2015 o mama k'o b'u/ b'u/ nza kja mama yo tjuru/ jango mama pje ma pjozte ra unu/ ji, ñe texe nu ko nesta ngekua ri tsjeme kja nu pjozte.

K'e yo ra kja'a ñe tjuru/ a yo nte'e a yo tjuru/ kja ra tsja'a, ro mama kja ts'ibondo, pjos'u/ a pes'i na jo'o yo nte'e, k'o nu me ri ma pjos'u/ a yo nte'e, k'o nu b'epji ekonomiko, ra daku/ yo para k'o nesta mbara pjos'u/ ra jobu/ yo chopju/ in b'edyi; xo mbara kjaji na jo'o nu b'epijnu, ñe dya ra tsja'a na s'o'o nu b'epiyo.

Mbara tsjaji nguenda nu tjuru/ ko mama ra pporu/, ñe ra kjaji na jo'o yo te'e ko dya mimi na jo'o nu Ts'ib'ondo a B'ondo ñeje nu tjuru/ ko tsja'a nguenda so te'e ko o tsja'a s'o'o a Ts'ib'ondo, ra nesta ra otu/ nguenda mbara pjos'u/ ji nza kja mama yo arkate, yo te'e ko dya mimi na jo'o ñe ko o tsjaji chu'u.

K'e ri mama k'o ro kja'a ka b'ezhe 8.3.2 nu jña'a b) kja yo tjuru/ nu arkate k ora tsaji nguenda ñe ri taka, o mama nu tr'unu/ CAySPAG/2016/001/E/002 ra pepji un naja pa'a, nu pa'a 21 naja zana ñe kje/'e/ 2016, o mama nu xiskuama ñe juns'u/ji 21506A000/RO-010/2016, ñe nu pa'a 25 naja zana ne kje/'e/ 2016, t'anguxoru/ ko pepji nu b'u/b'u/, k'o mama nu tr'unu/ 23, ngekua mama yo tjuru/ ne b'epji ne pjozteji mbara Ts'ibondo ngekua ro mam'a yo b'u/b'u/ a xoñi.

Nu xiskuama nu pezhe 208F1A000/RESOL-012/2016, nu pa'a 27 naja zana ne kje/'e/ 2016, nu Komisio k'u taka na jo'o, k'o mama nu tjuru/ ngekua ra taka na jo'o k'a Ts'ibondo ñe ye tr'ajñiñi ñe nujoyo tr'unu/, o mama texto nujoyo o potu/ji yo in tjuru/ ra tsja'a; nujoyo mama axese, mama a kjanu/:

YO O MAMA NU TS'IJMU NE PJOXTEJI YE NRRIXU ÑE RA B'U/B'U/ NA JO'O, NGEKUA RA PO/TU/ NU MAMA YO TJURU/ NE B'EPJI NE PJOXTEJI MBARA YO TE'E KO NGEJE TS'ITA K'A NOJO.

YO IN TJURU/ MA RA TSJA'A NE B'EPJI KJA NE PJOXTEJI MBARA YO TE'E KO NGEJE TS'ITA K'A NOJO

1. Nu mama textjo

1.1 Nu k'o mama ne b'epji

Nu b'epji ne pjozte mbara yo te'e ko ngeje ts'ita k'a ne ra joku/ ra pa/na/ a xoñi yo te'e ko ngeje ts'ita ku pes'iji ko ñante kje/'e/, nudya ku xi so'o ra pe/pji ra jichiji pje ra ts'aji ngekua ra ndo_njo_merio.

1.2 Ñana ka ka_ra_ te'e yo kjapu/ nguenrra.

B'epji ñe mba dya xi ri s'ote.

2. Yo mama ye jña'a

Mba texe nu ko mama nuba, ga kjab'a:

Te'e ko ngeje ts'ita, yo te'e ku p'esi ñante kje/'e/.

Yo pjons'u/ji, nujoyo te'e ko ngeje ts'ita ke b'u/b'u/ kja jñiñi jango unu/ji nu pjozte mbara ne b'epji yo Te'e ko Ngeje Ts'ita k'a Nojo.

Xoru/ ts'ike kja jich'i, nu jichi unu/ji yo te'e ko ngeje ts'ita, ngekua ra ts'aji na ts'ib'epji.

CEMYBS, Nu Konsejo a Ts'ibondo nrrixu mba ri b'u/b'u/ na jo'o.

CEIPS, k'o e te'e k'o b'u/b'u/ kja ra tsja'a t'onu/ ñe ra mama jango ga tsja'a ne politika kja ne B'ondo

Nu komite, k'a komite ngumu/ nu ne b'epji ne pjozteji mbara yo Te'e ko Ngeje ts'ita k'a Nojo.

Komite in jñiñi, ngeje yo komite ko kjaji kja in jñiñigozjme.

Yo ngumb'epji in jñiñi, ngeje yo ngumb'epji ko pjons'u/ yo arkate ko kja'a a B'ondo ñe texe yo d'año jñiñi a Ts'ib'ondo.

Jango b'u/b'u/ yo pepji, nu nzumu/ arkate ne b'epji ne pjozteji mbara ye Te'e ko Ngeje ts'ita k'a Nojo un CEMYBS.

Nu Instansia yo tjuru/, nu k'a komite ka ne b'epji ne pjozteji mbara ye Te'e ko Ngeje ts'ita k'a Nojo.

Nu tjuru/, k'a in tjuru/ nu ne pjozteji nu Ts'ib'ondo a B'ondo.

In chju_'u_ yo tep'e, k'o e te'e k'o o jñuzu/ in chju_'u_, k'o pezhni nrrenje k'o oru/ ngekua ra pe/pji k'a ne b'epji ne pjozteji mbara ye Te'e ko Ngeje ts'ita k'a Nojo.

Jango ra xoru/ in chju_'u_, ngeje na ngumu/ ke ra mama nu instansia, jango o nzhotu/ji in chju_'u_ ngekua ri kich'i kja ts'ib'epji ne pjozteji mbara ye Te'e ko Ngeje ts'ita k'a Nojo.

K'e nte'e k'o tr'unu/, ngeje ye nte'e k'u/ juns'u/ in chju_u_ k'e menzumu/ a Ts'ib'onro k'o a/ra/ ke k'os'u/ jango k'a ne b'epji ne pjozteji mbara Yo Te'e ku ngeje Ts'ita ya nojo.

Ja ba ra unu/ji, nu bu/xtu/ ko ra mama kjo ngeje ñe ra juns'u/ in chju'u_ ñe ra so'o ra tu'u in b'os'i ko nu bu/xtu/jnu.

Nu k'o dya ju/'u_ merio, ye te'e ko pepji mbe dya za/s'a/ nu k'o kjontru/ji mba ra tomu/ texe k'o nesta.

Nu b'epji, k'a ne b'epji ne pjozteji mbara yo Te'e ku ngeje Ts'ita.

Nu b'epji ne pjozteji, yo kja yo arkate mbara ra mbos'u/ yo e te'e k'o tropju/ mbara k'o dya nda ju_'u_. K'a mama zheje jango ra pepji.

Tjuru/, k'o in tjuru/ k'a mama jango ra pepji nu b'epji.

Nu ts'ita k'o ne'e, ye ts'ita ñe ye ts'ina ko juns'u/ji in chju'u ngekua ra unuji merio.

Zob'u/, ma ñano te'e zob'u/, ma di gi p'esi merio, nza kja texe nujyo b'ezhi na te'e.

3. k'o ne'e ra tsjaji

3.1 k'o kjabá

Ne ra joku/ji in zaku/yo yo te'e ko ngeje Ts'ita, ra unu/ji na ts'ik'e xoru/ ngekua ra mimiji na jo'o ñe mba ra pe/pjii ngekua ra ndo _no_ merio ñe akjanu dya ra b'ezhi pje ra ñonu/ji.

3.2 Ngejya

a) Unu/ji yo te'e ko ngeje Ts'ita tsi'k'e xoru/;

b) ra tee nu pjeppise; ñe

c) ra mimiji na jo'o ñe ra ndo _no_ merio.

4. Nrenxe k'o a/t'a/ji

4.1 Nrenxe k'o te'e

Yo te'e ko ngeje Ts'ita k'e nesta pjos'u/ ñe nesta d'año pjenda nesta.

4.2 Te'e ko nestabo ra mbosu/ji

Yo te'e ko ngeje Ts'ita ku dya ju'u/ tropju/ ku b'u/b'u/ a ts'ib'ondo.

4.3 K'o e te'e k'o ne ra mbosu/ji

Yo te'e ko ngeje Ts'ita k'u/ juejme o b'u/b'u/ kja jñiñi jango dya na jo'o.

5. Jango ra seje

Ne b'epji ra seje kja yo 125 t'ajñiñi nu ne Ts'ib'ondo, ra jñandaji nu ko kjaji kja jñiñi.

Nu ye jñiñi ku otru/ ra kjob'u/ nge nujyo ra mama nu CIEPS, nkegua ra para a xoñi nu ko mama nu tjuru/, ra daku/ nu naja angeze kja conjunto kja sistema Nacional pjos'u/ na jo'o jñonu/.

6. Pjos'u/

6.1 Pje k'o ra pjos'u/

a) Tsi'k'e xoru/ ngekua ra jichiji ja ra pepjiji;

b) Ra unu/ji texe nu ko nesta ma ra xoru/ji; ñe

c) Ra unu/ji texe in jeb'i ko nesta negekua ra pe/pjitse.

6.2 Ja nzi pjos'u/

Texe nu pjoxte ra u/nu/ nu arkate a Ts'ibondo, ra unu/ji kja CEMYBS texe nu k'o ra unu/ji pjoxte dya pje ra kjontru/ji.

7. Jango ra tsjaji

7.1 K'o ra mbosu/ji

7.1.1 K'o ra dyoru/ji ñe kjo ngeje k'o ra mbosu/ji

a) Ri pes'iji ñante kje/'e/.

b) Ma dya ri pes'i pje ri ñonu/ o jñonu/ ñe dya ri ju/'u/; ñe

c) Ri b'u/b'u/ k'a ne Ts'ib'ondo.

Texe nujoyo mama axese ri chunu/, mbe nrre ri chunu/ nujoyo mama nuba:

- a) Ri jizhi na clabe ku nextjo nustk'e toka (CURP);
- b) Na xiskuama nu k'o jango ra e_nje_ ja menzumu/ kja Ts'ibondo;
- c) Na xiskuama jango ra mama ja ngeje in jñiñi mba ra jyanda ko na kjuana; ñe
- d) Ñe texe k'o bezhi k'o ra mama k'o jmurte.

Texe ye xiskuajma ke ri unu/ xi texe nu ko ri mama dya kjo ra pa_ra_ porke nu tjuru/ ku pjoru/ in xiskuajma kja Ts'ibondo, dya pje ra mama.

7.1.2 Kjo ngek'o ot'u/ ra unu/ji

Ra ot'u/ ra unu/ji nu pjons'u/ yo te'e ko ya teb'e ñe ko pes'i yo kjo pjenda oru/ nu tjuru/jnu:

- a) Nu ko d'año te'e;
- b) Nu te'e ko o tsjaji na s'o'o o na chu'u;
- c) Nu ko b'ezhi in male o in pale o ma b'u/b'u/tse; ñe
- d) Ñe k'o b'ezhi k'o ra mama k'o jmurte.

7.1.3 Chjuru/

Ne te'e ra tsja'a texe k'o ra dyotu/, ra matse ra ma dyonu/ kja nu pa'a ñe jango ra xipji mbara mamu ne ngub'epji ne pjoxteji.

Yo jmurte nge angeze ke ra mboru/ ñe ra jmuru/ texe ye xiskuama, ra dyusu/ji in chju'u kja na lista ko texe un ke unuji kjanu ra dyaku/ji na pjolio ke pjoxteji mbara ri unu/ji nguenrra ke b'ejmi gi reistrabo.

Texe te'e so'o ra chjuru/ kja ne pjosu/, yo ra tsjaji dya ra ngontru/ ni xeri ne mbexo maxi dya mi ne'e dya kja ndumu/.

7.1.4 Nu jeb'i

- a) Ra oru/ ra ngich'i;
- b) Na xiskuajma janjo ba enje_ pje ma jñiñi na juejma o dya pes'i pje ra ñonu/ kja Ts'ibondo;
- c) Na xiskuajma jango ri dyopju/;
- d) Nu xiskuama- ko manda; ñe
- e) Ñe k'o bezhi k'o ra mama k'o jmurte.

7.1.5 Ra opju/ kja ne xiskomu texto k'o ba eje kja ne t'askuama

Ne b'epji ne pjoxteji opju/ in chju_'u_ kja ne xikomu/ kja nu b'u/b'u/ yo te'e nu k'o ra mbosu/ nu k'o mi junsu/, nuk'o mi junsu/ ne tjuru/ k'o ra jandaji ñe jango ba eje texe k'o jña'a kja ne Ts'ibondo ñe kja ne jñiñi; yo mi dyotu/ ñe yo mi tsja'a mbara chjuru/ kja ne xiskomu/ jango b'u/b'u/ yo mbos'u/ nu yone b'epji ne pjoxteji jmu'u kja ne Ts'ibondo, nziga kja yo naño jango ra tsaji, ra pjoru/ ngejkua dya ra mamu/ pje ngek'o dyotu/ dya so'o ra mamu/, a kjanu ra mandaji kja ne Diresio nu te'e ko Pjoxte, nza kja mama nu tjuru/ 13 nu jña'a VIII ñe yo pezhe nziyo ñe ñanto nza kja mama a xoñi.

7.1.6 Pje ra tsja'a ne mbos'u/

- a) Ra unu/ji tsi'k'e xoru/ ngekua ra jichiji ja ra pepjiji;
- b) Ra unu/ji texe nu ko nesta ma ra xoru/ji;
- c) Ra unu/ji texe in ts'inguru ko nesta negeua ra pe/pjitse;
- d) Ra pepji ko nu komite in jñiñi;
- e) Ra pjoru/ kjo mentsjaja yo te'e; ñe
- f) Ra nuji na jo'o dya ra zante nza kja mama nu tjuru/ ko ra nuji na jo'o ko in dyojui.

7.1.7. Yo ko nesta ra tsja'a yo nda'a te'e

- a) Ra joku/ yo xiskuama mba nu b'epji, dya ri mama b'echine;
- b) Ra jizhi nu xiskuama o jeb'i nza kja mama yo tjuru/ ngekua ra dyakuji tsi'k'e xoru/ ngekua ra jichiji ja ra pepji
- c) Ra tsaji na jo'o ko unu/ ji nza kja mama yo tjuru/;
- d) Ri resibido te yo ke nestabo ma a ra nguaru/ nu tsi'k'e xoru/;
- e) Ra kjaji ko tsja'a kja in ts'ijñiñi mo ra ne'e a kjanu, ri pjosu/ in dyojui; ñe
- f) Texe ko ne'e yo jmuru/ te'e.

7.1.8 Jinga dya xi ra so'o ra dyaku/ge

- a) Dya ri patse a tsi'k'e xoru/ ngekua ra jichiji ja ra pepji;
- b) Ma ri mama mbechine ku/ dya ra so'o ri bu/bu/ kja ts'ib'epji;
- c) Ma ri z'odu/ nu k'u/ o dyaku/ ji ñano ts'inguru;
- d) Ma ri pjosu/ ne jmute o yo jmute nu ko d'aku/ ji; ñe
- e) Texe ko ne'e yo jmuru/ te'e.

7.1.9 Ra dyeji yo te'e k'o ju_su/ kja b'epji

Dya kja ra dyaku/ ji

- a) Ma ri zodu/ k'o o dyaku/ ji;
- b) Ma ri po'o, ri potu/ o ri u/ nu/ nu pjoxte ñ'ano te'e;
- c) Ma dya ri pa'a xoru/ jñi'i pa'a, ñe dya ri mama porke dya gi so'o gi pa'a;
- d) Ma ri mama mbechine o ri unu/ nandyo xiskuama ngek'o ri jñus'u/ kja Ts'ipepi;
- e) Ma ri pepji ngek'o ra nrojo ne arkate;
- f) Ma ri ma'a mimi kja ñano jñiñi ku dya kja ne Ts'ibondo;
- g) Ma dya kja ri ne'e nu pjoxte.
- h) Ma ri nru_ 'u_ ; ne
- i) Nrexe k'o o mama yo te'e k'o b'u/ b'u/ kja jmute.

Yo te'e k'u/ b'u/ b'u/ kja arkate ngejyo k'u/ ra tsja'a nrexe k'o mama kja b'epji.

7.1.10 Kjo ri tsja'a ma dyaku/ ji

Texe yo te'e k'o unu/ ji nu pjoxte nesta ra ma tsi'k'e xoru/ ngekua ra jichiji ja ra pepji ñe ra tsjaja b'epji kja ts'ajñiñi jango ma ngeje ra nesta.

7.2 Ra nguaru/ ra unu/ ji yo te'e

Ra sotr'pu/ ji ma ra nguaru/ tsi'k'e xoru/ ngekua ra jichiji ja ra pepji.

8. Yo arkate k'o k'a_ ra_ jiba

8.1 Yo arkate k'o mamaji ja ri tsjage

Nu jmute nu k'o ra mamaji pje ra tsjaji ñe pje ma pa'a.

8.2 Kjo nge k'u/ ra tsja'a nu b'e/ pji

Nu Diresio ne pjoxte mba ye te'e ku Ngeje Ts'ita nu CEMYBS nu k'u/ ngejyo ra tsjaji yo mama kja b'epji, kja ne jñiñi.

8.3 Yo te'e k'o pepji ngek'o ra tsja'a k'o mamaba**8.3.1 Yo te'e k'o k'a _ra _ba**

Yo te'e k'o b'u/nk'ua ngeje:

- a) Na arkate, k'u/ ngeje nu ra jñand'a k'u/ ra b'u/b'u/ na jo'o yo jñiñi;
- b) Na pjozte, k'u/ ngeje ra ngeje na vocal nu ku CEMYBS;
- c) Ts'icha pjozte, k'u/ ngeje:
 - Na te'e k'u/ pepji jango kja ne ch'opju/;
 - Na te'e k'u/ pepji jango kja yo nguna/t'a/;
 - Na te'e k'u/ pepji jango kja sekretaria B'epji,
 - Na te'e k'u/ pepji jango kja yo ngunxoru/; ñe
 - Na te'e k'u/ pepji k'a ra tsja'a ra b'u/b'u/ na jo'o nrexe yo b'edyi k'o mimi kja ne Ts'ib'ondo;
- d) D'a k'u/ pjezhi kja ne sekretaria ne Kotraloria, k'u/ ri ngeje k'u/ ra janda ne CEMYBS;
- e) D'a b'epji k'o jmute, ne d'a k'u/ xorte; ñe
- f) Ñe na koordinador ka Pjoxteji t'e ka jyoku/ji Jeb'i ñe ka pjoru/ merio un Ngumu/ ka Pjoxte te'e.

Textjojo ri pes'iji d'a bezo k'u/ ra mbos'u/ji.

K'o ra ñemeji ri d'ats'e.

K'o ra ñemeji so'o ra ñaji, ximi ra pasu/ji in dye/'e/, jyo k'u/ b'epji kja ne Kontraloria ri negtjo k'u ra ñaa.

K'o ra mamaji textjoji k'o o pasuji in dyeji, ma dya o pes'iji textjoji in jña, k'u/ presidente, ngek'u ra mama.

Ra jmur'u/ jñi'i zana ma akjanu mamaji o ma nesta ra jmur'u/ji.

Ne Sekretario ra mapju/ k'o o xipji un prisedente e jñi'i paa, ñe d'a paa ma ra jmur'u/ji, ra jmutu/ji 24 ndajme.

Ma ra jmur'u/ji textjoji ri ngeji k'o ri kjogu/ ndeje, ximi ri b'u/b'u/ k'u presidente, k'u sekretariu, ñe k'u pjoru/ ne t'opju/, k'o ra yaxu/.

Textjo k'o ra mama k'o jmur'u/, x ora xipji k'o mebepji kja ne ngujmu, k'o bezo k'o xoru/, ñe k'o janda e te'e, ri negeje k'o ra janda kjo ra tsja na jo'o ne bepji.

Ra tsja'a d'a xiskuama jango ra yaxu/ji textjoji, nza kja o mamaji texe yo pjozte ñe yo te'e kja in jñiñi.

8.3.2 K'o so'o re tsja'a

K'o so'o ra tsja'a ye jmute:

- a) Ra nuji k'o e te'e k'o ra mbos'u/ji k'o te'e k'o dya kaja/ nrexe in xiskuama k'o mama nu pjozte, ra juanu/ji texe ye xiskuajma ke dya pje bezhi ngek'ua ra mamaji kjo ja o jyo ra unu/ji nu pjozte mbero ma nujoy oru/ nu pjozte bezhi na xiskuajma neji k'u ra mbosu/ji ye jmute ra mbosu/ yo te'e k'o dya b'u/b'u/ na jo'o mbara unu/ji nu pjozte;
- b) Ra tsjapu/ji k'o ñaño xiskuama nu jango ra jnu/su/ji k'o dadyo te'e mara pjonkji k'o dyaja te'e, ra jñu/su/ji ma ra moji nu jango re b'u/b'u/ ye jmute k'o ju/nsu/ ñe ma ra xipiji ja'a;
- c) Ra manji kjo pa'a na jo'o nu pjozte, nu xiskuama k'u mama jango rga tsaji ngekua ra mbosu/ji e te'e, mbero ye te'e ra tsja'a na jo'o ngekua ra unu/ji nu pjozte;
- d) Ra u/s'u/ na te'e ko ra tsja'a nu arkate kja ne in jñiñi o na ngunxoru/;
- e) K'o mama yo dyaja nu kja xiskuama ra tsjaji na jo'o; ñe
- f) Texe ko ra mama yo tjuru/.

9. Nu b'epji na jo'o

9.1 Nu b'epji pjozte

a) Nu Arkate kja Ts'ibondo a ndeje ka CEMYBS, ra pana na xiskuajma jango ra mama ja ba ñunsu /ji in chu _'u_ nu ko ne nu pjozte; mo dya kja'a na jeb'i ka mama teb'e yo te'e ko ne'e ra pjons'u/ xo mo kjatjo merio.

b) Yo te'e ku ngeje ts'ita ra ma ñunsu /ji in chu _'u_ ma a ga mama k'o b'u/b'u/ nu kja skuama nu ngub'epji pjozteje k'o nu ngub'epji pjozteje, ñe ye k'o janda kja ne jñiñi ra tsaji ye skuama nu kja jñiji nu jange ra manji, ra opjuji na xiskuama nu jange ra mama jango ga mbu/ru/ji ñe jango ga nguaru/ji;

c) Un ngubepji pjozteje ra jñanda texe ye xiskuajma ke o chunu/ ye ts'ita kjo na jo'o o xi b'ezhi;

d) Nu ngub'epji pjozteje ra xipji nu jmute k'u ra xoru/ na jo'o ye xiskuama ngekua ra unu/ji nu pjozte;

e) Ma ra mama ja nu jmute nu ngub'epji pjozteje ra xipji nu pjozte kjo ngeje k'u ra mbosu/ji;

f) Nu ngub'epji pjozteje nge ku ra unu/ texe nu ko nesta ye ts'ita; ñe

g) Nu ngub'epji ra kja na xiskuama nu jange jusu/ ye te'e k'u/ o mbosu/ji.

Ye pjozte dya ra u/jni ma ra manji o ra tsaji k'o dya ga kjan'u/ k'o te'e k'o b'u/b'u/ a xoñi ñe ma ra xipjiji o ra tjapu/ji k'o dya ga kjanu/ ye nte'e k'o pjosu/ji.

10. Yo jmute k'o naño

Yo jñiñi k'o ra u/jni nu pjozte dya so'o ra nruji k'o e pjozte k'o ixi ngetr'o, ñe dya so'o ra nruji k'o naño e pjozte ma jiyo dya kja xe ra u/jni.

Nu CEMYBS so'o ra mbosu k'o naño e pjozte ngekua ra tsaji na jo'o, ñe ye jmute k'o b'u/b'u/ kja in jñiñi ye te'e so'o ra pjozte.

Nu CEMYBS so'o ra tsaji na mbaxkja k'o yo naño pjozte ngekua ra tsaji na jo'o.

11. K'o ra tsaji k'o ye te'e

Nu ko' kja ye pjozte nge ma ye te'e jmuru/ k'o nu jmute, xo nza kja nu komite in jñiñi.

Yo te'e k'o u/jni ye pjozte ra pepjiji k'o in jñiñi ma ra matru/ji, ñeje ra pepjiji k'o nu arkate, ñe ye ngunxoru/ ñeje nrexe nu jñiñi.

12. Pezhe jña'a

12.1 Yo pezhe jña'a

Ma re pezhe e jña'a k'o in tsaja ye pjozte ra tsapu/ji k'o mama k'u tjuru/, ñe re tsjak'u/ kua rga xitsi ye jmute.

Ye jña'a k'o b'u/b'u/ kja xiskuama ra kuaru/ji kja in "xiskuama nu arkate" ñe nu kja in xiskuama nu "Gaceta del Gobierno" ñe ra so'o ra nu xiskuama kja interne kja pjozte ne kja CEMYBS.

K'o mama nu jña'a dyech'a jñincho nu kja tjuru/, nrexe ye xiskuama k'o ra kuaru/ji ñe ra xoru/ji nu kja pjozte re mama nu jña'a.

"NUJNA B'OS'U/TE DYAK'O IN TSAJA, DYA PESK'O RA NU'U YO JMURU/ TE'E. DYA SO'O RA USAJI GUA N'AÑO B'EPJI UN JANGO DYA PJOS'U/JI NTE'E K'A DYARGA JO'O RGA PEPJI NUBA B'OS'U/RE RA WENCHIJI ÑE RA MATR'U/JI KJA ARKATE JANGO GA MAMA K'A TJURU/ JMU'U"

12.2 nu jña'a k'u matr'u/ te'e

Nu jña'a ra mama nu arkate k'u b'u/b'u/ a Ts'ib'onro, ra mama nu kja nu ngub'epji pjozteje CEMYBS nu jango pezhaji jña'a mbero ra mama nu jmute.

13. Jango rga ñ'etse

Nu ngubepji pjozteje CEMYBS re tuji ye xiskuama nu jange junsu/ ye te'e k'o u/jni ye pjozte, k'o mama kja tsijña VIII ñe kja jña'a dyech'a yeje nu kja tjuru/ k'o mama ye jña'a k'o ra dya/ra/ ye te'e k'o b'u/b'u/ a Ts'ibonro ñe yo tr'ajñiñi.

14. T'epi

Nu nu ngubepji pjozteje nu pjos'u/ ye te'e ra nu'u nu b'epji b'os'u/, jango ga mama k'e jña'a k'o tsa'a ngekua ra mama k'a jmute nrexe k'a ja'a ma ra jmuru/ji.

15. Jango ra tsjaji nguenra**15.1 Jango rga tsjaji nguenra a xes'e**

So'o ra tsjaji nguenra zo ri ngextjo a xes'e, k'a ra nu'u k'u/ CIEPS k'a ra joku/ na jo'o k'o in b'epji nu pjozte.

15.2 Ra mama k'o a pjongu/ji

Nu ngub'epji pjozteje CEMYBS ra mama janga ga kja'a pe gi ñe k'o nte'e k'o pjos'u/ji tsjema tsjema CIEPS, nu naja a nu nde'e kja pepji fiskal ngeje ñe nu yeje a kjanu, k'o kja munro jango ga kja'a k'e jña'a k'o oru/ji.

16. Nu jango k'ara ko kja ñe jña'a

Nu nu'u, ñe janra k'o unu/ji b'os'u/, ra mimi k'a t'angumu/ k'o pjoru/ ye chopju/ a Ts'ib'onro, ñe nu Sekretaria ne Kontaloria nu Ts'ibomro ñe nu Organo de Kontrol Interno de la Sekretaria nu pjozteji, nu jango ra nuji jango rga unu/ji k'o pjozte yo nte'e.

17. Koxte ñe kjos'u/

Nrexe k'o dya i ne'e ra tjsayo te'e, nrexe k'o i ne'e mama k'o yo jmu_te ñe k'o dya i ne'e k'u/ tsjaji yo te'e ma i dak'u/jme yo pjons'u/, ra so/'o/ mamaji d'a te'e o nrexe k'u/ b'u/b'u/ kjane jñiñi, a kjanu/:

a) Soo ra dyopju/:

Jango b'u/b'u/ yo jña'a k'o mama yo te'e k'u/ b'u/b'u/ kja ne ofisina sentral nu ko CEMYBS.

b) So'o ra jña'a k'o in jña'a t'ezi:

Kja ne T'angumu/ CEMYBS jango kjaji ne bepji k'u/ pjozte kja 01 800 823 8580 ñe kja ne ndetjo k'o ra dyara ne telephono kja ne Jmu'u Ts'ibondo (CATGEM) dya ra n'estaji merio 01 800 6 96 96 96 a mbo'o kja B'ondo ñe 070 mba ra Zu/mi ñe yo jñiñi k'u/ b'u/b'u/ bextjo.

c) Soo ra dyopju/ kjane:

Kja ne korreo elektroniko adultosengrande@edomex.gob.mx ñe K'o b'u/b'u/ kja www.secogem.gob.mx/SAM.

d) Ri mats'e:

Kja ne Kontraloria ne CEMYBS jango b'u/b'u/ in nu Delegasio Regiona nu ku Kontraloria ñe kja ne ngumu/ k'o pjozteji ye te'e, ñe kja ne ngumu/ k'o para kja ne Sekretaria ne Kontroloria kja ne Ts'ibondo.

K'O E JÑA'A K'O RI B'EZH

NAJA. Ju/nsu/ji nrexe k'o b'u/b'u/ añeba kja ne Xorxiskuama "Gaceta del Gobierno".

YEJE. Yo jña'a k'u mamaji yo jmu_te ra so/'o/ ngich'i ma ra kjogu/ d'a pa'a k'o ju/nsu/ji kja ne Xorxiskuama "Gaceta del Gobierno" ñe ra so/'o/ pju/ru/ji ngich'i ma dya ra dyopju/ji naño jña o ma dya kjuaru/ yo b'epji.

JÑI'I. Yo tjuru/jnu ra pjongu/ kja ne xiskuama mba ra paraji na jo'o.

NZIYO. K'a pa'a k'a ro kjogu/ ma ra unu/ji k'e pjozte ko unu/ un b'os'u/, ke na tsjaji jango ga mimi tr'apju/.

TS'ICH'A. Texe ko dya janda nu tjuru/jnu, ra pepiji nu jmuru/te.

Ju/nsu/ kja ne jñiñi kja Zu/mi de Lerdo, t'ajñiñi kjane Ts'ib'ondo, da nu pa'a dyote nzincho 28, naja zana, nu kje/'e/ dyote dyech'a ñanto 2016.

**JMU'U NORMA PONCE OROZCO
TS'IJMU KJA KONSEJO ESTATAL
KJA NE NRRIXU/ ÑE RA B'U/B'U/ NA JO'O.
(RÚBRICA).**

"Nujna b'os'u/te dyak'o in tsjaja, dya pesk'o ra nu'u yo jmuru/ te'e. Dya so'o ra usaji gua n'ño b'epji un jango dya pjos'u/ji nte'e k'a dyarga jo'o rga pepji nuba b'os'u/re ra wenchiji ñe ra matr'u/ji kja arkate jango ga mama k'a tjuru/jmu'u"

Traducido por:

Mtro. Antonio Romero Hernández

MBEZHE M'ARA NORMA PONCE OROZCO, NRA/GXINU K'A KONSEJABO NU NRIXU ÑE NA JO'O KJA JÑIÑI, K'O MAMA KJA JÑA'A 3 TS'IJÑATJO XI, 5,6,10,11 ÑE 17 TS'IJÑATJO IV ÑE NU TJURU/ JMU JANGO GA KJA YO NTE'E KJA TS'IB'ONRO; 8 TS'IJÑATJO III, 19, 20, ÑE 26 MAMA TJURU/ JMU'U JANGO GA KJA YO NTE'E A TS'IB'ONRO; 14 TS'IJÑATJO XIV, KJA JÑA'A JMU'U A TS'IB'ONRO NU JANGO O DYA/TR'A/JI NA MUNRO NU NE CHJU_ 'U_: KONSEJO TS'IMUNRO NU NRIXU ÑE NA JO'O RGA MIMI ÑE 10 TS'IJÑATJO VI JÑA'A A MBO'O, ÑE

K'O MAMA

K'a in jñab'epji kja jñiñi nu arkate kja ts'ib'onro, nu sekretaria kja pjos'u/ pes'i k'o ra pepji pjos'u/ mbara nu nivel kja zakju/ kja nte'e meko pjich'i, por k'e ngeje ra tsja'a bepji mbara nu jñonu/ k'o nu na kjuana mbara a kjanu k'o na juejme kja jñonu/ kja na te'e na ts'ibondo, a kjanu na ra unu/ ji kja b'os'u/ k'o jñonu/, mbara k'e na te'e nunu na jo'o kja ts'ibondo.

k'a consejabo nu nrixu ñe Ts'ibondo ri ne'e ne jango ra tsja'a, k'o ngiji o pepjiji, jango ra kja'a ñe k'o na pepji ñe jango ra pepji mbara ne nrixu ñe yo chante, mba ra b'u/b'u/ na jo'o, yo jña'a jango ga pe/pji nu b'os'u/ jango ra kja dya be kjobu/ na nojo, ra unu/ ji texe yo xa dyakjo mazi dyote tsje'e (20), ke na ndunteji yo nana k'u/ tsiji naja o mazi ch'i, yo pjoxte ke unu/ b'u/b'u/ na jo'o ñe na jo'o in jñonu/ dya b'u/b'u/ na jo'o, ra unu/ ji na B'os'u/ nu jñonu, unu/ mazi ne in mboru/ k'o yo ts'ib'e/pji k'o ja ga mama tsja'a in nte'e, mbara texe yo te'e mbara b'u/b'u/ na jo'o.

Ximi mamaji k'o e pezhe ne INEGI ne tsje'e 2010 kja ne Ts'ib'ondo yench'o ge dyech'a ndixo k'o pes'i dyech'a ts'ich'a tsje'e ñe k'o dya, nu k'o a mus'u/ ji d'a t'i'i k'o b'u/ ntjo 12% k'o nda mi xut'itjo k'o pes'i 15 a 19 tsje'e a go ndunteji.

Nza kja mama nu ko o Pezhe a B'ondo ko dya S'odye ñe ko jñonu/ na jo'o 2012 kja ne Ts'ib'ondo a B'ondo, nu 22.9% nu ko ts'it'i ko dyenje 12 ñe 19 kje'e ya mi mbu/ru/ ra dyenje na b'ezo o b'ejña. Yo mi ngeje nu/ u/, 57,8% nu ko t'i'i nu 12 ñe 19 kje'e ya mi ndunte.

Ga pe/pji nu mbos'u/ jango ga kja dya be kjobu/ na nojo, nu pa'a 31 ne naja nzana ne 2012, ra opju/ na "Xiskuama ne Ts'ib'ondo" jango rga pe/pji nu b'os'u/, nu pa'a 30 ne naja zana ne 2015 ma re nge na tr'unu/ kja pjos'u/ ma re unu/ yo ra dyotr'k'u/ ji.

K'e yo pepji ñe joku/ yo tjuru/, ngeje ko o mama nu Konsebo a B'ondo nu ko Pezhe ko na jo'o tsja'a (CONEVAL), nu kje'e 2014, nu te'e ko dya ju/ u/ merio, o pezheji nujyo 1 miyo 554 mil te'e a kjanu. Nu nana ko dya dyenje merio ko kjanda ts'ike dya so'o ra pepjiji ñe dya so'o ra tonjo na punkju/ merio ngek'ua ra so'o ra jñonu/; a kjanu ngeje ko so'o ra unu/ nu jñonu/ ko nesta; ngeje nu yo ko ra tsja'a nguenda yo tjuru/, x ora pjons'u/ ra tsja'a na jo'o mbar a dyenje pje ra jñonu/ a kjanu ra tsja'a na jo'o nu b'epjiju.

Mbara kjaji ra tsja'a nguenda nu tjuru/ ko ra pjoru/, yo te'e ko dya jo'o mimi kja ne Ts'ib'ondo a B'ondo ñe nu tjuru/ ko tsjaji na chu'u a Ts'ib'ondo, ngeje angezeji k'u/ ot'u/ ra pjons'u/ ji mbara asepji nza kja mama yo Arkate a B'ondo.

K'e k'o ro mama nu pezhe 8.3.2 insiso c) nu konsejabo o mamaji nu trjunu/ CAySPFG/2016/001/E/002, o pepji naja pa'a nu pa'a 21, naja zana ñe 2016 kje/'e/ ra mama ja'a mbara opju/ ñe juns'u/ ji 21506A000/RO-009/2016 nu pa'a 25, naja zana nu kje/'e/ 2016, nu arkate mbara pe/pji texe yo te'e, o mamaji nu tr'unu/ Jango ga kja'a k'o a mama nu ts'ijña 23 in jña nu tjuru/ jango ga kja yo nte'e a Ts'ib'onro, Arkate nrexe nu mbos'u/ yo te'e ko nu xiskuama.

Kja ne ts'ijña 208F1A000/RESOL-014/2016, da nu pa'a 27 naja zana ñe 2016, ñe nu comisión Estatal ko kjaji na jo'o, ko yo mama ka nu tjuru/ mbara nu Ts'ib'onro ñe yo jñiñi, ngejkua mama kjo b'u/b'u/ and'u/b'u/:

NRAJXIÑU K'A B'OKAL NU NRIXU MUNRO, ÑE NA JO'O KJA JÑIÑI NGEK'UA UNU/JI YE JÑA'A JANGO GA PE/PJI NU B'OS'U/ JANGO GA KJA DYAB'E KJOBU/ NA NOJO.

YO JÑA'A JANGO GA PE/PJI NU B'OS'U/ JANGO GA KJA DYA BE KJOBU/ NA NOKU/ YO TE'E

1. Jango ga kja'a

1.1 Pje nge nu b'eji

Nu mbos'u/ kja jñiñi jango ga kja dya be kjobu/ na nojo (T'andant'u/) ne'e ra uiñijiyo na jo'o yo xa ko pa'a 20 kje'e na ndunteji yo nana k'u/ tsiji naja o mazi ch'i'i, k'o dyak'o pes'i jeko ra ziji ngekua ra unu/ ji yo kanasta jñonu/ ñe k'u/ paraji b'u/b'u/ nats'e.

1.2 Nuk'u/ ra dya/ta/ yo xa

K'u/ unu/ jñonu/ ñe dya ra sad'u/.

2. Ye jña'a yo mama jeko ne ra mama nziga

Mbara ra dya/ra/ ji na jo'o ye jña'a, ra tendiboji ga kjaba:

K'o ra tr'unu/, nujna nrixo k'o kara nukja jñiñi nu pe/pji nu mbos'u/ jango rga ngara dya be kjobu/ na nojo.

B'os'i jñonu/, nrexe ye jñonu/ mbara ra unu/ ji texe yo k'o ra tru/nu/ nu b'os'i jango rga ngara dya be kjobu/ na nojo.

B'os'i k'o unu/ ji ye ndunte, Textjo k'o tjuru/ mama ngua ra mbos'u/ ji k'o e ch'i'i.

Ra jizhi, ngeje yo b'epji ngek'ua ra jizhi ke dya ra ndunte mo mi ts'ike, nu b'epji k ara xoru/ ja ra pepiji na jo'o nza kja mama nu b'epjijnu.

CEMYBS, k'a konsejabo nu nrixu ñe na jo'o kja jñiñi.

Nunu k'a unu/ ji, ye nu'u k'u/ xipjinu ne CEMYBS mbara ra zogu/ ji ñe unu/ ji k'a b'os'i jñonu/ nrexe yo xa.

CIEPS, ne konsejabo mbara ra pe/pji ñe nu'u na jo'o k'a in jñab'epji kja jñiñi.

Jmuru/ arkate, nu jmuru/ arkate k'u/ dyaku/ sje/tsi ñe k'u/ te/pi nu b'os'u/ jango rga ngara dya be kjobu/ na nojo.

Komite in jñiñi, ngeje yo komite ko kjaji kja in jñiñigozjme.

Yo ngumb'epji in jñiñi, ngeje yo ngumb'epji ko pjons'u/ yo arkate ko kja'a a B'ondo ñe texe yo d'año jñiñi a Ts'ib'ondo.

T'angunxoru/ k'u/ tsja'a nu b'e/pji, nujnu k'a b'u/b'u/ na jo'o ngara nte'e mbara yo chante k'a CEMYBS.

T'angunxoru/ k'u/ unu/ ji ye jña'a nu ngumu/ kja pjons'u/ te'e, nu jmuru/ arkate k'u/ dyaku/ sje/tsi ñe k'u/ te/pi nu b'os'u/ jango rga ngara dya be kjobu/ na nojo.

Tjuru/, nu tjuru/ jango ga kja'a yo nre'e a Ts'ib'ondo.

Jmuru/ k'u/ teb'e, nrexe ye nte'e k'u/ o opju/ji kja jmuru/, ke tsja'a yo pe/pji k'u/ ne'e ye jña'a mbara b'e/pji nu b'os'u/ jango rga ngara dya be kjobu/ na nojo t'andant'u/.

Ko nestaji, ngeje kjo pjenda nestaji mbara unu/ ji ko te'e ko nestaji ñe mba ra ñaji.

Ja ba ra unu/ ji, nu bixti ko ra mama kjo ngeje ñe ra juns'u/ in chju'u ñe ra so'o ra tu'u in b'os'i ko nu bixtijnu.

Jango rga jñunsu/ ji in chju'u, nu jango ra mama k'a b'os'u/ ne mbara ra sa/ja/ k'o ne'e un k'a b'os'u/ jango rga ngara dya be kjobu/ na nojo.

K'e nte'e k'o tr'unu/, Ngeje ye nte'e k'u/ juns'u/ in chju'u k'e memunu a ts'ib'onro k'o a/ra/ ke k'os'u/ Jnago rga ngara na jo'o dya be kjobu/ na nojo.

B'ezhi texe pje ra si'i, ngeje mbara yo nte'e ra dya ga punkju/ nge ts'ike k'u/ nestaji mbara ngont'u/ k'u/ yo nestaji ñe pes'i k'a sa/t'a/ in ndecho kja'a nte'e.

Mbos'u/, nu mbos'u/ jango rga ngara dya be kjobu/ na nojo.

Mbos'u/ jango rga ngara nte'e, nu in b'e/pji nu arkate ke mama ra po/rpu/ ne jango rga yo nte'e ngek'ua ra unu/ d'aja ke na jo'o, je mama ra a tr'unu/ ga kjabaye jña'a ke pe/pji.

Nu ko ra mama ja ba mimi, nu ko ra mama ko mimi o iyo, ngeje in dye'e ñe nu jeb'i ko mama ja ba kja'a nu xut'i.

tjuru/, Yo tjuru/ ko ra mama ja ba ra pepjiji.

Nu te'e pjoxte, nu te'e ko o u/s'u/, mba ra ma'a tu'u in pjoxte, ñe mba ra tsja'a texe ko nesta ra tsja'a.

Ja rga kja'a, jango rga pe/pji nu t'eziko ra nesta ka ra mama texe in chju'u.

K'u/ oru/, k'a nte'e k'a jus'u/ in chju'u ma ra mbezhe ra tr'unu/ k'o unu/ k'a b'os'u/.

Jango ga kja'a, k'o b'u/b'u/ kja tr'e/zi k'o nutr'b'u/ in chju'u k'o tr'unu/ b'os'u/.

K'a dyakja tejme, Nu zaku/ k'u/ ye nte'e, yo t'onu/ juaru/, jango ga ngara nte'e, pes'i merio ñe nzero, ke pes'i d'a nte'e.

3. k'o ne'e ra tsja'a

3.1 K'o kjabatexe ko mama

Ra uifijji na jo'o ye xa, dyakja mazi dyote tsje/'e/, ke na ndunteji yo nana k'u/ tsiji naja o mazi ch'i'i kja mimiji kja ts'ibondo ra unu/ ji da b'os'u/ kjo ñonu/.

3.2 Ngejya

a) Ra unu/ ji texe yo xa dyakjo mazi dyote tsje/'e/, ke na ndunteji yo nana k'u/ tsiji naja o mazi ch'i'i, yo pjoxte ke unu/ b'u/b'u/ na jo'o ñe na jo'o in jñoñu/;

b) Ra pju/ dya ra ndunte xo xut'i;

c) Mamu/ ñe unu/ mazi ne in mboru/ k'o yo ts'ib'e/pji k'o ja ga mama tsja'a in nte'e; ñe

d) Pjoxte yo nte'e k'o tr'unu/ k'a mbos'u/ k'o ts'ixoru/ k'e mama ja go tsja'a ne b'e/pji.

4. Nrexe k'o ra dya/ra/

4.1 Nrexe yo nte'e

Nrixu k'u/ na ndunte o yo nana k'o kara a Ts'ib'onro.

4.2 K'o nte'e k'o ra t'unu/

Nu nnrixu k'o pes'i dyote tsje'e (20) ñe ximi k'u/ na ndunte o yo nana yo nana k'u/ tsiji naja o mazi ch'i'i, k'u/ nge na juejme, k'o kara a Ts'ib'onro.

4.3 Yo xa k'o ra t'unu/

Nrixu dyakjo mazi dyote tsje/'e/ (20), k'e na ndunteji yo nana k'u/ tsiji naja o mazi ch'i'i, k'u/ nge na juejme na punkju/ o dyakja si'i, k'o kara a Ts'ib'onro.

5. K'o ra t'unu/

K'a mbos'u/ ra unu/ nrexe yo 125 jñiñi a Ts'ib'onro ra juajmuji ye jñiñi nu kara yo xa, k'e na ndunteji yo nana k'u/ tsiji naja o mazi ch'i'i, k'e me b'ezhe na punkju/ k'o ra zi'i.

K'e jñiñi k'o ra tr'unu/ ra zopju/ k'e pale jango ga mama nu CIEPS mbara nu tjuru/ jmu'u, ngek'ua ya o jyanda yo jñiñi ko dya dyenje pje ra ñonu/ji.

6. Pjoxte**6.1 K'e ra pjons'u/**

- a) K'o ra mbos'u/ji d'a b'os'u/ k'a unu/ji ngeje nu kanasta nu ki'i k'o ra si'i, je ga mamamu skuama, nrre nzincho zana;
- b) D'atjo b'us'i ra unu/ji nu nana;
- c) Manu/ji ja ga tsja'a in nte'e ñe xipji mbara tsja'a ne b'e/pji; ñe
- d) Manu/ji ja ga tsja'a in nte'e ñe xipji mbara tsja'a ne b'e/pji ñ era unu/ ko nesta mba ra pepji.

6.2 Janzi ja'a k'a ra tr'unu/

K'o ra tr'unu/ dyak'o ra tsontr'u/ ra unu/ nu arkate a ts'ib'onro ñe k'o nu CEMYBS dya pje ra unu/ nu arkate.

7. Jango rga tsjaji**7.1 k'o nte'e k'o ra t'unu/****7.1.1 K'o oru/ji ñe jango rga juajnu/ji yo nte'e**

- a) Nge na xa dyakjo mazi 20 dyote tsje/'e/, k'e na ndunteji o yo nana k'u/ siji naja o mazi ch'i'i;
- b) Ri b'ets'i na punkju/, dya k'o ra juejme ñe dyakja si'i, xo/nku/ ñe na punkju/ nte'e; ñe
- c) Ri menzumu/ a Ts'ib'onro.

Ko k'a oru/ji ñe ra unu/ji ye xiskuama:

- a) Xa/ka/ skuama (CURP);
- b) Xa/ka/ k'a kuatr'u/ in jmicha, ngextjo edyi mazi dyech'a jñincho tsje/'e/ ñe nu origina mbara nuji;
- c) Xa/ka/ k'a skuama nu gi menzumu/ ñe k'a na kjuana ngek'ua ra chjechpiji;
- d) Skuama k'u/ mama in ndunte kjo nge oru/, skuama k'e mama jango o mus'u/ yo in ch'i'i; ñe
- e) K'o nre'e k'o ra mama k'e nzha/gxiñu nu jmute nu ngumu/ kja pjons'u/ te'e.

Nrenxe k'e chju'u k'o ra jmutu/ji ra jichi yo n'año nte'e yo kara a Ts'ib'onro ñe kja jñiñi, nzi ga kja'a k'o ra tsja'a.

7.1.2 K'o ne jyod'u/ ra tsjaji

Ra unu/ji nu mbos'u/ yo oru/ji ya juns'u/ ñe unu/ji k'o ne'e ñe mama nu yo ts'ijña mbeñe k'e:

- a) K'e b'u/b'u/ na jo'o nge na sodye mbara ne nana o in ch'ige;
- b) Mo dyenje ko dya s'o'o ra b'u/b'u/ na jo'o xo in ch'i'i;
- c) Mo ngeje na b'ejña ko o tsjaji na s'o'o;
- d) K'e nu ndixu ngeje nu tata kja ngumu/.
- e) K'e dya pes'i na b'e/pji jango ra ma'a oru/ nu mbos'u/; ñe

Texe nre'e k'e mama ne nzhagxiñu nu jmute nu ngumu/ kja pjons'u/ te'e.

7.1.3 Juns'u/ chju'u

K'o ra ma jñuns'u/ in chju'u ra mats'ej nu ra junsu/ji k'e chju'u kja ne ngub'epji.

Ma ri sodye k'a nte'e, k'o ra ma jñuns'u/ in chju'u i dya so'o ra mats'e so ra xipji k'a n'año nte'e k'a ra nre'e nu jebi k'o na skuama nu mama ngedya k'a nte'e k'e so'o ra ma'a k'o in chju'u ko ra ñ'eje na skuama k'a nge ñ'eje kja arkate nu ri ma jinga dya so'o ra kjaji natse.

Ma nge mbes'i nrense k'e chju'u k'e nte'e k'o oru/ ch'unu/ k'o a unu/ k'e yo nrixu k'a ra mbos'u/ji i ra unu/ji na skuama nu juns'u/ in chju'u ko na pezhe, ngejna ra mama na k'a a gi juns'u/ in chju'u.

Nrexe yo nte'e so'o ra juns'u/ji in chju'u ngekua ra unu/ mbos'u/ k'o ra ts'ontr'u/ je ra dya n'ets'e kja ra paje k'e chju'u.

7.1.4 Ke xiskuama k'o ra juns'u/

- a) Skuama k'a rge oru/;
- b) Skuama ko mama dya b'u/b'u/ na jo'o nu Ts'ibondo;
- c) Skuama k'a rge juns'u/ji in chju'u;
- d) Jeb'i k'o ne ndu/nru/; ñe

Nrexe ra mama k'e arkate jango rga kja'a nu jmute nu ngumu/ kja pjons'u/ te'e.

7.1.5 Jango rga juns'u/

Nu jmut'u/ yo ndixu k'e tr'unru/ jango ga juns'u/ji in chju'u jango ga mama tjur'u/ mu mama k'o na kjuana nu jango jana sa'a ra mbaraji texe k'jango mama nu tjuru/ Ko jyandaji ñe ko so'o ra nu'u ko pepjiji kja nu Ts'ib'onro ñe yo jñiñi; k'e jña'a ñe jango rga juajnu/ji ñe ra jmutu/ji yo kisi in chju'u no ra mb'os'u/ji nu arkate a Ts'ib'onro ne k'o mama jña'a k'o ra mamaji ne b'epji ñi era mandaji kja ne Diresio kja pepjiji ñe kjaji Pjoxte, nza kja mama nu ts'ijña 13 nu jña'a VIII nu tjuru/ ñe yo pezhe nziyo ñe ñanto.

7.1.6 K'o ra mbes'i yo ndixu yo ra mbons'u/ji

- a) Ra unu/ji k'a ts'iskuama;
- b) Ra unu/ji na pjons'u/;
- c) Ra jizhiji;
- d) Ra pepjiji ko nu komite in jñiñi;
- e) Ra pporu/ dya ra jizhi nu ko mentsjaja yo te'e; ñe

f) Ra zopju/ji na jo'o, ra chjetrji jango ga mamaji nu dya so'o re sad'u/ na nte'e.

7.1.7 K'o ra tsja'a yo nrixu k'o ra mbos'u/ji

a) Ra usaji na jo'o k'a ts'iskuama dya be kjobu/ k'a dya so'o ra unu/, mbo/'o/, ñes'e, po/ru/, juatr'u/ a ra s'od'u/;

b) Ra mapju/ ma ra b'ezhi nu ts'iskuama k'a CEMYBS nu jango unu/ji k'a mbos'u/ o un jange potr'u/ji;

c) Ra ma'a kja yo ts'ib'e/pji k'o ja ga mama tsja'a in nte'e ñe yo ts'ixoru/ k'e mama ja go tsja'a ne b'e/pji jango ra soji;

d) Ra resibidoji zoje na b'os'i k'o ra si'i ma dya ra so'o pork'e dya so'o k'a yo ndixu o sodye so ra nra/ja/ k'a n'año nte'e ko na skuama nu ra dyopju/ ko nrixu;

e) Ra usaji na jo'o k'o mbos'u/ k'o ra nruji

f) Ra moji nu ra matr'u/ji kja ne jñiñi; ñe

g) K'o nre'e ra mama k'a munro arkate jmute nu ngumu/ kja pjons'u/ te'e.

7.1.8 K'o dya xi ra so'o rge mbos'u/ji yo ndixu

a) Ma dya ra ma tuji k'o pjos'u/ji ma na jotrji ñe ma dya sodyeji;

b) Ma ra mamaji k'o dya b'ejmi mba so'o ra ngichiji nu kja b'os'u/;

c) Ma dya ra usa na jo'o k'o ra unu/ji o ra potr'pu/ k'o unu/ji;

d) Ma dya na jo'o nge tsjapu/ k'a skuama dya be kjobu/ na nojo (t'andant'u/); ñe

e) K'o nre'e ra mama nu jmute nu ngumu/ kja pjons'u/ te'e.

7.1.9 Ma ra wench'iji yo ndixu

7.1.9.1 Dyakja ra unu/ji k'a na nrajme:

a) Ma ra yepeji k'o ri unu/ji o ri yeje in chju'u yo nrixu; ñe

b) Ma ra mama nu jmute nu ngumu/ kja pjons'u/ te'e.

7.1.9.2 Dya kja ra unu/ji:

a) Mo nu te'e ko pjons'u/ji dya so'o ra maa, nzi na yeje zana, mo ya o pedye in chju'u nu xiskuama;

b) Ma dya ra zi'i ka ra unu/ji;

c) Ma dya ra ma'a tu'u k'o unu/ k'a b'os'u/ k'o jñi'i k'o ra cha/nba/ o nziyo k'o ra jyombu/ i dya ra mama jeko dya be ma tu'u k'o pjos'u/ji;

d) Ma ra mama dyabe b'echijne ngek'ua ra ngich'i nu kja mbos'u/;

e) Ma dya ra zi'i ka ra unu/ji (ra mbo/'o/, unu/ o n'año k'o ra tsjapu/);

f) Ma dyarga jo'o rga uso ngaja k'a ts'iskuama;

g) Ma ra mama k'a unu/ji nu jango jmuru/ nte'e;

h) Ma ra mbedye ra ma mimi na n'año o ra jyes'i zeje;

i) K'o dya ne'a ra pedyetse;

j) Ma ra nru'u k'a ndixu k'a pjos'u/ji, dyak'o xira mbos'u/ji, dya ja xi ra mbos'u/ji; ñe

k) K'o munro mama nu jmute nu ngumu/ kja pjons'u/ te'e.

Nu tangumu/ ra ts'apju/ nguenda.

7.1.10 k'o ra tsja'a k'a pjons'u/ji

Yo ndixu ra pjoxante ma ra matr'u/ji k'a yo ts'ib'e/pji k'o ja ga mama tsja'a in nte'e ñe yo ts'ixoru/ k'e mama ja go tsja'a ne be/pji jango ra so'o moji, x ora participa nu b'epji in jñiñi mo nestaji.

7.2 Ma dyakja ra mbos'u/ yo ndixu

Ma ra jongu/ji ya kjuaru/ ñe dya xi na pobri nu te'e ko pjons'u/ ñe nzinchjo zana o kjuaruji ro uniji o b'os'u/.

8. K'o ra pjoxte

8.1 K'a ra mama jango ga kja'a k'o pjoxte

K'a munro arkate ngek'a ra jñanra jango rga pe/pjiji ñe ra mama jeko ne jyod'u/, o tsja'a.

8.2 Ka ra pe/pji

K'a ra munro arkate nu pjos'u/ yo pale, CEMYBS ngejnu ra mandabo.

8.3 Munro arkate k'a us'u/ chju'u ñe te/pi

8.3.1 Munro

K'a munro arkate ngeje yo:

a) Na arkate, k'a ra mbezhi mbe/pji nu ra mbos'u/ji yo nte'e;

b) Na mbe/pjitrjo, k'a mbezhi nragxinuji kja CEMYBS;

c) Ts'ich'a mbe/pjitrjo, k'o ri ngeje:

- Na nte'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro merio;
- Na nte'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro na jo'o dya sodye;
- Na nte'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro b'e/pji;
- Na nte'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro chopju/; ñe
- Na nte'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro k'a nu'u jango ga mimi nu b'e/dyi a Ts'ib'onro.

d) Na nte'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro k'a un'u/ kjo pe/pji na jo'o, k'a ngeje k'a na nte'e k'u/ b'u/b'u/ a mbo'o nu CEMYBS;

e) Na nte'e k'a rge ñ'eje kja yo nte'e o kja ngunxoru/; ñe

f) K'a t'ama ñe mama jango rga s'od'u/ nu merio nu kja Arkate munro k'o pjos'u/ yo nte'e kja ts'ib'onro.

Nziga na nte'e ra jñuns'u/ in mbaxante.

Na ra jñuns'u/ji a mbo'o kja Arkate munro ra na/nba/ji in chju'u.

K'o ri b'u/b'u/ nu kja munro ra nru/ru/ji ñe ra juajnu/ji pero k'a rge ñ'eje kja arkate munro k'u/ nu'u ko pe/pjiji ngextrjo ka ra kara ña'a.

Ka ra tsja'a k'a munro ngek'o ra mama texeji ma ra paraji nre'e, k'a arkate munro ngek'a me ra juanu/k'a.

K'a munro arkate ra zoji nzi go jñi'i zana ma rge jyod'u/.

K'a mbe/pjitrjo ra unu/ mapju/ k'o mama k'a arkate, jñinpa a ante k'e ra chjeji para zoji d'a pa'a.

Mbara so'o ra baleji in jña'a yo nte'e yo b'u/ kja munro ri b'u/b'u/ k'o pa/ra/ a nre'e nte'e ne d'aja in nzha/gxinuji, ngextrjo ma ni b'u/b'u/ anreyo k'a arkate kja mbo'o ante, k'a nte'e k'a ne ñ'eje kja arkate munro k'a nu'u k'a pe/pjiji na jo'o o k'e pejñe angezeji.

Ante k'e ra mamaji ja ye nte'e yo b'u/b'u/ kja munro, so'o ra mbitaji, ra jmuru/ji ye nte'e yo pe/bi nu arkate xopu/te o nte'e yo ne ñante kja jñiñi ma ne jyod'u/ k'a ra ñaji ñe ra mbaraji ngek'ua ra tsjaji nu jo'o yo b'epji.

Ra yas'u/ na skuama nrexe k'o kjaji ñe k'e munro nu jango ra dyopju/ji nrexe k'o o mamaji, ñe k'o kja ra mamaji, ra dyexe nrese k'e nte'e k'o b'u/b'u/ nu k'a munro.

8.3.2 Ra xosu/ji

Ra xosu/ k'a munro arkate:

- a) Ra dya/ra/ji k'a oru/ pjoxte, ra mamaji ja ra mbos'u/ji k'a munro ndixu k'a o dyu/s'u/ in chju'u ñe ra mamaji kjo ngek'o so ra unu/ji k'o dya kaja nrexe k'o unu/ji. K'o ra jyeziji ra ngichi ga kjatr'k'ua ngek'o dya ri kaja nrexe k'o ri otu/ji mbara ngichi na ra mbos'u/ji jero ne jyod'u/ na ra mbos'u/ji mbara dya ra b'ezhiji k'o ra ziji. Ngeje k'a arkate munro k'a ra mama k'o ra unu/ji pjoxte k'a ndixu k'a dya kaja nrexe in siyens'e;
- b) Ra manji kjo kja ra ngichi k'o d'adyo ndixu k'o ne'e ra mbons'u/ji k'o ra sopu/ji k'o dyakja ra mbons'u/ji ma rga mbo/ru/ k'a mbons'u/;
- c) Ra mamaji jama ra ne'e ra potr'peji jango rge pe/pjiji ngek'ua ra jogu/ na jo'o k'a b'e/pji ñe ra ñ'ets'e k'o kjaji ñe k'a b'e/pji;
- d) Ra mamaji ñe ra nuji jango rga kja'a ma ra mapju/ so jñuns'u/ baleji jmuru/ji ñe ra dya/tra/ji na jo'o k'e skuama k'a kis'i in chju'u k'o pjons'u/ji ñe k'a ra tsjaji jango ga mamaji;
- e) Ra mamaji ñe k'o pepji o jñiñi;
- f) Ra joku/ji yo tjuru/ k'o b'u/b'u/ a mbo'o; ñe
- g) K'o nre'e b'u/b'u/ nu n'año jña'a.

9 Jango rga tsja'a

9.1 Jango rga pepji nu pjoxte

- a) Nu jango mamaji ja'a ñe ra unu/ji pjoxte nu arkate Ts'ib'onro ra mapju/ ko na CEMYBS; mo dya kja'a te'e ko teb'e ñe dya xi ra so'o ra unu/ porka dya xi kja'a merio.
- b) Yo ndixu ra ma jñuns'u/ in chjuji nu jango ra mimi k'a konsejabo k'e pjos'u/ ye nzhixu jango ra mimi, jango ra ngana nrexe k'e skuama k'o oru/ji o ra mamaji k'o ngeje k'a ra unu/ji k'o ra ma tuji ma ri sozi yeje o dya ri so'o ra moji ra ma kobrají jero nestabo ra ñus'u/ skuama k'o j'ejmi k'o mama o ra ma dyaru/ na skuama kjo ngunte ma ri zodye; ra yas'u/ nu skuama jango ra pepji jango ra kjuaru/;
- c) Nu ngunxoru/ ne pjons'u/ jango rga ngara na jo'o ñe nzhixu, ra nu'u k'e skuama k'o ra unu/ ye ndixu ra ja'a ñe ngeje nrexe k'o pju/ru/ji ma ga mama nu tjuru/;
- d) Ma ra ma nuji kja in nzumu/ ye xa o ndixu o dya o mama na jo'o, k'o ra ma nutr'b'u/ in nzumu/ ngek'o nu'u kja pepji na jo'o texe yo nte'e yo pepji p'as'u/ nu jango ra mama yo ndixu;
- e) K'a munro arkate k'a nu'u jango gua pepjiji ngek'ua ra jizhi jango rga pepjiji ra mbo'o, jango ga juajnu/ji ñe jeko b'ezhiji ngek'ua ra ngichiji nu kja mbos'u/;
- f) K'a munro ra mama kjo ngek'o ra trunu/ pjoxte nza kja mama yo tjuru/;

g) K'a munro arkate k'a nu'u kjo pepji ngek'a ra jizhi k'o ngek'o o ngich'i kja pjozte ñe ra ngos'u/ yo ndixu yo o ngich'i kja pjozte. K'o dya o ndixu in pjozte ra ngejinetr'o kja skuama k'o ra nreb'e;

h) Ja ba ra tsja'a ñe yo pa'a mbara chunu/ in jeb'i xo ma ra jizhi ngeje yo arkate ko ra mama;

i) Mo nu te'e dya ra ma'a ju'u/ nu ko ra unu/ji, xo ya kjogu/ yeje zana ñe ya pedye nu jeb'i ka mama so'o ra ma'a tu'u, nu ngumpjoxte so'o ra mama dya xi ra unu/ji, xo so'o ra unu/ji na d'año te'e ko ya teb'e ra pjons'u/ji;

j) Nu ndixu k'a ra ngich'i nu kja pjozte ra unu/ji k'a skuama dya be kjobu/ na nojo (t'andant'u/), ra unu/ji nu jango ba unu/ji o un jango ra ma na k'a munro arkate k'a nuk'o pepji yo nte'e, nu ra ma kats'eji k'a skuama ñe ra nganaji k'a skuamaji nu kis'i k'o pezhe ne in skuamaji nu kuatr'u/ in jmichaji, k'o jñi'i zana k'o ra nreb'eji a ro xipjiji kjo o ngich'iji o iyo.

k) Nu b'os'i ra unu/ k'o ndunte d'a mbos'u/ k'a b'u/b'u/ k'o ra si'i ra unu/ji ma ra jizhiji k'a skuama dya be kjobu/ na nojo (t'andant'u/) ñe skuama nu ba eje in jmicha k'a na nru kja ra unu/ji, nu jango mama k'a arkate munro k'a un'u/ kjaji na jo'o;

l) K'a munro k'a pepji ra jmutu/ k'a munro yo ndixu.

m) Ja ba ra chunu/ji yo b'os'i jñonu/ dyakja ra unu/ji pjozte ma ra dya/ra/ji k'a mamaji k'a unu/ n'ako jmuru/ nte'e ye pjozte o ma naño k'o ri kjaji ka yo nte'e yo resibo pjozte.

n) Ma dya so'o ra ma tu'u k'o ra unu/ji k'a ndixu so'o ra xos'u/ nu skuama nu ra mama kjo ngeje k'a ra ma tu'u k'o ra unu/ji; ra jizhi k'a ts'iskuama k'u/ nu kuatr'u/ in jmicha angeze; Jñitrjo k'a so'o ra ma dya/tr'a/ji in chju'u k'a ndixu o nziyo k'o ra jyod'u/; k'a munro k'a nu'u kja pepjiji ngek'ua ra nu'u ñe skuama na jñi'i nu nziyo.

o) Ma ra b'ezhiji k'a ts'iskuama dya be kjobu/ na nojo (t'andant'u/) k'a menskuama ra mama nu jango unu/ji ye ts'iskuama.

9.2 Ma ra potu/ yo ndixu

Ma ra mbedye pork'e mama na skuama k'a munro arkate ngekua ra potr'pu/ yo chju'u nu jango ra jñasb'e in chju'u yo ndixu yo teb'etrjo k'a nre'e nu mbos'u/ ñe jñuns'u/ nzi na ndixu k'u dya pes'i nu mbos'u/.

K'a arkate mama k'a pepji ra xipji k'a munro nte'e k'o a potr'pu/ji ñe ra unu/ji na pjoxtje nreze ma ra ngichiji nu kja mbos'u/, jango ga mindya k'a merio, ra nuji ko kja'a merio maxi iyo.

10. Nu jango ga mama yo munro

Nrexe k'e munro k'o ra pepji na jo'o ñe ra unu/ji k'o ne jyod'u/ ngek'ua dya ra pomu/ k'o kjaji s'od'u/ o ra jyas'a/ ka k'o n'año b'epji k'o ximi pjos'u/ji k'o nte'e kja jñiñi o k'o kja'a nu arkate.

Nu munro CEMYBS nu consejabo ñe pjos'u/ nu nrixu so'o ra dyedyi yo b'epji k'o yo pepji kja jñiñi ngek'ua ra pjos'u/ji ra pepjiji nu ra unu/ji mbos'u/, nzi ga kja'a k'o mama jango s'od'u/ji merio ñe ye t'angunxoru/ ne k'o n'año nzumu/, ngekua ra dya/ra/ji na jo'o ye skuama k'o nu mbos'u/ ye nte'e yo pjos'u/ji ñe ra jmuru/ji yo nte'e mbara jichi jeko ra tsjabi kja jñiñi.

Nu munro CEMYBS nu consejabo nu nrixu ñe pjos'u/ji so'o ra kaxante k'o mamaji ma jmuru/ji ngek'ua ra tsjaji k'o mama k'a munro k'a pjons'u/ na nrixu.

11. Jango rga ngichiji yo nte'e

Ma ra pepjiji ñe jango rga pjepjiji nu kja mbons'u/ teb'eji k'a munro k'o me yo nte'e k'o nreri menzumu/ nu kja munro arkate, ñe nza kja yo komite in jñiñi.

K'e nte'e ra tr'unu/ pjozte, ra pjoxanteji kja jñiñi ma ra matr'u/ji ñe yo n'año munro k'o ne ñ'eje kja ngunxoru/ ñe jñiñi.

12. Jango rga mama

12.1 K'o d'año jango ra mama

Ra pjotr'u/ji jango ga kja nu mbos'u/ jango ga mama nu tjuru/ jmu'u ñe jango rga ma mama k'a munro nte'e.

K'e jña'a o tjuru/ k'o mama jango rga pepiji je ra mbedye kja "Taskuama nu ña'a k'a arkate" k'e kja jeb'i nu munro k'o pjons'u/ nte'e ñe k'o ja ju/ nzhixu k'e pjons'u/ nu CEMYBS.

Jango ga mama k'e jña'a k'o kis'i kja ts'ijña dyech'a jñincho (18) tju/ru/ji, texe k'e, xiskuama k'o rga jyod'u/ji mbara ra mamaji k'o kjaja nu pjons'u/ o nte'e, ra mama ye jñaya:

"NUJNA B'OS'U/TE DYAK'O IN TSJAJA, DYA PESK'O RA NU'U YO JMURU/ TE'E. DYA SO'O RA USAJI N'AÑO B'EPJI NU JANGO DYA PJOS'U/JI NTE'E K'A DYARGA JO'O RGA PEPJI NUBA B'OS'U/RE RA WENCHIJI ÑE RA MATR'U/JI KJA ARKATE JANGO GA MAMA K'A TJURU/ JMU'U"

12.2 Matr'u/ nte'e

Nu matr'u/ nte'e ra unu/ k'a arkate a Ts'ib'onro, nu CEMYBS, ko k'a pjons'u/ ye nzhixu ñe k'e munro k'o ra na/da/ nu munro arkate jango ga kja'a k'a merio.

13. Jango rga ñ'etse

Nu munro CEMYBS nu pjons'u/ nzhixu ra ngaja k'a xiskuama nu kis'i in chju'u yo ra mbos'u/ji jango ga mama ko kis'i kja xiskuama ts'ijña VIII dyech'a yeje (12) tjuru/ jmu'u nu mama jango ga pepiji ne jango rga mbaraji k'o tsja'a a ts'ib'onro ñe yo jñiñi, xo ra pjoru/ dya ra usaji yo in mentsjaja yo te'e.

14. T'epi

Nu munro pjons'u/ nzhixu ra nu'u nu b'epji mbons'u/, jango ga mama k'e jña'a k'o tsja'a ngekua ra mama k'a munro nrexe k'a ja'a ma ra jmuru/ji.

15. Jango ra tsjaji nguenrra

15.1 Jango rga tsjaji nguenrra a tji'i

So ra tsjaji ngenrra zo ri ngextjo a xes'e, k'a ra nu'u k'u/ CIEPS k'a ra joku/ na jo'o ra tsjaji ra b'epji k'o mbons'u/.

15.2 Kjapu/ji nguenra k'o a pjongu/ji

K'a munro CEMYBS k'a pjons'u/ nzhixu ra mama ja ga kja'a k'a a pe gi ñe k'o nte'e k'o pjons'u/ tsjema tsjema k'o kja munro nu CIEPS ñe na yeje a kjanu.

16 Nu'u, janga kja k'a ra tsja'a ñe taka

Nu nu'u, ja ga kja'a k'a ra tsja'a ñe janra k'o unu/ mbons'u/, ra mimi k'a Organo nojo k'u/ ra nu'u a ts'ib'onro, k'a arkate munro k'a ne ñeje a ts'ib'onro k'a nu'u kjo pepiji ñe jmutu/ CEMYBS, yo nre'e a mbo'o na munro nu pjons'u/ ye nzhixu nu jango ra nuji jango rga unu/ k'o pjoxte yo nte'e yo ra tr'unu/.

17. Mapju/ ñe mama k'o dya jo'o kjak'u/ji

K'o dya neji, mamaji k'a dya ga ja'a k'o tsja'a, nu unu/ pjoxte ñe jango ga unu/ ye pjoxte, so'o ra nu'u k'e nte'e k'o unu/ pjoxte o k'e nte kjo jñiñi ga kjaba:

a) Ra dyopju/ji k'o neji:

Nu jana katr'b'aji jeb'i nu ra pjotr'u/ pjoxte o nu ra mimi in ngunb'e gi k'a munro k'a pjons'u/ nzhixu/ k'a CEMYBS.

b) Kja ña'a na je'e:

Kja munro CEMYBS pjons'u/ nzhixu kja pezhe 01 800 823 8580, ñe kja nengumu/ k' arkate ts'ib'onro (CATGEM), nu jango dya ra ts'otr'u/ 01 800 696 96 96 a nre a B'ondo o 070 a Zu/mi.

c) Kja dyopju/ t'ezi:

K'o b'u/b'u/ kja ne korreo elektroniko futuroengrande@edomex.gob.mx, ñe www.secogem.gob.mx/SAM.

d) Mats'e:

K'a munro mbo'o nu CEMYBS, ñe k'o ngunarkate k'o nu'u kjo pepjiji kja jñiñi ñe k'a enbi in b'epji k'a munro k'a ne ñ'eje merio kja Ts'ib'onro.

K'O E JÑA'A K'O B'EZH

NAJA. Jizhiji nu xiskuama ja rga pepjiji kja in t'axiskuama nu arkate "Gaceta de Gobierno".

YEJE. Ye jñaya ra tsajijiya k'a na yeje na pa'a ma ra jizhiji nu kja in taxiskuama "Gaceta de Gobierno" k'a arkate ñe ra mintr'inu ma dyak'o ra potr'pu/ji nu jango ra unu/ji pjoxta.

JÑ'I. Ra pjongu/ na xiskuama ko ra mama yo jña'a ko kuantu/ba kja ne "Gaceta de Gobierno"

NZIYO. Mo ra unu/ yo pjenda pjons'u/ji ra unu/ ngextjo mo kja'a merio kja b'epji.

TS'ICH'A. Textjo ko dya mama nu xiskuamajnu ra so'o ra mama ja ba ra tsja'a nu munro

A Jñiñi Zumi Lerdo, nrājñiñi, Ts'ib'onro k'a be 28 ne pa'a, ne daja zana ne kje/'e/ 2016.

**JMU'U NORMA PONCE OROZCO
NU BOKAL KJA NE NGUMU/ NDIXU K'O PJOXTE
(RÚBRICA).**

"Nujna b'os'u/te dyak'o in tsajaja, dya pesk'o ra nu'u yo jmuru/ te'e. dya so'o ra usaji n'año b'epji nu jango dya pjos'u/ji nte'e k'a dyarga jo'o rga pepji nuba b'os'u/re ra wenchiji ñe ra matr'u/ji kja arkate jango ga mama k'a tjuru/ jmu'u"

Traducido por:

Lengua Mazahua:

Mtro. Antonio Romero Hernández

RA ÑANTE NORMA PONCE OROZCO, MFAXTE THOKI NTSUI XENI M'ONDA YA M'EHÑÄ M'UI RA ZA NGU MA RA XENI 3 HEKI XI 5, 6, 10, 11, 17 HEKI IV NE 18 RA HMÄNDA NTE YA HNINI RA XENI HAI M'ONDA; HEKI 8 HEKI III 19, 20, NE 26 DIGE RA HEM'I MÄ HMÄNDA NTE YA HNINI M'ONDA; 14 HEKI XIV BI BQNI NE M'UI RA HU NTSUI PA YA M'EHNA PA DA M'UI RA ZA YA JÄI NE 10 HEKE VI MÄ RA HEM'I M'UI MBO, NE

KONGEHIA

Ge ra ndä nzaya nu ra nte ya hninige petsi da nu xa za padi n'u, di thoni ja di japi ye ha di m'otsi da di m'ui xa nhio ya hnini m'ui ka ra xeni, ge nuya bi nfeni ra numu ya bi nxita ra ximhai ge xi xa ntsedi ra mui ya jäi ka ya nguu, ya hnini ne ya mengu. Da nu ha di mui nuya ya jäi ne di hnu ko ya jäi nfädi pa ge yato da nut'ui ya mui ya jäi, ra hai pu ha m'ui pa di thoki nja te xi di thunru ra nfotsi ne di n'u rangutho ya m'ui ka ra hnini.

Ge ä ra ntsui ä xa nfadi ra 2014 ra ndä nguu nzaya pede ya jäi ka ra Xeni ngotho M'onda u pede xi xa nguu ya jäi 1 m'o 589 m'o 330 ya jäi m'ui ngu nj'eya mu nj'ella di ge ka ra xeni hnini M'onda m'ui ya ta jäi u petsi xq 60 nj'eya ne ta ma ra di m'äpu xi ja ra m'edi gä m'ui.

Ge pa ndi yut'i nuna ra nfatsi nte ka ra hnini pa ya ta jäi, ge bi ndui ra pa ra 30 n'a nzänä ra 2012, bi bñni ra ka ra hiamu hem'i "Gaceta del gobierno" nu ra hem'i ha di thunu ra nfatsi, ha m'aä te di thuni ra nfatsi, bi yut'i ra pa ra 30 ra n'a nzänära j'eya 2015 ne ya hem'i u te di do pa di thuni ra nfatsi pá gen'uhu.

Nu ha xa mpodi nuya ya m'efi xa hoki ra ndä nzaya ge xa thädi ge xi jar m'edi ha gä m'ui ya nzaki ta jäi ya jäi ka ya hnini, geä nu ä ya mfeni razä ra nzaya ra Xeni hai M'ondä, petsi da tsoni da nu da m'ui ra zanu u ya ta jäi, m'ehñä ne ya ndo da nu pa di nte, geu ne m'ui ka ya hnini ge xi di thämbi ya nte ha ga m'ui ka ya hnini geh'ia xi xa thuhu ka thux m'efi pa n'u ya ngotho ya nzaya ge xi ja di hoandi, ne xi di negi, pa di xi hogi ra nhio ya m'ui ya jäi ne pa genseu ne.

Ge pa di zotse ya m'efi ngu xa thütsi ka ra hmända pa di thändi ya jäi, ha di m'ui nu ä ya mfeni razä ra nzaya ra Xeni hai M'ondä, petsi da tsoni da nu da m'ui ra zanu u ya ta jäi, m'ehñä ne ya ndo da nu pa di nte, geu ne m'ui ka ya hnini ge xi di nete ya m'ui. Ne ra ndä Nzaya ka ra Xeni Hnini, di hiandi u ya jäi to hingi nxontho ya jäi gä m'ui ne hingi tuñhui konge ra tsutbi.

Ge ngu ra nzaya hmuntsi n'u ha di m'aäpu, 8.3.2 xa thutsi ka ra nhiaki c) ka ra m'efi un pa di nte ya m'ui ya jäi ka ya hnini ne xa thutsi ne ka ra CAySPGG/2016/001/E/002 bi m'aä ka ndui hmuntsi ra pa ra 21 ra n'a ra zänä di ge ra j'eya 2016, ngu mä ra hem'i nt'ofö 21506A000/RO-008/2016, ra pa 25 n'a nzänä ra j'eya 2016, bi thogi ne bi bñni ngu mä ra ndui ra xeni 23 xa thutsu di ge ra hmända pa di nte ya m'ui ya hnini ka ra Xeni hnini M'ondä, bi thogi ne bi bñni ngu mä ra ndui di petsi da thoki nuya:

Ge konge ra m'ede hem'i 208F1A000/RESOL-0_/2016, di ge ra pa 27 n'a nzänä j'eya 2016, ra ndä nzaya nu ha di nte ya m'ui ya jäi, ngu xa t'utsi ka ra m'efi hmändä pa xi di nte ya m'ui ya hnini ka ra xeni Hnini M'ondä ne ka ya Ta hnini xa hmä ya hmända, bi hmä ka ra ä mi mpodi ra m'efi nu ha nte ya hnini, do genya ya xa thutsi, ge xi di bñni ünihu ya m'edio nuya t'adi ngu mukuan xa bñni:

NGU XA M'Ä TA NDÄ NZAYA TSUTBI KA RA XENI HNINI N'U PA YA M'EHÑÄ PA DI M'UI RA NHIO KA YA HNINI, GE XI NJAPI XA MPODI NUYA UN RA M'EFI NUNA PA DI N'U DI NTE YA M'UI YA TA JÄI GE XI XA NGOHI NJAUA:

**RA NFA~~X~~TE M'EFI N'U HA DI NTE YA M'UI YA JÄI KA YA HNINI UN
YA TA JÄI**

1. Gatho hmä

1.1 Te da thoki

Nuna ra nfatsi m'efi thoki pa di nte ta jäi pets'i ge da hogi ra za ne di hinte petsi te da zi ya jäi nu u pets'i 60 j'eya un u ya meite jäi pa da t'uni te da zi pa da n'ote ya ta jäi di ge to xi jar m'edi ne thñätho, ge xi di t'uni n'a ra m'otse di ho ya ntzi ne ya m'etsi pa di mpaxi ne mpeni ua di n xaha

Nuna ra mfats'i da thoki kongeya yoho:

a) Ya ta jäi petsi 60 ne ta ge 69 j'eya; ne

b) Ya ta jäi petsi 70 ya j'eya

1.2 Petsi nte da ote

Petsi da t'uni te da zi, di n'u ra nzaki ne ge hinda utsa

2. Te mä ya hñä

Pa da thoki te ma ya hemi m'efi, ge t'ode ngu hma:

Ta jäi, ya jäi u to di petsi 60 j'eya.

Te dä t'uni, nu u ya ta jäi m'ui ote kongena ra thoki ya ta jäi pa di m'ui ra za ya ta jäi.

Ra m'otse ntzi, ya ntzi ne u pa da ntote ya jäi, to da t'uni ya ntzi pa da nte ya ta ya m'ui ya jäi ngu xa hmä ka ra m'efi nfa~~x~~te pa di nte ya m'ui ya hnini di ge ya ta jäi..

CEMYBS, nu ä ra ntsui m'ui ka ra Xeni M'ondä ne ra m'ehñä m'ui ra za.

Hampu di t'uni, habu da mä da t'uni ra CEMYBS pa da hem'i ne da dati te da zi tou t'uni.

CIEPS, nu ä ra ntsui honi ne nu ha bi bñni ra za digeu ya jäi hmuntsi naki pa gatho ya nte.

Hmuntsi nzaya, ra hmuntsi nzaya un ne handi ha di hogi xa nhio ä di m'äpu ra nfatsi nte pa ya ta jäi.

Hmuntsi nzaya ka ya hnini, Ya hmuntsi nzaya ka ya hnini pa di nte ya m'ui ya hnini.

Nzaya ka ya xeni, Ya nzaya ka ya xeni m'at'i pa di hmuntsihu ngatho to xi un nua ra m'efi pa di thoki ra nhio ra m'efi ya ndä nzaya n'a ngu n'a ka ya hnini ha ta tsegi ngatho ya hnini ka ra xeni.

To Jamasü ha di hoki, Ra ta ngu nzaya da nte ya hnini pa ger ya ta j'ai dige ä ra CEMYBS.

Ngu nzaya ma ha di thoki, nu ra ngu nzaya pehni ya hem'i ne teni ha di thoki da nte ya ta j'ai.

Hmända, Ra Hmända japi da nte digeä ra Xeni Hai M'onda.

Hem'i thuxthuhu t'om'i, habu huxa ya thuhu gathou odi ne t'om'i da boni geu to bi da te t'adi xa thuxpu pa da t'uni ya mfatsi ta jäi.

Ha ngu u di thuni, ge xi di thuni ne xti rut'i n'a ra n'äilo ne xti thutsibi ra thunu, ä to nfotsipa di thuni ra m'otse ntsi.

Habu di thutsi, gemp'u habu da mä ra pa da gähä ya hem'i ya j'ai to me da n'ut'i da thoki da nte ya ta j'ai.

Tou da t'uni, geu ya thuhu to da t'uni gey'u ya j'ai m'ui ra Xeni M'onda ote nuna ra thaka nfatsi nte pa ya ta j'ai.

Hinte petsi te da zi, hangu m'ui ya j'ai hinte täha ra bojä pa da dai te da zi ne atho hingi ngu ra bojä ä t'ähä di genu te jar m'edi ka ra hnini.

Thoki, ra thoki hem'i pa di nfatsi ya m'ui ya ta j'ai.

Thoki pa di nte ya hnini, nu u ya ngu nzaya ya nda nzaya da pati u hingi rangutho da uni te ne ua n'a ra mpadi to da t'uni ra mfats'i ngu mä ra hem'i hanja di thoki.

Tsa nzaki, nu pa mu ya bi thor thogi r'ohni ne di nu ya kohi 'ye dactilares ne di m'ä majuani pa di nfatsi.

Ha thoki, ra thoki hem'i pa di nfatsi ya m'ui ya ta j'ai.

Mpote, gea ra j'ai to xa mehni konge n'a ra hem'i pa da ote, ne pa da t'uni ra mfats'i digeä ba hehe ra thuhu.

Ko te di te kohi ko boja, nu u hingi mahiegi da n'ut'i da nxadi, neu mara ya mfatsi pa da m'ui ra za, di ge fatsi ä t'uni.

To adi, ya j'ai to adi pagem'u da t'uni, da hñä da t'uni pa da m'ui ra za.

Gätsi, ra t'ot'e bojä ä pädi di hñä ya jäi ge di thuni ya jäi ra m'otse tsi.

Japa ra m'edi, te da thogi ne da ntsutbi ua hindi tsa te da mefi n'a ra jäi.

Jar m'edi, Nu ge xi ra nzedi gä m'ui ra thogi ya jäi hingi n'ua pa di tsutbi mu tho n'ar thogi, ka ra hnini, hinte ha ra bojä ne ua hingi nxitho ra jäi

3. Habu da tsoni

3.1. Gatho

Da nu xa nhuio te tsi ra jäi petsi 60 jeya ua mara, m'ui ne hnite hä ua te zi xi jar m'edi ra bojä gä m'u ka ra Xeni hai M'onda konge ä di dati te da zi.

3.2 Ngujaya

3.2.1 Ya ta jäi petsi 60 ne ge ta 69 j'eya.

Da t'uni ya ta jäi petsi 60 ne ge ta 69 j'eya da t'uni ra mfats'i pa da m'ui xanhio ne di m'etsi ra hñuni.

3.2.2 Ya ta jäi petsi 70 j'eya.

Da t'uni ya ta jäi petsi 70 jeya ne di mäpu ge da ya mfats'i da t'uni ra mfats'i pa da m'ui xanhio

4. Ote gatho**4.1 Gotho ya hnini**

Ya ta jäi m'ui ja ra Xeni hai M'onda.

4.2 T'otsa hnini

Ya ta jäi hinte hä ra bojä ge xi jar m'edi pa ga m'ui.

4.3 Habu tsuni hnini

Ya ta jäi petsi 60 jeya ne digempuua hinte hä xangu te da zi m'ui

5. Ha tsegi

Nuna ra thoki da nu gatho ya 125 danga Hnini ra Xeni Hnini. M'onda habu m'ui ya ta jäi hinte hä te da zi ngu m'ui xa t'epi pageu.

Ya hnini habu jara m'edi t'uni j'eya m'u ko ra CIEPS pageu ngu ra mä hmända. Ne xi xa njuki ra nfatsi ra thuhu xa mpot'i pa ndä nja ra thuhu.

6. Mfatsi**6.1 Ya mfatsi m'ui**

Ra mfatsi di t'uni ge n'a ra m'ots'e pa da zi ra nzänä hangu ra m'ui ne ge di t'uni xo ret'ä ma yoho nhu xa m'ä, di gen'u di.

6.1.1 Ya ta jäi petsi 60 ta 69 j'eya.

N'a ra m'ots'e ha ho ya tsi.

6.1.2 Ya ta jäi petsi 70 jeya.

N'a m'ots'e xi di ho ngotho ya ntsi, ne ma ra pa de di iqte ra jäi ne di mui ne pa te di mpäxi.

6.2 Tengu ra mfatsi

Ra mfatsi t'uni hinte da ngotbi ge juti ra ndä nzaya ra Xeni hai M'onda konge ra CEMYBS ge ya xa m'ä ge hinte da jut'i ni xi n'ar bexu di geu di nfatsi.

7.- Hangu di m'ot'i**7.1 Tou da t'uni****7.1.1 Hindi thäki**

Pa da t'uni di yohou ya j'eya petsi ya ta jäi, to adi petsi te da t'api ngu xa thutsi ka ra hem'i, pe ge xti do ya hem'i u te xa t'odi.

7.1.2 Te di t'api ne hanja di n'u pa da t'uni.**7.1.2.1 Ya Ta jäi petsi 60 ne ta 69 nj eya**

a) Di petsi 60 ne ta 69 j'eya ua mara;

b) Di m'ui habu hinte ja ya m'etsi neu hinte hä te da zi ne japa ra m'edi; ne

c) Di m'ui ja ra Xeni hnini M'onda.

7.1.2.2 Ya Ta jäi petsi 60 ne ta 70 nj'eya.

a) Di petsi 70 nj'eya ua mara;

b) Di m'ui habu hinte ja ya m'etsi neu hinte hä te da zi ne japa ra m'edi; ne

c) Di m'ui ja ra Xeni hnini M'onda.

Neu ma ra da t'api ra u ya hem'i ngu xa t'utsi, ne ge xi do mu xta t'api:

a) Ra t'ulo hem'i ma ra thuhu ne hapu m'ui ra (CURP);

b) Ra hem'i ma ha m'ui ne pa di thekui;

c) Nk'oi ra hem'i ma hapu m'ui ge da da pa di n'u ha di thekui; ne

d) Ne u da m'a ra da nzaya.

Nu u ya hem'i ma ya thuhu neu mara te ne da badi digea ra jai da hnu ngu ma ra hmanda pa da nu ra za ne da nut'i pa da badi ra Xeni hai M'onda neu ya danga hnini neu ya hem'i ma hanja di thok'i.

7.1.3 Ma da huxa ya thuhu

Ngatho yoho ya nfatsi da thuni ya jai u petsi xa huxa ya thuhu ra thoka mfatsi hinte da jotbi ne kongea di huxa ra thuhu da t'uni:

7.1.3.1 Ya ta jai petsi 60 ne ta 69 nj'eya.

a) Hindi nxqtho ra ndo'yo;

b) Genu ya ta jai to xi thogi n'a ra ntso thogi tsutbi;

c) Ge dar n'anxu ne ua di m'use;

d) Hinte di petsi ra nguu;

e) Ge di ne'ehe to di uni ra bojä; ne

f) Ne u ma ra di m'a ra nda nzaya.

7.1.3.2 Ya ta jai petsi 70 nj'eya.

a) Hindi nxqtho ra ndo'yo;

b) Genu ya ta jai to xi thogi n'a ra ntso thogi tsutbi;

c) Ge dar n'anxu ne ua di m'use;

d) Di petsi 80 nj'eya ne ma ra;

e) Ne hinte di petsi ra nguu; ne

f) Ne u ma ra di m'a ra nda nzaya.

g) Ne u ma ra di m'a ra nda nzaya.

7.1.4 Hem'i habu da huxa ra thuhu

Pa di thuni ra nfotsi, ge tso di odi ha thuni ra nfotsi pu ka ra nguu nzaya, di ge ä, ge xi da iodise ra thuxthuhu.

Pa ge di to tsu n'ar dothi u hingi tso te di iodi, nuna ra nfotsi get so da hione ra mpote, di gatsi n'a hem'i t'unt'a 'ye, ne ma n'a ra hem'i pa ya nguu nzaya pu ha thuni ge xi xti thutsi nuya te t'odi, kongen'a di m'a ge xi xa t'uni ra nfaxte.

Ra nda nzaya numu ya xa tñutsibi ya thuhu ka ra hem'i ha mengu ne ha m'ui di ge ä te odi ne di gempu di thuni ra hem'i ha odi ra nfotsi, ge kongen'a m'a xa xa thux ra thunu di ge nt'adi.

Ngotho ya jai petsi ge da thuni ra nfatsi, ge da iodi ge hinte da gut'i ra bojä pa di yut'i ka ra nfatsi digen'a.

7.1.5 Hem'i huxa thuhu

a) T'adi hem'i;

- b) Da hñä ra t'ulo hem'i pa da t'uni ra mfatsi ya ta jä'i u te xi jar m'edi ya m'ui ka ra Xeni Hnini M'onda;
- c) Hem'i tuxa thuhu;
- d) Hem'i ha di m'a xa thuhu;
- e) Da hñä t'uni ra nfotsi, ngu xa m'a; ne
- f) Ge u ma ra da m'a ra ndä nzaya.

7.1.6 Te petsi to t'uni ra mfats'i

Ra ndä nzaya nu ha ga thoki ra m'efi ne ha ga pot'i ra hem'i thuxthuhu pa gen'u ya jäi to t'uni nuna ra m'efi, ngu ha xa thutsi ka hmända xi negi ra nhio ga thoki nuya ne xi pädi ya jäi ha t'uni ra nfaxte ka Xeni Hnini M'onda ne ka ya Ta Hnini; ya hmända ha m'ä ha di njapi pa di thoki ne ko te di hoki pa gen'u to da hñä ra fatsi di gen'ä nu ha di nte ya m'ui ya hnini ka ra Xeni Hnini M'onda, ne u ma ra da m'a ra ndä nzaya ha di thoki digehia, ngu xa thutsi ka ra xeni 13 ne ka ra heke VIII di ge ka ra hmända goho ne rato ha xa thutsi m'etho ka ra hmändänuä.

7.1.7 Te petsi da hoki to t'uni ra mfats'i

- a) Da hñä ngatho u te di t'uni, digen'ä ra nfatsi;
- b) Da thuni ra nfatsi ngu xa m'ä dige ä di thini;
- c) Di hmuntsi ngatho ya nzaya ka ya hnini;
- d) Di xifi pa di bädi ra nxadi pa di ñuni ra nhio ne pa di m'ui ra nhi ya nzaki;
- e) Hinto to di bädi hanja Gä m'ui ra nzaki n'a ra jäi, ne
- f) Ge xi di thändi ra nhio, di thändi ngu rangutho ne ge xi tso ge hindi tsutsa.

7.1.8 Di hoki ngatho te di t'api

- a) Dä m'a majuani ya nt'ani u di t'ani;
- b) Ge xi di zi ra nhio ya t'uni di ge ra mfats'i;
- c) Numu dä m'edi ne numu da xegi ra t'ulo hem'i ge di m'a k ara CEMYBS ne ua di m'a pa di m'ä ka ra nguu nzaya.
- d) Ge xi di pa di häse mu ya bi t'oni ra m'otse ba ehe te da zi, num'u hingi tsa da ma da tu ua dathi da mehni to da pote ko n'a ra hem'i ra nt'at'i;
- e) Di hoki pa di nfädi ge m'ui ra nhio ra nzaki;
- f) Di npefi k ara hnini di ge ya m'efi di t'api u xi dä m'ää
- g) Ge u ma ra da m'a ra ndä nzaya.

7.1.9 Num'u hingi hoki

- a) Num'u hinda ma da hä ra mfatsi da t'uni ne hingi mä te ja;
- b) Num'u hingi mä mäjuäni pa da t'uni ra mfats'i;
- c) Hoki hingi njap'u ra mfatsi t'uni ua da pati te t'uni;
- d) To hoki ne hiat'a ya jäi pa da dähä pa da nzaya; ne
- g) Ne u ma ra da odi ya jäi to ote habu t'uni.

7.1.10 Da ts'ui nu u to t'uni ra nfatsi.

7.1.10.1 U to dā thāki ra ya pa:

- a) Num'uyopi digeu ya mfats'i t'uni ne huxa ra thuhu, dā m'am'i, ta da hn'u te thogi ne da thoki ra zapa hinda yopi;
- b) Di hoki pa di nfādi ge m'ui ra nhio ra nzaki; ne
- b) Ge u ma ra da m'a ra ndā nzaya.

7.1.10.2 Mu dā thāki di ge ra nfatsi:

- a) Ge xi di zi ya te m'e xa t'uni ge hima to da uni u xa t'unise;
- b) Numu hindā m'a ma juani ne ua hinda dā ma juani ya hēm'i, pa di yut'i ka ra nfatsi;
- c) Num'u hingi mā dā hāse ra nfaxte ya yoho ne ta hñu di t'uni, ra nfaxte ne ge hindā m'ā hanja;
- d) Mu to dā uni, dā m'o, da hmihi, dā mpotui ne ua hñākia ua da utsi ma ra di gen'u xa t'unidi ge ra nfatsi;
- e) Dā m'o, da pot'i, ne ua to dā uni ya fatsi u xa t'uni;
- g) Num'u di nāpi pa di nzayo n'a hmuntsi jāi pa di dāhā ra t'etsi nzaya ne da m'ā gen'ā fats'i;
- h) Mu dā pot'i pu ha m'ui ka Hnini Xeni M'onda;
- i) Mu xi di bonse;
- j) Mu da du; ne
- k) Ge u ma ra da m'a ra ndā nzaya.

Ra ndā nzaya to nu ha di thoki nuna ra m'efi ge xi ra tse di di nu ha thoki.

7.1.11 Te da mfatsi to t'uni ra mfats'i.

To t'uni ra mfats'i petsi ge da ma da hā ra m'otse te petsi pa da zi di tsu ra zānā ne da mfaxte ja ya mēfi hoki ja ra hnini.

7.2 Da nda to t'uni ra mfats'i

7.2.1 Ge u ya ta jāi u petsi 60 ā 68 nj'eya

Nu ha ta di thuni ra nfatsi ya jāi ge ta di zudi 70 ra j'eya du ge u ne ge xi di jar ra m'edi di ge ra bojā.

7.2.2 Ge u ya ta jāi u petsi 70 nj'eya

Da nda ne da t'uni ra mfats'i num'u da thandi ge ra za ja pa ne m'edi ne hinte petsi te da zi.

8. Nguu mfats'i

8.1 Nguu nu hanja di thoki.

Ra hmuntsi nzaya geā to da nu ha da japi di thoki ra za ne te mā ya hēm'i digeā ra mfats'i.

8.2 Nguu nzaya japi da hoki.

Ra nguu ndā nzaya nte m'ui ra za pageu ya ta jāi ra CEMYBS; geā petsi da nu ha di japi di thoki.

8.3 Jāi ote ne teni pa di thoki.

8.3.1. T'etbi

Ra hmuntsi nzaya di ote di gehia:

- a) N'a ra ndä, geä to nu ko ya mfats'i ya hnini;
- b) N'a ra nfaxte di ñot'i ge pa di fats'I ra CEMYBS;
- c) Kut'a ya mfaxte, da gohi:

-N'a ra mpote ra ndä to nu ra bojä t'uni;

-N'a ra mpote ra ndä nu ya nguu nt'othe;

-N'a ra mpote ra ndä nu ya mefi:

-N'a ra mpote ra ndä nu ya nguu nxadi; ne

-N'a ra mpote ra ndä nu ra nte ya hnini ne ya mengu M'ui ka ra xeni Hnini M'onda;

- d) N'a ra mpote ra ndä ra nguu nzaya nu ha di ma ra bojä ä t'uni ne ra CEMYBS;
- e) N'a ra mpote di gatho ya hnini ne to pädi ne ua n'a mpote nguu nxadi; ne
- f) To nu te thoki ne uni ra bojä ra nguu nzaya nte ya hnini ra hai Xeni hnini M'onda.

N'a nguu n'a u da hioni n'a ra mpote num'u hindi m'ui.

Ra mefi da t'uni mbo di ge u ya jäi to qte dra za.

Ra hmuntsi ndä nzayo ge ä to o te pe tsi da t'o de ne da etsi, honse ra mpo te ra ndä to nu thoki ra za thoki ko ra bo jä t'uni hose tsa di ñä.

Ra hmuntsi ndä nzayo u te mä ya jäi o t'e da numu to mä di geu ya jäi thogi mä ge etsi, numu da maye gi ra ndä pe tsi ge da mä to da gohi.

Ra hmuntsi ndä nzaya genu to o te da mat'i pa da hmuntsi num'u da nja ra m'e di.

Tsa da xifi da m'u i ja ra hmuntsi ra u to mpefi ha ya nguu nzaya, padi ua rau ya jäi pa da hogi ra za nu u nu te da thok'i ra hmuntsi ngu mu ya 24 ora ä di tsifi.

Pageu ya hmuntsi da hoki ya jäi to qte da thogi ra za, pgets'i ge di m'u i di tho made num'u m'u i un ä ra ndä nzaya neu to nu di ge ra thoki ra za ua ya mponte nu u hingi m'u i, xa t'ets'i.

Ra mfa xte nzaya da udi ra hem'i mä ngu bi gohi ra ndä nzaya, hñupa pa di ntsan'i, num'u n'itho da hoki da mat'i n'a pa ne ñäxpa da hmunts'i.

Da n'jutsi n'a ra hemi mä te bi hogi ne te bi mä ja hmuntsi ne da ot'i ya ntu ny'e neu ya jäi to o te ra mfa tsi t'uni.

8.3.2 Te pe tsi da hoki

Ra ntsedi di hoki ra ndä nzaya:

- a) Di thogi ra thuxthuhu r'om'i ne ra hem'i thutsi ya to xa t'uni ra nfatsi, ngu xa m'ä ha di thoki nuna ra m'efi genu ya jäi to xi jar m'edi di t'uni, ne, ne ge dar mengu pu, xe di di t'uni ne ra nfaxte ge xi ka mfri ya ta di da thogi to u da t'uni ne u to da do m'i ne da nu ha da japi page u to ne da qte nitho nu u hingi pe tsi ga tho ya he m'i ne ja pa ra m'edi ya mfatsi, nuya ge xi di nuse ra ndä nzaya pa xi di yut'i ra nfatsi
- b) Ge xi di n'u pa di yut'i ra ra'yo jä pa di nfatsi ne ge pe tsi ya jäi to o te ra mfa tsi da nuto da uni ra mfa tsi ma ra ya jäi di mpote u to ya xa ndogi ra pa ä da thutsi ya ra'yo thuhu ne di thuni ra nfotsi pa gensey;
- c) Di pati ya hem'i hingi njapu pa da hogi ra za pa da hegi ra za ge da teni ha thoki;
- d) Dä un ha njapi pa di nte ya m'ui ne ha di m'äpu ya thoki pa di nte ya m'ui ya fatsi ya jäi to bi adi ra mfatsi.
- e) Di t'etsi n'a ra mpote pa ya Hnini ne tutbi ne ua ra ka ya nguu nxadi;

f) Di guki ne di pot'í ya hñä hmända nuyü di nzayase; ne

g) Ma ra ya mä hanja di thoki nuna ra hmändä.

9. Hanja di thoki

9.1 Ga thoki yu

a) Ra dänga nzaya ka ra Xeni hai M'onda da juka ra hem'í pa da udi to ne da ñut'í kongeä ra CEMYBS; numu hinte di petsi ra thuxthuhu pa di zoni ra nfädi ngu xa thutsi, di ge ra j'eya ä xa thusti pa di t'üni ra ngaxte.

b) Ge n'a ngu n'a ya m'efi nfatsi, di ge ya ta jäi pa di yut'í da nu hanja pa yut'í ka ra faxta, ge hense xi da ngatho ya hem'í udi t'api, ne ua ma ra u di opi ra mpote ya hem'í pa da kuata, numu hin'a to pote ua pehni ku n'a ra hemi m'ai hingi tsä da ma xa uni ra nguu nt'otthe pa da ma habu qte ya jäi, ne da njutsi ra hemi. Ha di thuts'í mä te gatho da gohi te da thoki di ndui ne di uadi. Ge xi di njutsi n'ara hem'í ha di thutsi ra ndui ne ha di gätsi ya hmuntsi digenseyu.

c) Ra ndä nguu nzaya ge xi di nu ra za digeu ya hem'í bi dati digeu ya ta jäi, mäjuani ne geu mä ja ra hem'í mä pa da ñut'í ya ta jäi pa di hmät'í.

d) Pa da thogi da thoki nu u ya hem'í kongeu ya ta jäi hingi anjap'u. Nuna da hnu habu m'ui ra nzaya kongeä to odi ra mfatsi. Ge nuna ra thändi ge xi di gutsi ra ndä nzayo to ja ra tsemi nuna nupu ha m'ui ne ha t'uni ä to adi ra faxte.

e) Ra nzaya mä da thokida udi ko ya jä to qte to nu ne ja di hoki ngu mä ra thuni pa da nza da ñut'í ne da t'uni ra nfats'í, ngu xa m'ä ha di njapai pa di thoki ne ha di thäki ya to di yut'í ka ra nfatsi nuna;

f) Ra ndä nzaya to ot'e da mä to u bi adi pa da t'uni ngu mä ya hem'í ne u tengu bojä xe t'epi pa da t'uni;

g) Ra nguu nzaya petsi ge da mä to u da boni ne da t'uni ra nfatsi ne da tsifi to u da t'om'í;

h) Numu ngu tsudi n'a ra thogi hnini hingi tsä da m'ä ne xi fädi ge dathi, ra ndä nzaya to un nuna ra fatsi ge xi di dutsi ta ka ra nguu
i) Nu u ya jäi da t'uni n'a ra t'ulo hem'í ya ta jäi na da t'uni habu da hmät'í, ne petsi ge da mase to ä ya jäi bi adi ne da gäxa ra hem'í mä to ä ne ha mengu di ge di zudi xo ra 60 ra pa tsifi ge hä xa yut'í ka ra nfatsi; numu ngu tsudi n'a ra thogi hnini hingi tsä da m'ä ne xi fädi ge dathi, ra ndä nzaya to un nuna ra fatsi ge xi di dutsi ta ka ra nguu.

j) Ra m'otse petsi te da zi da t'uni konge ä ra t'ulo hem'í mä to ä ne ha mengu habu da mä ra nguu nzaya a ngu nzaya mä da thoki da kuati to u da t'uni ra mfatsi, ä dati ra m'otse ba ehe to da zi hinda t'uni hoki u hingi za ua hiati ya jäi pa ge u ya jäi hmuntsi hani ha da t'etsi pa da dähä da nzaya.

k) Numu da m'edi ra t'ulo hem'í pa da t'uni ngu ya ta jäi, to t'uni petsi ge da xifi habu t'uni ua ko ra, pa da t'uni ma n'a;

l) Ra m'otse ho ya hñuni pa te di zi ge xi di t'uni ngotho te peui ngu xa thutsi k ara hmä pege di do ra hem'í rap a ä di t'uni k ara nguu nzaya nupu ha theke ra nfoxte; ne

m) ya nguu nzaya to xi üni ra m'efi nuna;

n) Ge xi di üni ra nfatsi pa te di zi, hin di t'uni numu ra jäi ä to t'uni ra nfaxte ngu fuatsi ya tsitsi nzaya ka ya hnini ge tso hinda m'otsi nuyü.

o) Numu hinda tsä ra jäi t'uni ra nfatsi tsa da mä ne da uni n'a ra hem'í pa da ma da tu ra m'otse ba ehe te da zi konge ä ra thuhu ra mpote petsi ge da gäxa ra t'ulo hem'í pa da t'uni konge ra hem'í mä to ä ne habu m'ui ne honse tsa da hoki hñu ua goho ne di gepu ra nguu nzaya da thoki ngu da njapu.

p) Pa ngatho yoho ya to nfoxte konge nuna ra m'efi, ge xi tso di xifi k ara ndä nzaya to un nuna ra nfoxte pa di bädi to adi ra nfoxte.

9.2 Numu da mpadi to t'uni.

Pa ge u petsi ya j'eya di ge t'uni ra mfatsi, numu da thäki ge di otho ra bojä ra nguu ot'e da hoki ne da pat'í ne da nu to da t'uni mä ra ra jäi to adi ne ja pa ra m'ede ne huxa ra thuhu ne tom'í

Nu ä ra nguu zaya pets'í ge da xifi nu u ya jäi bi pat'í ne da dati ra mfatsi di ge a ra pa da ñut'í ngu m'ui na xa t'epi.

10. To u nu di ge ä ra nguu nzaya.

Ya nguu nzaya mfatsi petsi ge da un hadi japi ne da un pa da hoki ra za te hoki ne hinda yopi konge u ma ra ya thoki pa di nte ya hnini hoki ra ndä nzaya.

Ra CEMYBS tsa da hoki konge u ya nguu nzaya ya dänga hnini pa da mfatsi njap' u ne konge u ma ra ya nguu nzaya nu pa ge u ya jäi ne u ya nguu nu ya nxadi, ne u ma ra pa da thoki ra hem'i ra za pa ge u to t'uni ra nfatsi ne da hoki te pädi ya m'ui ja ya hnini pe ge u ya jäi.

Ra CEMYBS tsa da hoki ne da kombeni te ra za pa da tsa da tsoni te beni pa da thoki.

11. Ha di thoki ra mfatsi nte.

Pa di thoki ra nhio nuna ra m'efi, ge xi di tsifi pa di bädi ra nzayase hmuntsi m'ui ka ya hnini, ne kinge ya hmuntsi nzaya ka hnini.

12. Näki**12.1. Habu da näki.**

Pa da näki da thoki da hoki ngu mä ra hmända, ne ngu da mä ya jäi to qt'e ra mfatsi.

Nu u ya hem'i ma ha di jäpi da boni ja ra hem'i poni ja ra "Gaceta del Gobierno" ra ndä nzaya, ne ja ra web di ge ra nda nguu nzaya da nte ya hnini di ge ä ra CEMYBS.

Ngu mä ja ra xeni thot'i 18 ra hmända, ne gatho ya hem'i pa da hoki ne da udi nuna ra thoki xa mä nuna ra hñä ka ra hmända.

"NUNA HMUNTSI HEMI, HINTO RA METI N'A RA MBQHQ NZAYA. HINGI TSA TO DA HÑÄ NUNA NU RA NTE M'UI YA HNINI. NUMU TO DA HÑÄ GE DI NZEKI NUNA PA DA M'Ä FADI NE DA THÄMBI RA BOJÄ KO YA NZAYA NGU NUÄ MANGA KA RA HMÄNDÄ".

12.2 Määt'i

Ra hem'i määt'i te da thoki pa da bädi ya jäi da hoki xa thutsi ka ra Xeni hai M'onda konge ka ra CEMYBS nguu xa thutsi ra hmända

13. Negi ra za.

Ra CEMYBS da metsi ya thuhu to u ra mfatsi, ne ngu mä ja ra heke VIII di ge ra Xeni 12 di ge ra hmända pa da negi ra za ne da ñut'i pa da bädi ja ra Xeni hai M'onda ne ya Ta hnini, ne di hiandi ra ndä nzaya pa hindi hmämbi ya nt'üdi ya jäi.

14. Ya nteni.

Ra ndä nguu nzayage ra tsedi di nu ne da teni ngu mä ja ra hem'i mä ne u ya jäi to qte da umbar ra uenda ja ya hmuntsi da hoki.

15. Nu hangu bi thoki.**15.1 Nu hanja bi thoki nthi.**

Tsa da thoki n'a ra hangu bi thoki nthi, konge ä ra CIEPS, pa da nu hangu di thoki ra za.

15.2 Di nfädi ya thoki m'efi

Ra CEMYBS da unba ra uenda habu pa di hoki ya nte pa ya hnini ne ya jäi j'eya m'u ra CIEPS, ngu bi gohi ya hem'i, made nj'eya ne ko ra nyoho ra nzänä pa di gätsi un rä nfaxte nuya, ngu xa thutsi ka ra hem'i digen'ä.

16. Thandi hangu xa tsani ra bojä, ne ha ga nfädi

Ra thandi hangu ga tsani ra bojä ra za, nu ra fädi di ge te thoki, petsi ge da nu ra nzaya xa hñ'etsi to nu hangu tsana ra bojä ja ra Xeni hai M'onda, ra nda nzaya ra Xeni hnini M'onda, ne u nu di ge ra CEMYBS, petsi ge da nu ha da japi pa di dati ya mfatsi to u t'uni pa da m'ui ra za.

17. Hñä n e ngaxte

Nu u hingi johia, uni ua ya goxte ne t'uni ya mfatsi, tsa da udi konge u to t'uni ra mfatsi ua gatho ya hnini, konge u:

a) Ko ra nt'ot'i:

ka ra juat ä hem'i ha hmä ha thoki ra nhio ne ha ka ya nguu nzaya ha t'uni ra fätsi m'ui ka ya xeni hnini CEMYBS.

b) Ko ra ntöxgu:

Ja ra CEMYBS ja ra 01 800 823 8580; ne pu ja ra m'ui ote nt'ozgu ra nda nzaya Xeni M'onda (CATGEM), ra lada hingi jot'i 01 800 696 96 96 ne pa nthi ra ta Hnini M'onda 070 Nzuni ne ja ra ta hnini.

c) Ko ra pehni hem'i yapu:

Ja ra pehni hem'i yapu ra thuhu gente.grande.6070@edomex.gob.mx ne xa ra xi www.secogem.gob.mx/SAM.

d) Rase jäi:

To nu ha thoki ra za nthi di ge ra CEMYBS nep'u ja ra ngu hoka tsutbi ha m'ui gatho nep'u ha nu ha hoki ra za ja ra nguu nzaya gatho to petsi da nu di ge ra nda nzaya Xeni Hai M'onda.

YA THOGI

N'A. Di nguki nuna ra hem'i ngu xa hmä ka ra "Gaceta dei Gobierno"

YOHO. Nuna ra hem'i mä te xa mpodi, ne xi di yut'i ka ra "Gaceta del Gobierno" ne ha numu xi di nja ra m'edi ge xi di mpodi pa di thoki ra nhio ya m'efi di ge ra nfaxte pa di thoki.

HÑU. Ya pa da t'uni ya nfatsi da t'uni ngu xa t'epi ne m'ui pa di nfädi ra nhio.

GOHO. Pege u di thuni ra mfats'i ya jäi ge da thuni ngu xa m'ä hmä ka ya hem'i nzaya u te di thuni.

KUT'Ä. Gotho u hi xa n'u di gen'ä ra hem'i nfatsi ne xi di nu ra nzaya hmuntsi.

Ja ra Hnini Nzuni Lerdo, ra Hñäxu ra Xeni Hnini M'onda, ra 28 pa di ge ra n'a zänä j'eya 2016.

**RA ÑÄNTE NORMA PONCE OROZCO, MFA~~X~~TE
MFA~~X~~TE DIGE RA NTSUI M'ONDA
DIGE YA M'EH~~N~~Ä RAZÄ PA GATHO U
(RÚBRICA).**

"NUNA HMUNTSI HEMI, HINTO RA METI N'A RA MBQHQ NZAYA. HINGI TSA TO DA HÑÄ NUNA NU RA NTE M'UI YA HNINI. NUMU TO DA HÑÄ GE DI NZEKI NUNA PA DA M'Ä FÄDI NE DA THÄMBI RA BOJÄ KO YA NZAYA NGU NUÄ MANGA KA RA HMÄNDÄ".

Traducido por:

M. en C. Petra Benítez Navarrete

Lengua Otomi

ÑANTE NORMA PONCE OROZCO, MFA_{XTE} THOKI NTS_{UI} XENI M'ONDA YA M'EHÑÄ M'UI RA ZA NGU MA RA XENI THOT'1 3 HEKI XI 5, 6, 10, 11, 17 HEKI IV NE 18 RA HMÄNDA NTE YA HNINI RA XENI HAI M'ONDA; HEKI 8 HEKI III 19, 20, NE 26 DIGB RA HEM'I MÄ HMÄNDA NTE YA HNINI M'ONDA; 14 HEKI XIV BI BONI NE M'UI RA HU NTS_{UI} PA YA M'EHNA PA DA M'UI RA ZA YA JÄI NE 10 HEKE VI MÄ RA HEM'I M'UI MBO, NE

KONGEHIA

Geä nu ä ya mfeni raza ra nzaya ra Xeni hai M'onda petsi da tsoni da nu da m'ui ra zanu u ya ta jäi, m'ehñä ne ya ngohu da nu pa di nte, geu ne m'ui ra Xeni hai M'onda, ne konge ra heke nfaxte nzaya ge xi ra tse di di nfaxhu ka ya hnini pa di hogi ra nhio ra nzaya ne pa di n'u ge kax k'a thoni nuya ya m'efi pege pa di zoni ra nhio ya m'efi pa di m'ui ra nhio ya nzaki ya ta jäi ka ya hnini ge xi xa thutsi ka ya m'efi nzaya pa di n'u ngatho ka ra hai xeni.

Ge ko ra m'ede ra ndä nzayo pede ya jäi m'ui ka ra xeni hnini ne ko ra ndä nzayo nu ha thogi ya m'ede jäi di ge ra nzayo un ra nte ya hnini (CONEVAL) 45.9 % gehu xi tho thogi ya m'ui, ge nu ya ta jäi ge xi xa nguyu ge xi nxo nuyuu m'ui ka ra xeni hnini M'onda (CONAPO) ka ra xeni hnini M'onda ge ya jäi to petsi, ge xi xa thogi ra 1.5% di ge ra j'eya 2015 ä ra 1.9 di ge ra m'o ge xi xa nte ga nja xi tsotse xo ra 12% gä m'ui ya hmuntsi jäi nuya ka ya hnini.

Ya ta jäi to xi ne di m'ui ra nhio ya nzaki ne xi ja masu pa di n'u ne di thädi ha di njapi pa di nfatsi ne pa xi di zotse ra nhio ä feni pa ya nzaki, di thombi ya m'efi pa di mpefi ne xi di njut'i pa di dähä n'a ra bojä, ne di thombine ya m'efi pa to di natsi ka ya hnini ya tsitsi nzaya, ya m'efi nuu pädi hoki.

Ge pa ndi yut'i nuna ra nfatsi nte ka ra hnini pa ya ta jäi, ge bi ndui ra pa ra 7 ra 2013, bi boni ra ka ra hiamu hem'i "Gaceta del gobierno" nu ra hem'i ha di thunu ra nfatsi, ha m'aä te di thuni ra nfatsi, ne ya hem'i u te di do pa di thuni ra nfatsi pá gen'u, ne ra pa ra 30 n'a nzänä di ge ra 2015 ge ya pa u bi mpodi ha di njapi pa di n'a ma n'agi nuya m'efi pa ge ya jäi to di nfatsi ke ko te di t'api pa di yut'i digense u.

Nuya ko ha gä mpadi nuya ya m'efi ka ya hem'i nuna ge pa xi di hogi ra nhio, ne xi di thädi konge ya te m'edi ya jäi ka ya hnini ha gä m'ui ge xi tso di hnu konge ya nzaya ka ya hnini ya thogi ya jäi, pa di yut'i ne di t'uni ra nfaxte pa di hä n'a ra bojä ne di dini te zi konge ya mengu; ge pa di nfadi ne ge ya nzaya xi hoki ra nhio ya m'efi, ne hinte di nja ra m'edi ne xi thädi ne xi di negi ha di m'apu ra m'efise nuse u.

Pa di zotse ya m'efi nuya ngu xa hmä ka ra hmända ne pa di thändi ra nhio, ne pa xi di nte ra nhio ya m'ui ya jäi to hingi nxotho ya ndo'yo m'ui ka ra xeni hnini M'onda, ge xi thutsi ka ra hmända, ge xi di t'umbi nzeki, pe di hogi ra nhio ne xi di nfatsi ya jäi kongen'ä ra hem'i nuna pa ya nte ya hnini.

Konge xa ngohui ra ndä nzaya ä xa thutsi ka ra m'ede 8.3.2 di ka ra nhiaki b) di ge ya m'efi xa thoki pa di nhüu ha di nte ya m'ui ya jäi ka ya hnini, ne konge ra nzaya hmuntsi n'u ha di m'aäpu, di ge ä xa thutsi ka ra CAySPG/2016/001/E/002 bi m'aä ka ndui hmuntsi ra pa ra 21 ra n'a ra zänä di ge ra j'eya 2016, ngu mä ra hem'i nt'ofa 21506A000/RO-010/2016, ra pa 25 n'aänä ra j'eya 2016, bi thogi ne bi boni ngu mä ra ndui ra xeni 23 xa thutsu di ge ra hmända pa di nte ya m'ui ya hnini ka ra Xeni hnini M'onda, bi thogi ne bi boni ngu mä ra ndui di petsi da thoki nuya:

Nu ge konge ra hem'i m'ede 208F1A000/RESOL-00/2016, di ge ra pa 27 ra n'a nzänä ra j'eya 2016, ra ndä nzaya nu ha ga thoki u xa thoki ka ra hmändä pa xi di nte ya m'efi ka ra xeni hni ni M'onda ne ka ya Ta hninidi ge ya hmända, ä xa njuki di gen'ä ra nfatsi m'efi thoki; di gehia xa hmä, ge xi di pesti di ge dä thoki nuya:

NGU XA M'Ä RA NDÄ NZAYA NU JA DI M'UI RA XA NHIO YA M'EHÑÄ, NE XA NGUKI NUNA YA HEM'I RA M'EFI DI NFATSI PA DI NTE YA M'UI YA JÄI KA YA HNINI RA THUHU YA TA JÄI, GE XI XA NGOHI NJAUA:

RA M'EFI DI NFATSI PA DI NTE YA M'UI YA JÄI KA YA HNINI RA THUHU YA TA JÄI XI DI NTE

1. Gatho mä

1.1 Te da thoki

Ra thoki da nte ta jäi pets'i ge da hogi ra za ne di petsi te da zi ya jäi nu upets'i 60 j'eya ne nu pa di m'apu ya jäi to xi jar m'edi gä m'ui, u ya meite jäi pa da t'uni te da zi, ngotho u to tsihi ya bätisi, ne xi di t'ut'ia nxadi, pa di dini ra nhio ra bojä.

1.2 M'etsi ka Hnini u te t'uni

Ra m'efi ne hindä tsutsa.

2. Ra hñä mä

Pa di thoki ya m'efi ya hmändä, ge xa t'ode nuya:

Ta jäi, Pa ge ya ta jäi u di pëtsi 60 jëya.

Te dä t'uni, nu u ta jäi m'ui ote kon gena ra thoki ya ta jäi m'ui ra za.

Di thuti ra nxadi, ge xi di thuti ra nxadi ya ta jäi, pa di bädi te di hoki n'a ra m'efi.

CEMYBS, ra Ndä Nzayo nu ra M'ehñä ka ra Xëni ne pa di nte ya Hnini.

CIEPS, nu ä ra ntsui honi ne nu ha bi boni ra za digeu ya jäi hmuntsi ñäki pa gatho ya nte.

Hmuntsi nzaya, ra hmuntsi nzaya un ne handi ha di hoki xa nhio ä di m'äpu ra nfatsi nte pa ya ta jäi.

Ya hmuntsi nzaya ka ya Hnini, Ngatho ya hmuntsi nzaya ka ya hnini.

Ya nzaya ka ya tsegi hnini, Ngatho ya nzaya to xi ja masü gä foxhu pa di hoki ngatho ya m'efi ka ya hnini ne ka ya nguu nzaya ha ta tsegi ya hnini ha xa theke ka ra xëni hai hnini.

To Jamasu da hoki, Ra ta ngu nzaya da nte ya hnini pa ger ya ta j'ai dige ä ra CEMYBS.

Nguu nzaya ma ha di thoki, nu ra nguu nzaya pehni ya hem'i ne teni ha di thoki da nte ya ta j'ai.

Hmändä, Ra Hmändä japi da nte digeä ra Xëni Hai M'onda.

Thuxthuhu nt'om'i, habu huxa ya thuhu gathou odi ne t'om'i da boni geu to bi da te t'adi xa thuxpu pa da t'uni ya mfatsi ta jäi.

Ha ngu u di thuni, ge xi di thuni ne xti rut'i n'a ra ñ'äilo ne xti thutsibi ra thununu, ä to nfotsipa di thuni ra m'otse ntsi.

Hapu di thutsi, gemp'u habu da mä pa da gähä ya hem'i ya j'ai to me da ñut'i da thoki da nte ya ta j'ai.

Tou da t'uni, geu ya thuhu to da t'uni gey'u ya j'ai m'ui ra Xëni M'onda ote nuna ra thaka nfatsi nte pa ya ta j'ai.

Ko te di hoki ya m'efi, ya ko te di thoki ya m'efi ne ko te di thoki, pa di thoki ya m'efi u te t'uni, ngu xa thutsi pa di nxati.

Hinte pëtsi te da zi, hangu m'ui ya j'ai hinte täha ra bojä pa da dai te da zi.

Thoki, ra thoki hem'i pa di nfatsi ya m'ui ya ta j'ai.

Thoki pa di nte ya hnini, nu u ya ngu nzaya ya nda nzaya da pati u hingi rangutho da uni te ne ua n'a ra mpadi to da t'uni ra mfats'i ngu mä ra hem'i hanja di thoki.

Ha thoki, ra thoki hem'i pa di nfatsi ya m'ui ya ta j'ai.

To adi, ya j'ai to adi pagem'u da t'uni, da hñä da t'uni pa da m'ui ra za.

Pa to jar m'edi, te da thogi ne da ntsutbi ua hindi tsä te da mefi n'a ra jäi.

3. Habu da tsoni

3.1. Gatho

Di nxan'i pa di bädi ko te di hoki ya m'efi ya ta jäi to xi jar m'edi hinte hä ra bojä pa di m'ui, ge xi di nxan'i ra m'efi zämu, pa di hä ra bojä ne dar nhio ya nzaki pa hindi di m'edi ra bojä.

3.2 Ngujaya

a) Di thuni ya ta jäi ra nfatsi pa di nxadi;

b) Dä xifi ha di m'efise; ne

c) Xi di hogi ra nhio ra nzaki ne ra bojä.

4. Ote gatho

4.1 Gatho ya hnini

Ya ta jäi m'ui ja ra Xeni hai M'onda.

4.2 T'otse hnini

Ya ta jäi u to xi jar m'edi gä m'ui ne hinte hä ra bojä.

4.3. Di zotse ka ya hnini

Ya ta jäi u to xi jar m'edi gä m'ui ne hinte hä ra bojä pa di m'u.

5. Ha tsegi

Nuna ra thoki da nu gatho ya 125 dānga Hnini ra Xeni Hnini. M'onda habu m'ui ya ta jäi hinte hä te da zi ngu m'ui xa t'epi pageu.

Ya hnini hapu jara m'edi t'uni j'eya m'u ko ra CIEPS pageu ngu ra mä hmāda, ge xi di njapi masü ngatho yam'efi ka ra hai M'onda pa di thÄdi ne di t'uni ra nfaxte ra thuhu Mpot'i Konge ra Thuhu.

6. Mfatsi

6.1 Ya mfatsi m'ui

a) T'üti ra xañ'i;

b) Xi di t'üni ngotho u te di jarm'edi pa di nxadi; ne

c) Di thombi ya te m'e u n'a ngu n'a ya to nfatsi muxta uadi ra nxadi.

6.2 Tengu ra mfatsi

Ra mfatsi t'uni hinte da ngotbi ge juti ra ndä nzaya ra Xeni hai M'onda konge ra CEMYBS ne hinte di njot'i ra bojä di ge ra foxte xa t'üni.

7. Hangu di m'ot'i

7.1 Tou da t'uni

7.1.1 Te t'api ne hanja di t'uni

a) Di petsi 60 j'eya ua mara;

b) Di m'ui habu hinte ja ya m'etsi neu hinte hä te da zi ne japa ra m'edi; ne

c) Di m'ui ja ra Xeni hnini M'onda.

Neu ma ra ya hem'i u da t'api, ne ge di da nuya di t'api ya hem'i.

a) Nk'oi ra t'ulo hem'i ma ra thuhu ne habu m'ui (CURP);

b) Ra hem'i mä ra m'ui ne n'a nk'oi pa di nñu;

c) Nk'oi mä hampu m'ui pa di nfädi ne di nñu; ne

d) Ne u ma ra da m'ä ra nzaya.

Ngatho ya t'uni ya jäi ge xi di fädi ngu xa thitsi ka ra hmāda pege hindi njuki pa di nfädi ka ra Xeni hnini M'onda, ngu xa hmä ka ra hmāda digenya.

7.1.2 Te da hnu pa da t'uni.

U da thuni ra nfatsi ge nu u to xa yut'i ka ra nfotsi, ne ge di thuntho ge ndä thäkki ra nfatsi ngu xa m'ä ka ya hem'i ha xa mboni ra thoki nfatsi

- a) Di petsi n'a ra thogi hindi xotho ra ndo'yo;
- b) Pa genu ya jäi to xi tho n'a ra thogi ne hi xa nzaya;
- c) Ya jäi xa ranxu ne ua ngu muse; ne
- d) Ne u ma ra da m'ä ra nzaya.

7.1.3 Ma da huxa ya thuhu

Pa di thuni ra nfotsi, ge tso di odi ha thuni ra nfotsi pu ka ra nguu nzaya, di ge ä, ge xi da iodise ra thuxthuhu.

Pa ge di to tsu n'ar dothi u hingi tso te di iodi, nuna ra nfotsi get so da hione ra mpote, di gätsi n'a hem'i- t'unt'ä 'ye, ne ma n'a ra hem'i pa ya nguu nzaya pu ha thuni ge xi xti thutsi nuya te t'odi.

Ngatho ya jäi petsi ge da thuni ra nfotsi, ge da iodi ge hinte da gut'i ra bojä pa di yut'i ka ra nfatsi.

7.1.4 Hem'i hapu da huxa ra thuhu

- a) Hem'i pa ha di jut'i
- b) Hem'i ha xa nnu ge xi jar m'edi ra thogi ka Xeni Hnini M'onda;
- c) Hem'i thuxthuhu;
- d) Hem'i ha di hñutsi pa di uni; ne
- e) Ne ma ra di m'ä ra ndä nzaya.

7.1.5 Hem'i huxa thuhu

Ra ndä nzayo nu ha di japi pa di uat'i ne xi di thutsi n'a ra thuxthuhu ya jäi u xi nfatsi ngu xa m'ä ka ra hmändä xi ma majuani pa to tsä di jut'i ya jäi m'ui i ka ra xeni Hnini M'onda ne ka ya ta hnini; nu ja di nja pa di uat'i ne di mpodi ra thuxthuhu ya to nfatsi ne ya thux m'efi ge xi di rase ra m'ui pa di nte ya Hnini xa hoki ra ndä Nzayo ka ra Xeni Hnini M'onda, ne ma ra ya hmändä u da hmä dä thoki pa digehi'ä ngu ha xa thutsi ka ra xeni 13 ne ka ra heke VIII di ge ra hmändä xa ngohi k ara m'ede goho ne rato di ge hmä k ara hem'i.

7.1.6 Te petsi to t'uni ra mfats'i

- a) Di hñ'ä ra nxadi;
- b) Di hñ'ä ya ko tedi jar m'edi pa di nxadi u di thuni;
- c) Ne di hñ'ä ngatho pa te di nxadi;
- d) Di hmuntsi konge ya nzaya ka ya hnini;
- e) Hindi njukbi ya nt'üni ya jäi ge xi njuät'äbi; ne
- f) Xi di nnu ra nhio, di ranguntho ngu ma ra ya jäi ne hindi t'utso.

7.1.7 Te petsi da hoki to t'uni ra mfats'i

- a) Dam'ä ra nhio ra nt'ani di t'api;
- b) Di m'ä nupu ha di tson'i ne konge ra ora di n'opu pa di hä ra nfaxte nxadi;
- c) Di hoki ra nhio ra m'efi konge ya te xa t'üni pa di hoki ra nhio ne hindi tsoni ngu xa m'ä; .

- d) Da hña numu ya bi t'oni ra m'otse ba ehe te da zi, num'u hingi tsa da ma datu ua dathi da mehni to da pte ko n'a ra hem'i ra za;
- e) Mux tä tson'i ge xi di uat'i pa di hoki ya m'efi ka ya hnini; ne
- f) Ne ma ra u di mä ha da japi ra nzaya.

7.1.8 Num'u hingi hoki

- a) Num'u hindam'ka ra nguu nxadi;
- b) Num'u hingi mä mäjuäni pa da t'uni ra mfats'i;
- c) Numu uadi to da uni u ya nfatsi u xa thuni;
- d) Gi mfatsi digeu ya mefi hoki ri hninä m'u t'ai; neu mani da mä ya jäi ote habu uni ra mfats'i; ne
- e) Ne ma ra u di mä ha da japi ra nzaya.

7.1.9 Num'u hingi hoki

U dä njuki ua ya hinte dä thuni

- a) Numu da ne da m'o ra mfatsi a xa t'uni;
- b) Dä m'o, ua to dä mpotui, ne ua to da uni ya nfatsi u xa t'üni;
- c) Numu hinda m'ä hñu yopi ka nxadi ne hinda m'ä ge da thäki;
- d) Num'u hingi mä mäjuäni ne ua hingi da ngotho ya hem'i u hima juani ge hinda jut'i ka ra mfats'i;
- e) Di mfatsi n'a ra tsitsi nzayo ua xi di mapi ra t'etsi hñänsu ge hinda nfatsi;
- f) Di mpodipu ha di m'ui ka ra Xeni Hnini M'onda;
- g) Mu da nesa dä bonise; h) Mu da du;
- i) Ne ma ra u di m'ä ra Ndä Nzayo.

Hense ya ndä nzayo tsä da nu pa di thoki ra m'efi.

7.1.10 Da ts'ui tou t'uni.

Ya to xa thuni ra nfatsi ge xi jay a ntsedi di m'ä ra nxadi ne ge xi di juat'i pa di hoki ya m'efi di t'adi ngu xa hmä.

7.2 Da nda to t'uni ra mfats'i

Ra gätsi nxadi ya nfatsi jäi ge numuxta uadi ya nxadi ge di thuni ya nfatsi.

8. Nguu mfats'i

8.2 Nguu un hanja di thoki.

Ya jäi geä to da nu ha da japi di thoki ra za ne te mä ya hem'i digeä ra mfats'i.

8.2 Nguu nzaya japi da hoki.

Ra nguu ndä nzaya nte m'ui ra za pageu ya ta jäi ra CEMYBS; geä petsi da nu ha di japi di thoki.

8.3 Jäi ote ne teni di thoki.

8.3.1. T'etbi

Ya jäi to ote:

- a) N'a ra ndä, geä to nu ko ya mfats'i pa di ñ'ot'i ra hmuntsi nzaya ka ra hnini;
- b) N'a ra nfaxte di ñot'i ge pa di fats'I ra CEMYBS;
- c) Kut'a ya mfaxte, da gohi:

- N'a ra mpote ra ndä to nu ra bojä t'uni;
- N'a ra mpote ra ndä nu pa nte ya bojä;
- N'a ra mpote ra ndä nu ya mefi:
- N'a ra mpote ra ndä nu ya nguu nxadi; ne
- N'a ra mpote ra ndä nte nu u ya mengu ka ra Xeni Hnini M'onda;

- d) N'a ra mpote ra ndä ra nguu nzaya nu ha di ma ra bojä ä t'uni ne ra CEMYBS;
- e) N'a ra mpote di gatho ya hnini ne to pädi; ne
- f) To nu te thoki ne uni ra bojä ra nguu nzaya nte ya hnini ra hai Xeni hnini.

N'a nguu n'a u da hioni n'a ra mpote num'u hindi m'ui.

Ra mefi di thoki mbo nuna ge xi di njü ra bojä.

Ya jäi to o_te pe_tsi da t'o_de ne da etsi, honse_ ra mpo_te ra ndä to nu thoki ra za_ thoki ko ra bo_jä t'uni hose_tsa da ñä.

Nu u_te mä ya jäi o_t'e da numu_to mä di geu_ya jäi thogi mä ge etsi, numu_da maye_gi ra ndä pe_tsi ge da mä to da gohi.

Ra mfa_xte nzaya da udi ra hem'i mä ngu bi gohi ra ndä nzaya, hñupa pa di ntsan'i, num'u n'itho da hoki da mat'i n'a pa ne ñäxpa da hmunts'i.

Ra dä nzaya ñ'ot'i ge xi xifi ha di nja ra hmuntsi ra u_to mpefi ha ya nguu nzaya, padi ua rau_ya jäi pa da hogi ra za_nu u_nu te da thok'i, ge hindi thogi 24 ora pa do nfädi.

Pageu_ya hmuntsi da hoki ya jäi to ote da thogi ra za, pets'i ge di m'u_i di tho made num'u_m'u_i un ä ra ndä nzaya neu_to nu di ge ra thoki ra za_ua ya mponte nu u hingi m'u_i, xa t'ets'i.

M'etho di hñu pa di thogi ya m'efi konge ya ngatho hmuntsi nzaya, ra pa ä di hmuntsi ka ya hnini, ya xampate, ya nzayase ne ngatho, to xi di un ra m'efi nuan pa xi di hogi ra nhio ä xa mfeni, tne ko ya te di thoki ko ya hem'i ne ua konge ma ra.

Da n'jutsi n'a ra hemi mä te bi hogi ne te bi mä ja hmuntsi ne da ot'i ya ntu_ny'e neu_ya jäi to o_te ra mfa_tsi t'uni.

8.3.2 Te pe_tsi da hoki

Pe_tsi da hoki ya jältöo_t'e:

- a) Pa di thogi ra thuxthuhu ge xi di dom'i ya nto xi xa thuni ra nfoxte pa di hñu ha di thoki ra nhio ne, di gempu di thogi, pa di thoki ra m'efi xa nfeni. Di thädi pa di hñu ya to hinte xa boni ya thuhu pege di do ya hem'i di t'opi pa di yut'i ka ra nfoxte nuna ya jäi u to xi jar m'edi gä m'ui, ge xi ra tsemi ra hmuntsi nzaya di hoki pa di yut'i;
- b) Di thogi ya mpodi xa thutsi ka ra m'efi hñu pa di m'ui ra nhio ya jäi ka ya hnini ne pa ha di thoki ra nhio ne xi di negi ra m'efi pa di m'äpu;
- c) Da nu pa da uni ma ra u_ya jäi to bi adi ra mfatsi, pa di bädi ne di hogi xa nhio, ra nfatsi di ge u xa thoki;
- d) Di t'etsi ya mpote nzaya ne ko ya nzaya se ne ya xampate;
- e) Di njuki ne di mpodi ya ko ha te thoki ra nhio ra m'efi; ne
- f) Ma ra ya m'efi di thoki ka nuna ra thoka m'efi; ne

9. Hanja di thoki**9.2 Ja thoki yu**

a) Hangu bi hogi ne petsi xa t'epi, ra nzaya ra CEMYBS Xeni hai M'onda da juka ra hem'i pa da udi to ne da ñut'i kongea ra; numu hinte di petsi ya thxthuhu hi xa thoki m'etho ge embi hi xa nzotse u xa mfeni ra m'efi di ge ra j'eya ä.

b) Pageu to petsi ya j'eya ra thoki, nu u ya ta jäi pets'i ya j'eya da hñuxa ya thuhu hubu m'ui ra, ko ya hem'i pa da kuata, ne da njutsi ra hem'i. Ha di thuts'i mä te gatho da gohi te da thoki di ndui ne di uadi;

c) Ra da nu ra za digeu ya hem'i bi däti digeu ya ta jäi, mäjuani ne geu mä ja ra hem'i mä pa da ñut'i;

d) Pa da thogi da thoki nu u ya hem'i kongeu ya ta jäi hingi anjap'u. Nuna da hnu habu m'ui ra nzaya kongea to odi ra mfatsi;

e) Ra nzaya mä da thokida udi ko ya jä to qte to nu ne ja di hoki ngu mä ra thuni pa da nza da ñut'i ne da t'uni ra nfats'i;

f) Ya jäi to qt'e da mä to u bi adi pa da t'uni ngu mä ya hem'i ne u tengu bojä xe t'epi pa da t'uni;

g) Ra nguu nzaya petsi ge da mä to u da böni ne da t'uni ra nfatsi.

Da däti ra m'otse ba ehe to da zi hinda t'uni hoki u hingi za ua hiat'i ya jäi pa ge u ya jäi hmuntsi hani ha da t'etsi pa da dähä da nzaya pa di hoki ra m'uefi.

10. To u nu di ge ä ra nguu nzaya.

Ya nguu nzaya mfatsi petsi ge da un hadi japi ne da un pa da hogi ra za te hoki ne hinda yopi konge u ma ra ya thoki pa di nte ya hnini hoki ra ndä nzaya.

Ra CEMYBS tä da hoki konge u ya nguu nzaya ya dänga hnini pa da mfatsi njap'u ne konge u ma ra ya nguu nzaya nu pa ge u ya jäi ne u ya nguu nu ya nxadi, ne u ma ra pa da thoki ra hem'i ra za pa ge u to t'uni ra nfatsi ne da hoki te pädi ya m'ui ja ya hnini pe ge u ya jäi.

Ra CEMYBS tä da hoki ne da kombeni te ra za pa da tä da tsoni te beni pa da thoki.

11. Ha di thoki ra mfatsi nte.

Nu pa di thoki ra nhio ra m'etsi, ge xi di xifi pa di nfatsi konge ya nzase ka ya hnini ne ko ya npote nzaya, ne konge ya nzaya ka ya hnini.

Pa da nu ha di japi ne da teni da nu ra mfatsi nu u ya ta jäi m'ui ngu ya hmuntsi nzaya ka ya hnini ne konge ya nzayase ngatho di mfatsi jä to qt'e nu u to t'uni ra mfatsi da mfatsi ja ra Hnini te thoki nu mu da täpi nu u ya ngu nxadi ne ra hnini.

12. Ñäki**12.1. Habu da ñäki.**

Pa da ñäki da thoki da hoki ngu mä ra hmända, ne ngu da mä ya jäi to qt'e ra mfatsi.

Nu u ya hem'i ma ha di jäpi da böni ja ra hem'i poni ja ra "Gaceta del Gobierno" ra ndä nzaya, ne ja ra web di ge ra nda nguu nzaya da nte ya hnini di ge ä ra CEMYBS njapu.

Ngu mä ja ra xeni thot'i 18 ra hmända, ne gatho ya hem'i pa da hoki ne da udi nuna ra thoki da mä nuna ra hmändä.

"NUNA HMUNTSI HEMI, HINTO RA METI N'A RA MBQHQ NZAYA. HINGI TSA TO DA HÑÄ NUNA NU RA NTE M'UI YA HNINI. NUMU TO DA HÑÄ GE DI NZEKI NUNA PA DA M'Ä FADI NE DA THÄMBI RA BOJÄ KO YA NZAYA NGU NUÄ MANGA KA RA HMÄNDÄ".

12.2 Mä te da thoki.

Ra hem'i hmät'i ge xi di njuki konge ra Ndä nzaya ka ra Xeni Hnini M'onda, ne konge ra CEMYBS ngu di m'a ha di japi ra nzaya ngu xa thutsi ka ra hmända.

13. Negi ra za.

Ra CEMYBS da mētsi ya thuhu to u ra mfatsi, ne ngu mā ja ra heke VIII di ge ra Xēni 12 di ge ra hmānda pa da negi ra za ne da ũut'i pa da bādi ja ra Xēni hāi M'onda ne ya dānga hnini, ge xi di thāndi pa di njuati ya nt'ūdi ya jāi.

14. Ya ntenī.

Ra ndā nguu nzaya ge xi di hiandi ha di thoki ra nhio ra m'ēfi nuan ne xi di ũni ra thoka m'ēfi ka ra nguu nzaya mu ya bi hmuntsi..

15. Nu hangu bi thoki.

15.1 Nu hanja bi thoki nthi.

Tsa da thoki n'a ra hangu bi thoki nthi, konge ā ra CIEPS, pa da nu hangu di thoki ra za.

15.2 Di nfādi ra m'ēfi xa thoki

Ra CEMYBS di ũdi yoho ya thoka m'ēfi xa thogi ngu xa nfaxui ra CIEPS, ge xi hñu te ma m'ēfi hi xa hogi ra nhio pa di thoki ra za.

16. Thandi, nu ne fādi

Ra thandi ra za, nu ra fādi di ge te thoki, pētsi ge da nu ra nzaya xa hñ'etsi to nu hangu tsana ra bojā ja ra Xēni hai M'onda, ra nda nzaya ra Xēni hnini M'onda, ne u nu di ge ra CEMYBS, pētsi ge da nu ha da japi pa di dāti ya mfatsi to u t'uni pa da m'ui ra za.

17. Ha di nngaxte

Nu u hingi johia, uni ua ya goxte ne t'uni ya mfatsi, tsa da udi konge u to t'uni ra mfatsi ua gatho ya hnini, konge u:

a) Di nt'ot'i:

Ja ya kuatā hem'i mā te beni jay a nguu ote ua jay a nguu m'u ote ra CEMYBS.

b) Ko ra ntōxgu:

Ja ra CEMYBS ja ra 01 800 823 8580; ne pu ja ra m'ui ote nt'ozgu ra nda nzaya Xēni M'onda (CATGEM), ra lada hingi jot'i 01 800 696 96 96 ne pa nthi ra ta Hnini M'onda 070 ne ko Nzuni ne ja ra ta hnini.

c) Ko ra nternet:

Ja ra pēhni hem'i yapu adultoen grande@edomex.gob.mx ne ja ra www.secogem.gob.mx/SAM.

d) Rase jāi:

To nu ha thoki ra za nthi di ge ra CEMYBS nep'u ja ra ngu hoka tsutbi ha m'ui gatho nep'u ha nu ha hoki ra za ja ra nguu nzaya gatho to pētsi da nu di ge ra nda nzaya Xēni Hāi M'onda.

YA THOGI

N'A. Di njuki nuna ngu xa hmā ka ra "Gaceta del Gobierno" ra Ndā Nzaya.

YOHO. Nu ya mpodi xa thoki ka ra m'ēfi nuan, ge di yut'i ra pa ā bi njuki ne xi xa nfādi ka ra "Gaceta del Gobierno" ne xi di mutpu ta ha di hmā pa di mpodi ma n'agi ya m'ēfi.

HñU. Nuna ya mpodi nuna ra hem'i nfatsi ge di njuki pa xi nfādi ra nhio.

GOHO. Page u di thuni ra mfats'i ya jāi ge da thuni ngu xa m'ā hmā ka ya hem'i nzaya u te di thuni.

KUT'Ā Gotho u hi xa n'u di gen'ā ra hem'i nfatsi ne xi di nu ra nzaya hmuntsi.

Ja ra Hnini Nzuni Lerdo, ra Hñāxu ra Xēni Hnini M'onda, ra 28 pa di ge ra n'a zānā j'eya 2016.

LCDA. NORMA PONCE OROZCO
MFA~~X~~TE DIGE RA NTS~~U~~I M'ONDA
PA YA M'E~~H~~ÑÄ PA DI M~~U~~I RA NHIO
(RÚBRICA).

"NUNA HMUNTSI HEMI, HINTO RA METI N'A RA MBOHQ NZAYA. HINGI TSA TO DA HÑÄ NUNA NU RA NTE M'UI YA HNINI. NUMU TO DA HÑÄ GE DI NZEKI NUNA PA DA M'Ä FADI NE DA THÄMBI RA BOJÄ KO YA NZAYA NGU NUÄ MANGA KA RA HMÄNDÄ".

Traducido por:

M. en C. Petra Benítez Navarrete

Lengua Otomí

NDÄ NZAYA NORMA PONCE OROZCO, NFAXTE MBO DI GE RA NTS~~U~~I NZAAYO KA RA XENI HNINI DI GE YA NHIO M'UI YA M'E~~H~~ÑÄ KA YA HNINI, NGU XA THUTSI KA RA 3 XENI XI, 5, 6, 10, 11, 17 RA HEKE IV NE 18 DI GE RA HMÄNDÄ PA DI NTE RA XENI HNINI M'ONDA; 8 HEKE III, 19, 20, NE 26 KA RA HMÄNDÄ XENI HNINI M'ONDA; 14 HEKE XIV Ä XA NJUKI RA NDA NZAYA KA RA XENI XA M'UI PA DI NUYA HANJA DI M'ATSI YA M'E~~H~~ÑÄ PA DI YA M'UI NUYU NE RA 10 HEKE VI MÄ RA HEM'I MU MBO, NE

KONGEHIA

Ge konge ra Nzayo ra Ndä Tsutbi ka ra Xeni hnini M'onda, ne ha kon met'o da metsi n'a ra hoka m'ui pa nu u ya nxutsi ge hinge te ra n'ote nj'eya, numu ge nja t'uni ua ya nxutsi ra n'a ma n'a ya bätsi, gi umbabi ra t'andi ne ra nte mu'i ka ra kut'i hubu ra tzuk'ua pa da ñu u ya mengu nhu xa thutsi ka ra thuxthuhu Xeni hai M'onda.

Nu ä ra ndä nzaya di ge ya m'ui ya m'ehñä ne ya nhio m'ui ge xi petsi ge da n'u ya mu'i ä ha pa da nu u ya hñutsi ä ra hem'i, hmuntsi t'ot'e, pa da fadi ne pa da hiegi ra hmuntsi hñänfö ne ra mfatsi pa nu u ya nxutsi u pets'i 20 nj'eya ne u ya dänjái, pa da bädi ha bu nja ra ñhoga m'ui pa ra ngeu, nuä ra mfatsi ge t'e a m'ui ri ñepu ra ñoho, pa ra nj'eya ä di hoki u ya hñuni u ya bätsi, ge u m'ui nuna ra n'anyo ya otho te dä tsi, di thuni ra m'otse hñuni ne da thumbabi ra nxadi pa da badi ne dä iqt'e, ne pu dä thubi ra mpefi, gotho ya jäi di hmuntsi pa di nxadi ha ge n'ä m'efa da t'ote ngu ä ra ndä nun'a hmuntsi.

Ge xi di bontho ya m'e de u xa nu ra za ra ndä Nzaya Pede ka ya Nguu 2010, ka ra Xeni Hnini M'onda 7 di ge ret'ä 10 ya m'ehñä u petsi 15 nj'eya u tsihi ya bätsi mutho; 12% ya tsunt'u nuu petsi 15 ne ta ra 19 j'eya xa meu Ge xa ngohi xa nfädi ge ya m'ede hñä ngatho M'onda pa di fädi ha m'ui ra nhio ra nzaki ne ha nuni ra nhio ya jä 2012 ka ra xeni hnini M'onda, 22.9 % di ge ya dängä jäi pusi 12 ne ta 19 nj'eya ge ya xi m'uhui konge ra tada. Ya ra m'ehñä gä m'ui, ge xo 57.8% ya dängä jäi petsi 12 ne 19 nj'eya ge ya xi ñ'u

Nu ä ha di thoki xa nhio ra nfatsi t'uni pa di nte ya m'ui ya hnini ra thuhu nte di ñ'epu, di ge ra pa 31 n'a pa n'a nzänä di ge ra j'eya 2015, ge xi bi boni ka re hem'i poni hiamu hmä "Gaceta del Gobierno" bi boni ngotho ya te xa thoki pa di nfatsi ya jäi, 30 ra n'azänä ra 2015 ge hense da do ya hem'i u te di t'adi pa gen'u te di t'uni.

Ge ra ndä nzaya m'ui ka ra xeni hnini ge petsi xi da nu ra za ha dä japi di nu, ha di thuni ra bojä a xa hmämpu ka ra hnini. Ge pa xi di thoki xi dä nte ya m'ui ya jäi ka ya hnini ngu ra thuhu (CONEVAL), di ge ra j'eya ra 2014 bi t'ote

nuya ya hem'i ha hmä di thoki ua di thuni ra nfotsi u xi xa nfädi ge xi ja ra m'edi ra bojä pa di m'ui ka ra hnini pu ha m'ui ya jäi xo 1. M'ö di ge m'ö 554 ya m'ö jäi xa m'ede ya jäi ne ya m'ehñä to xi mpefi n'a ra m'efi t'ähä ra bojä pa te di zi ya mengu; genü xi tsä te dä zi un xa thutsi pa di m'otsi ka ya nguü, di ge ka ra xeni, ne pa di thuni ra m'otse u k'u ya nts, di ge ya jäi u mupü ka ya hnini xi di thuni rangutho ya thändi ka ya hnini.

Njapu ne xa thutsi pa di zotse ä xa hmä ka ra xeni pa di thändi ra nhio, ne di tehgi di yut'i ka ra nfaxte pa xi di nte ya m'ui ya jäi ka ya hnini ne konge ya jäi to hingi zotho gä m'ui ya nzaki petsi n'a ra thogi m'ui ka ra Xeni Hnini M'onda ne konge ra xeni ha xa thutsi ge ya jäi to xi tho n'a ra thogi ge xi tso pa di nfotsi pa di m'ui ra nhio, ge ka xkä njuiki nuna ra m'efi pa di nfädi ne di hñu ra nhio ngotho ya jäi to thogi nuna ra hioya ka ra xenu Hnini M'onda, pa ya jäi to xi jar m'eudi gä m'ui nuna ra thogi hingi nxotho ya m'ui ne ua xi tho.

Ge ra ndä nzaya hmuntsi tsä ra nfatsi ngu xathusi da uni ne da n'u ha di m'äpu, 8.3.2 di ge m'efi un ha di nte ya m'ui ya jäi ka ya hnini ä ra CAYSPFG/2016/001/E/002 nu u xa hma ka ndui hmuntsi ra pa 21 ra n'a nzänä de ge ra 2016, bi boni ra mpodi gi gen'ä ra hem'i nfatsi ka ra hem'i m'ede 21506A 000/ RO-009/ 2016, ra pa 25 n'a nzänä, bi ne bi 2016, ne ha xa tutsi, ha ra 23 ne toho xa ñutsi, ne xa thändi ha ra hmända da nte ngatho jäi nu ha ra Xeni hnini M'onda, ra nguü hmuntsi ngatho befi, mui jäi ha ra bede m'ui ka ya hnni nzeki nubye ne thändi nt'ode tentsi, njabu da nja ge ne manga m'efa. Xta ma pa hma nuä mangä njot'i:

Ge konge ra hem'i thutsi m'ede 208F1A000/RESOL-00/2016, de ra pa 27 ra n'a nzänä ra 2016, ra hmuntsi nzayo m'ui ka ra Xeni hai M'onda xi un ra nhio, nuna ra hmä hmändä pa xi di hñu ka ra Hninni M'ondä ne ka ya Ta hnini di gen'ä ra hmändä, ge xi bi guki nuna ya hmä nzayo pa di mupu ne xi di thoki ra nhio, ngu m'etho xa hmä di gehi'a:

NUÄ XA HMA RA FAXTE HMUNTSI XEHNI HNINI YA THÄNDI HINTETSI RA XOGI HMUNTSI PA DI RA NTE M'UI YA JÄI NE NUÄ DI HÑEPU DA NTE DA NDÄNGI GATHO YA JÄI MAHIEGI NJAPU XA MHÄ KA RA NFASTE PA DI NTE YA HNINI XI DAR N'OHÖ DI N'EPÜ.

XA THOKI NE HANJA PA DI NTE HNINI PA XI DAR N'OHÖ YA N'EPÜ.

1. Nuä xa hma gatho u

1.1 Te me mä nuna hmuntsi

Ra hmuntsi da hioki ra nte m'ui jäi nuu to di hñepu ne da feni ge nuä te thoki pa hogi nuna hmuntsi tsi hñuni, nuu ya behñä toho petsi n'a ra nj'eya 20 ne te ja hñu ne to di petsi n'a ua yoho ya notsi, ne toho di bui ra ñohia ne ma ra u, ne nuya da thumbi n'a ra mfatsi hñuni ne da t'utbi pa da nte sehe ä.

1.2 Nuä petsi pa di thändäbi

Hñuni, m'efi ne ni xi di tsutsobi.

2. Te ngatho hm'ä

Pa di hñu nuya ya m'efi ge xi di, t'ode gehi'a:

To t'uni ra mfatsi, gatho ya behñä ge to ua ha ra hmuntsi tembabi ä hmuntsi nte mui jäi nuä di n'epu pa da nte.

Motse ha di ja te da tsi ne da hñuni, gatho nuu ya hñuni da uni nuna mfatsi pa da nte ra mui ne da nte u.

Motse pa ya bätsi, ngotho u te di ho di ge ra motse pa di uni ya bätsi ya nfatsi jäi u te di thuni.

Di nxan'i, pa di bändi hanja pa di n'ëhe ya bätsi ya dängä jäi, ne di bädi ha di japi ne ua xi di t'üti ka nguü nxadi pa di xi di nte ya m'ui ya jäi ka ya hnini nuya ya m'efi.

CEMYBS, ra hmuntsi Xeni hnini behñä ne da nja n'a ra hogä m'ui.

Nguu pu ha t'uni, ha mengu m'ui u ne da hiandi ra CEMYBS ne habu da thuni nuya, ya botse hñuni pa da tsi toho da hñäni nuna mfatsi.

CIEPS, ra dā nzaya ā xi honi ra nfādi ye di hiandi gag a thogi ra nzaya tsits'i.

Ra hmuntsi, ra faxte da umbabi nu ra bēfi nuna hmuntsi nte m'ui njāi ne da nte di mapu.

Ra nguu nzaya ka ra hnini, npote nzaya handi ngatho ya hnini hñātho ne ko ra nzayo ne ra nzaya nu pa di nte ya m'ui ya hnini.

Ra ndā nzaya m'ui ka ya hnini, ya nguu nzaya ngatho hoki ra nfatsihu pa gā hoki ngatho ya m'efi ka ya hnini ge xi nfuais konge ra Dāngā nz nzaya ka ra xeni ngatho hai M'onda ne ka ya xeni hnini, ge xi t'uni to jar m'efi ya di hiandi, ne di n'u ya jai m'ui ne M'onda, pa di zi ge xi di ho ka ra m'ahme.

Nguu ha t'uni, ra ngu hmuntsi mfatsi pa n'a ra hogā ya jai to da hñani nuna mfatsi nuu to ya dāngā jai ne ko ra CEMYBS.

Nguu ha nhnu, ra ngu hmuntsi mfatsi da mfaxte ya faxte njabu tembabi u.

Hmānda, nuā da manga ra hmānda ne ngatho da nte ya jai ja ra Xeni hnini M'onda.

Hem'i thuhu tom'i, Toho tom'i ra mfatsi da domi ra ya pa, pa da thāndi nubū da tumbabi ā, ne da fadi ge bi hñuni gatho ya hem'i u, ne ngu nuā xa m'a ne xa hñutsi ra nguu hmuntsi pa da nja ra nte gatho jai ne ge nte ne da beni pa ya ta jai.

Di t'uni ko te di hoki, ya te ko ngatho di t'uni pa te di thoki ya m'efi ne ua za ko te di hoki ra m'efi di t'uni numu xtā gāx ra xadi ā t'ut'i.

Hangu u di t'uni, di ge ya n'ailo u, ha xa thutsi ra thuhu ra to t'uni ra nfatsi numu ya bi jut'i ka ra t'uni nfats, ra m'otse tsi hñuni.

14. Hapu di thutsi ya thuhu, habu da ma ya mfaxte u ne da xipabi ya jai ge da ma, ne ha ra hem'i ne da zipabi u ha njapi da iotu ā pa di hñani nun'a ra mfatsi ge ra tuhu ra nte m'ui jai ge nja n'a ra eni ra dāngi ā.

Hem'i ha thutsi ra mfatsi, habu di hutsi ya thuhu ya behñā to da hñani nun'a ra mfatsi, ne ge di bui ha ra Xeni hnini M'onda u, ge da hiandi ra nguu mfatsi, ne da nja n'a ra hogā m'ui pa gatho ya jai ne da hiandi ra nguu mfatsi nte m'ui jai nuā di n'epu ne da nte.

U to xi jar m'edi, un u to xi di otho te zi, ne nuu hingi petsi ra bojā da iote ra ntāhi, pa njabu da nja nuā hñepi u pa ngatho m'ui ya jai.

Thoki, xa thoki pa xi di nte ya hnini ne xi dar n'etsi di n'epu.

Thoki pa di nte ya hnini, ra nzaya handi, ne, ne da badi te ja ha ra Xeni hnini pa da umbi ra mfatsi ya jai, de hñen'a ge da uni ra bojā. Hanu ra mudu da hñena ga da nja nun'a mfatsi, ne nuu da hñe ā, ngeā hinge da nja ra hioia ha ra Xeni hnini ā.

Ha di thogi ya nzaki, ā ya thāndi ha nun'a ra nguu hmuntsi mfatsi

Ko te di thoki, konge te di thoki ya m'efi.

Mpote, nuā ra jai da tetsi da mfaxte, ne da tumbi n'a ra hem'i da ena ge da iote ra zo ra bēfi nuā bi tumbabi ne da uni xa hño ra bēfi ko ya jai ne da hñuxa ra duhu ra nguu hmuntsi ya thuhu.

Ko te di thoki ko bojā, ya boja ra'yo da hioki ya bebtsi mfadi noya, ne to da hiandi da hoki nuā ya hem'i ne da nxadi ā, ne da badi to adi ya mfatsi ne to tumbi u ra mfatsi u.

To adi ra mfatsi, nuā ra behñā di hñu ne to di petsi ya t'atsi ua ya uene, ne ya tu, da hñuxa ra thuhu, ha nubū da tāhā da tumbabi nun'a ra hmuntsi mfatsi.

Gātsi, nuna ge da bajā thoki njabu thembabi ā, ha nuna ge na da iotuā ra bedi, pa da tumbabi ra botse hñuni ntsi pa m'efa da tumbabi u.

To xi järm'edi, nuu ya xa thogi ha ya tsutbi, ya m'ui ngatho m'ui, bojä, ne nuu neki, pa mefa da tsudi ne da thoni n'a ra jäi nu ä pädi.

3. Tsotse

3.1 Ngatho

Da hogi nuu te tsi ne hñuni ya beña to ä u petsi n'ote 20 nj'eya, ngeä nuna u ya di hñu, nuu ya m'ehñä ya notsi, nubu hin'a ya uene, ne nubu xi di bui n'a hioia u, ne nuu hingi petsi te da zi, ya jäi m'ui ka ra hai M'onda ge pa xi di thüni ra m'otse ha di ho ya ko te di ng

3.2 Nu mahioni

- Da tumbabi u toho petsi nate njeya 20, to hä ya di hñu, ne to hä ya, me ne di petsi ya notsi, ha nuna hmuntsi mfatsi pa da hogi ra nte hñuni, ne da m'ui ra za ngu tembabi di m'ui ra za ra nzaki;
- Di thändi ä di n'u ra m'ehñä to xa n'u;
- Di m'otsi pa di thuni ra fatsi bojä pe ge di ndui di t'üti ha di hoki ya m'efi; ne
- di nfatsi ya jäi pa di t'üni nua ra m'efi pege xi di nxan'i pa di bädi te hoki pa xi di nte ya m'ui ngu ya nzaya n'a ngu n'a.

4. Ngatho nja masu u

4.1 M'ui njäi ngatho

Nuu ya behñä to di hñu ne di petsi ya notsi, ya uene ne di bui ha ra Xeni hnini M'onda.

4.2 Ngatho jäi nt'entsi

Ya m'ehñä to petsi n'ote 20 nj'eya pa ngät'i, ne di hñu ha di bu n'a ra hioia, ne di petsi n'a ua yoho ya notsi, ne hinte di petsi da hñuni u ne da zi, ha di bui ra Xeni hnini M'onda.

4.3 Hnini tsotse

Nuu ya behñä ne di petsi n'ote nj'eya 20 pa ngäti ne di hñu, ne di petsi n'a ua yoho ya notsi, ne di bui n'a ra hioia ntsetho ne otho te da zi ha di bui ha ra Xeni hnini M'onda.

5. Nxogi

Ra mfatsi xi di ya 125 ta hnini m'ui ka Xeni hnini M'onda, ngu xa hmä nuna ra thoki hem'i nfotsi pa di tsotse, ne ge xi fädi di gehi'a xa thuts.

Nuä xi ma hioni di honi ra mfatsi, ne habu da ja ra thuhu nj'eya ra CIEPS, da hñen'a ge mahioni da thändi nuya ya behñä bui njabu, ne ngu nuä manga ra hmända.

6. Ra mfatsi

6.1 Te ma mfatsi ä

- Di t'üni n'a ra botse hñuni mu ya bi nzänäta di zi guto nzänä;
- N'a ra botse di k'ä ya m'itu n'atho dä t'üni.
- Xi di t'üti ra nhio; ne
- Di t'üti ra m'efi, ne di t'uni ko te di hoki ya m'efi numu ya xti gätsi di gen'ä.

6.2 Tengu bojä da thuni

Nuna ra mfatsi da thuni tho ä, ha nun'a uni ra nzaya tsutbi Xeni hnini M'onda, ge ra befi ra CEMYBS ne hinte di gut'i di gen'ä ra nfatsi.

7. Ha dä njapi di thoki nuya ya m'efi

7.1 To da t'uni ra nfatsi

7.1.1 Te di da ne hanja di thäki

- a) Ra m'ehña ä n edra notsi tho ha di petsi nate 20 njeya ha di hñu ä, ne ya dra me ne di n'ehe ya bätsi;
- b) Ge di m'ui nguu hinte de petsi ha ra bojä; ne
- c) Di m'ui ka ra xeni hnini Monda.

Ne di üdi nuya ya hem'i t'adi ngu xa hmä, ge xi di da nuya ya hem'iya:

- a) N'a ra hem'i ä m'ä npu ra mengu (CURP);
- b) N'a ra njuki k'oi ha thutsi ra hmi pa di thändi; numu ngu ra chulo ra njuki k'oi ha thutsi ra hmi pa di thändi
- c) N'a ra njuki k'oi ha thutsi ra hmi pa di thändi.
- d) N'a ra hem'i ha xti tutsi ma ge tsihi ra bätsi, ne ua ya hem'i ma ha m'ui ya bätsi; ne
- e) Ne ma ra u di m'ä ra ndä Nzayo.

Nuä ya hemi da thäni, da thändi ngu nuä ha ra hmända hneki tho, ne ha ra ntsoni hemi ngatho jäi ha ra xeni hnini Monda ne ha ya thi hnini u ne nuä ma ha njapi da thoki u, ne habu hutsi ha njapi da ma ko ra hñu ä ne nuä neki tho ä.

7.1.2 Thändi ha njapi da thoki nuya

Da tumbabi to adi nun'a mfatsi ne to tomi da se ra thuhu pa da hñani nun'a mfatsi ne toho di petsi gatho nuu ya hemi da t'adi ä ne da ja ngu nuä mangä nun'a ntot'i, njabu ä:

- a) Ge numu di di dothi ngu ä ra bätsi ne ra me;
- b) Ge hindi nxotho ra ndo'yo;
- c) Ge dar m'ehña ä thor thogi n'a ra thote;
- d) Ge xi dar mese ka ra nguu ne hinda tho;
- e) Ge hinte di petsi n'a ra m'efi ra pa di adi ra nfatsi; ne
- f) Ne ma ra nu u di m'ä ra faxte.

7.1.3 Thutsi mfatsi

Nu u to dä adi nuna ra nfatsi ge da m'ä da adi da gätsi ya hem'i, ge da gätsiya hem'i u t'adi ne dä, da m'äse konge ya jäi ka ra nguu nthutsi.

Nubu to ne ra mfatsi hinda za da m'a da hñembi n'a ra muu ge da m'a, ha metho da hioki n'a ra hemi habu di en'a ge hingi tsa m'a pa da bädi to da uni nun'a mfatsi, ne ha di p'a n'a ra hemi hmuntsi thändi he hingi tsa da m'a ä, ne ha di m'a ge pate hingi tsa da m'a ä.

Nubu ya ngu uhmuntsi mfatsi ya da hñä ra duhu da hiändi to da umbi nun'a mfatsi, ne mefa da umbi n'a ra folio geä mefa da iqtuä ra bedi, ha nun'a hinda bedi ge xi da su ä pa hinda bedi.

Gatho ya m'ehñä ge tsa di thutsi ra thuhu ka ra nfate, nu pa di yut'i ge hinte di gut'i n'a ra bojä pa di t'üni ra nfaxte nuä.

7.1.4 Nuu ya hemi

- a) Ra hemi t'adi pa di yut'i;
- b) N'a ra hemi hapu di hñutsi ge xi jar m'edi ra m'ui ka ra hnini Xeni M'onda;
- c) Hemi ha dä thutsi;
- d) Hem'i m'ehni; ne
- e) Nu u ma u di hmä ra ndä nzaya.

7.1.5 Di uat'i ngotho ya thuxthuhu

Ra da hmuntsi ngu nzayo di uat'u ge di hñäni nun'a mfatsi, ne nuä ya hemi ya jäi xa hmuntsi ä, ne da thoki ngu nuä mangä ra hmända, ne habu hneki ne kut'i ra zo ä, ha ra thuni ne fadi nuya ya mfatsi u, ha ra xeni hnini Monda, ne ya thi hnini; ha nuya da thuni ne da hma ha njapi da thoni toho xi honi nuya ya mfatsi, ne nuu ha thani ya ngu hmuntsi mfatsi, da nte gatho ne da nja n'a ra hogä mui jäi ha ra xeni hnini Monda; ne ha ma rau da za da thudi nuya u, ne ha ma ra ya ntode thändi pa da fädi ä.

7.1.6 U to petsi nuna ra nfatsi

- a) Da hñä ä dä t'uni;
- b) Da hñä ra nfatsi;
- c) Ne di nxatbi;
- d) Di nfaxhu ya hmuntsi nzaya ka ya hnini;
- e) Hindi jukbi ya nt'üdi ya jäi; ne
- f) Ge xi thändi ra nhio, di thändi ge xi rangutho ngu ma ra ya jäi ne ge xi petsi ne ra nhio pa hindi t'utsa.

7.1.7 Nuä da iqte nuä da tumbabi ra mfatsi

- a) Di m'ä xi ma juani ngatho u di t'ani;
- b) Nubu da bedi da hmä, nu ra hemi da nte ne ndäbgi u nuä di hñepu, ha ra CEMYBS o habu thui nuya u;
- c) Da ma ha ya ntudi mfädi nubu da zipabi ä, pa da bädi ha njapi da metsi n'a ra hogä mui ne da bädi da mpefi ngu di ñehe, ne ngu padinehe ä;
- d) Da hñäni se ra mfatsi botse pa da hñuni ra zo ä, nubu nun'a jäi tumbabi ra mfatsi hingi tsa da m'a da xipabi ma n'a ra jäi, pe da ma ha n'a ra to'ti hanja hingi tsa da hñäni se ra mfatsi ä;
- e) Dä hñä ra za nu ra mfatsi ä da t'uni;
- f) Di kuat'i ne di mpefi ya m'efi ka ya ka hnini numu xtä hmä; ne
- g) Ne ma ra u dä m'ä ra nzaya.

7.1.8 Numu hinda iqte nuã xa zipabi

- a) Numu hindä m'äse da adi ra nfatsi ge hindä t'uni mu hinte dä gätsi ra hem'i uendä;
- b) Ne numu da unga ya hemi nuã hima majuani pa da yut'i ha nun'a nthuni mfatsi;
- c) Numu hinda hñä ra za nun'a ra mfatsi, ne nubu da umbabi to hingo ra met'i;
- d) Nubu to da iqte ra ntetsi nan'yo honi ne da matsi n'a ra mboho ge honi da mpefi ha ra tsutbi xeni; ne
- e) Ne ma ra nguu xa m'ä ra ndä nzayo.

7.1.9 Da thäki di ge ra mfatsi**7.1.9.1 Da thäki ra ya pa:**

- a) hindi yopi ra nfaxte numu ya bi hñutsi ra thuhu; ne
- b) Nu ma ra ngu dä m'ä ra faxte.

7.1.9.2 Nu to dä thäki di gen'ä ra nfaxte:

- a) Numu hinda guki nu ra mfatsi ngeä ya da thogi ya pa nuã bi tumbabi nun'a ra mfatsi, ne numu da zoni, goyo zäna, ne numu hinda udi ra hemi habu ha m'a di ge ra m'ede;
- b) Di zi ra nhio ya te t'üni di ge ya nfatsi u xa t'üni;
- c) Hindi m'ä di guki hñu ne ua ta goho yopi ya nfate te t'üni ngu di ntenui, ne hindi m'ä hanja;
- d) Di m'ä xi ma juani ngatho te di t'ani ne di da ra nhio ya hem'i di t'api numu xtä nyut'i ka ra nfaxte;
- e) Di m'a xi ma juani ra nt'ani ne xi di da ra nhio ya hem'i di t'api numu xtä yut'i ka ra nfaxte;
- f) Da m'o, dä poti, ua to da uni ne ua da da ka ya nguu un u ya tsi xa t'uni;
- g) Numu bi matsi to ne da mboho nzaya ko nun'a ra mfatsi hani ha nun'a ne da matsi ntsetho;
- h) Numu dä boni ha ra Xeni hnini M'onda,
- i) Ne numu dä bonise;
- j) Ne ua dä du; ne
- k) Ne ma ra u da m'ä ra ndä nzayo hmuntsi

Ra nguu mfatsi ntontsi, da hiandi ne da hneki te ya befi u ne ha njapi thoki ä.

7.1.1.0 N'an'yo mfatsi tho

Nuã to han ra mfatsi petsi da hñani nun'a ra mfatsi botse hñuni, ngu ja ne da ma ha befi ha tutuäbi da mpefi ra za, ne da mu ra za, ngu nu ä te pädi tho.

7.2 Hamu da uadi nun'a ra mfatsi

Nu hanja di t'üni nuna ra mfatsi ge xi dizudi xo goho ya t'uni

8. Nguu ha nfaxte.

8.1 Nguu habu thoki ra nhio.

Ra hmuntsi ge ä xi hä ma su pa di hoki ra nhio ra nfaxte ne xi di nu ha di hoki ra nhio.

8.2 Nguu ha hiandi ra nfaxte

Ra ngu hmuntsi habu da n'a ra hogä hmuntsi pa gatho ya ta jäi ha ra CEMYBS, geñ'ä ra tsedi da hoki ra nhio ra m'efina.

8.3 Ya hmuntsi nzaya u to nu ha di mä ra thoki

8.3.1 Nguat'i

Ra hmuntsi ge di juat'i:

- a) N'a ra ndä nzayo iat'i hem'i, pa da nte gatho ya hnini;
- b) N'a ra ndä hñux hem'i, ra nzaya ka ra CEMYBS;
- c) Kut'a ya npote nzaya, geu da m'ä:
 - N'a mpote hñänsu nt at'i bojä;
 - N'a ra mpote hñänsu nt'ot'i nu ra nt'othe;
 - N'a ra mpote hñänsu nu ra m'efi;
 - N'a ra mpote hñänsu nu ra bojä ; ne
 - N'a a mpote hñänsu nu ra nt'ot'i pa di nte ya mengu ka ra Xeni hnini M'onda.
- d) N'a ra jäi geä da nu ra hmuntsi bojä, neä da hioki ra zo mbo ha ra CEMYBS;
- e) N'a ra jäi geä da su ra hmuntsi jäi xotho ne hmuntsi nxampate u; ne
- f) N'a ra jäi nuu su ra bojä ha ra hmuntsi mfatsi da nte nubu hin'a da ndängi, ha gatho ra muu jäi.

N'a ngu n'a to da mfaxte di hioni to di mpoteui.

Ra Nfaxte ä to dä nzayo dä njut'i di ge yu di mpetho.

Ya mfaxte hmuntsi da za da hñä, ne da hñunga ra noya, ha ra nuä mpetho se da sä da hñätho ge njabu xa hmä ne xa thängi ge hense di za da ñyü.

Ya m'ä ya hmuntsi ge xi di hñäki u to di petsi xangu ya m'ede, numu xi di t'okuitho konge ra ndä ge xi di tsa dä m'ä to ä dä nzayo.

Ra mfaxte ngu xi di hñänsü hñu nzan'ä ne ma hñu nzan'ä man'aki ä, nu hamu xi jar m'edi.

Nu ra nzayo iot'i ha da tutsi ha n'a ra hemi nuä da hma ha nuä ra hmuntsi da nja, ne ha da tutsi nuu ya noya, ne ya thängi nuu da mangä ya noya nuu ya jäi, ne di hmuntsi mu ya bi 24 ora ä di m'ä.

Nu ra ndä pa di nzahni ra hmuntsi nzayo hutsi ya m'efi mfaste da m'a ko ra nzeki ra hñäxi mfaste, ge da njä n'a ra mfatsi, da iot'i ha n'a ra hemi nuä ma da hm'a ne nuä ma da njä, nepu da m'a n'apa ua yopa pa da zoni gatho nuä äni nun'a ra mfatsi ne de m'ä nuä hne ä, ya hora di betho pa fadi ra zo ä.

Da nja ra hmuntsi befi, metho da nja ra nzeki nuu ya dänga nzaya, ne da njabu nubu da nja ra hmuntsi nehe petsi da soho nuu ya jäi da io de nuä ma hmä, ne di bupu ra hñäxu mfaste, ra thi hñäxu, ne toho ra hñäxu toho hmuntsi ra bojä, ne ko ya thi mefi nehe da zoho, gatho nuya ge njabu da nja r'a hmuntsi.

Nu ra nzayo iot'i ha da tutsi ha n'a ra hemi nuä da hma ha nuä ra hmuntsi da nja, ne ha da tutsi nuu ya noya, ne ya thängi nuu da mangä ya noya nuu ya jäi, nepu da ungä ntunt'äye gatho nuä ya jäi hiotse nuä hmuntsi.

8.3.2 Nt'entsi tho

Ge xi di nu ra ndä nzayo hmuntsi:

- Di njuki ra thuxthuhu hem'i ne ra hemi, ne da ma tu uni ra mfatsi pa da uni nuna nfatsi he nepu da domi da zoho ä, ne mefa da mu ge bi zoho ra mfatsi pa da fädi. Nubu hintu da uni ya mfatsi hemi da m'a ne da hñena ge n'a ra mfatsi da thändi te da totue, pa da tumbi oh hin'a, ha ra mfaste da hñani pa da bahdi hubu da thumbi ra mfatsi nuna jäi, pa di yuti ka ra nfatsi.
- Di hma hamu di yuti ya ra'yo nfatsi ne ua to di tyhäki di ge ra nfaxte ya pa u di m'äti di 'yopu pa di t'üni nuna ra nfaxte di gense u;
- Di guki ne di pati ya hmanda xa hma pa ge da thogi ya befi, da neki x año, ne nun'a nigua hmuntsi mfatsi;
- Da thutsi ya nthoki befi, ne da hmate da befi ha ra nigua hmuntsi mfatsi, na da hma hamu da ma ge da t'uni ra mfatsi, hamu da thuxa ya thhuhu, hamu da t'uni ä,
- Di t'etsi n'a ra mpote di ge ya hmuntsi ka ya hnini ne ua n'ä ra nguu nxadi;
- Dä njuki ne da mpadi ya hmändäse; ne
- Ne ma ra u xa thutsi ka ra hem'i nuna.

9. Ha njapi da 'yo nuna

9.1 Ha njapi da n'yo

- Ra ndä nzayo ka ra xeni hnini M'onda da juke ra hmät'i hmuntsi konge ra CEMYBS;
- Ya M'ehñä to da tähä nun'a mfatsi da tumbabi n'a ra hemi ko ngeä da sa hñäi ra bojä, ne mefa da hmä o da zipabi ge da hñäxa ra hemi hutsi ra folio, ne di petsi 18 hñudi habu di hutsi ra thuhu, ne habu di neki ra k'oi, da tomi 90 ya pa, pa da tumbabi nun'a ra mfatsi.
- Ra hñäxu mfaxte mboho da m'a toho umbi ra mfatsi ngu nuu xa zopabi ya hemi mfatsi, ne nuu x a m'a ne xa nja ra kohi, ne hangu ra bojä ja;
- Da hñutsi ne da ma te da totue nuä toho hingi mpefi ra zo ha nuä mbo ra befi nguu, ne da hiokia ya hemi habu da ge ma nja n'a ra mfatsi, ne ha njapi da thuni ä, da t'ena ha, kut'i ne da thoki ngatho ya pa. Nepu gatho nuay da nja ra zo, pa njabu hinda nja ra ntsomu, ha ra hmuntsi mfatsi;
- Nu ra guu hmuntsi da yentsi xa hño ra befi, ne da ñutui ra hñäxi mfaste pa da hma nunbu njabu nuä tote, ngu nuä xa hmä ne nja ra kohi njapi da totue nuya mfatsi ne ha njapi da thuni u ne da bädi ra ngu hmuntsi mfatsi;
- Ra nzayo ge di gätsi dä m'ä ha xi di mfaxte mboho da m'a toho umbi ra mfatsi ngu nuu xa zopabi ya hemi;
- Nu ra nguu hmuntsi mfatsi da m ato da umbabi ra mfatsi, ne unga ra folio, ne hñutui ya jäi toho da tähä. Nu toho hindä tumbabi tho da domi ngeä mefi seca da thumbabi u. Nehe mefa nuä mfatsi;
- Ra m'ehñä to da tähä nun'a mfatsi da tumbabi n'a ra hemi ko ngeä da tsa da thändi ha di thoki ra nhio ra nfatsi, ne xi di jut'i ngotho ya jäi di uat'äpu ne xi di t'üni n'a ra m'ede pa di thuni ra bojä, ne mefa da hmä o da zipabi ge

da hñäxa ra hemi hutsi ra folio, ne di petsi 18 hñudi habu di hutsi ra thuhu, ne habu di neki ra k'oi, da tomi 90 ya pa, pa da tumbabi nun'a ra mfatsi. Numu hingi tsi te da hoki mu xi dothi ne ga xi xa nfädi ra nguu nzaya di uni ra hem'i bojä ka ra nguu;

- i) Ra botse mfatsi hñuni, mefa nuä ra hemi t'embabi da nte nuä di hñepabi, ne hñudi ra hemi habu di hutsi ra thuhu ne di neki ra k'oi, ne nuu to petsi ret'a ma hñäto njeva, da hñäni ha thuni ya hmuntsi ntentsi;
- j) Ra nguu hmuntsi ne ntontsi ne ha tutsi ya thuhu to adi ra mfatsi. Nu ra mfatsi to tumbabi nubu hinda su ne nubu nun'a jäi to hani nun'a mfatsi da matsi n'a ra mbohō nzaya da thäkua bi bestho nun'a mfatsi ngeä hinga njabu nuä qte ma n'a ra jäi da hñä bote mfatsi, pe metho da hñutsi ha n'a ra hemi habu di hen'a ge umbabi ra nzeki da hñäni ra mfatsi; ne hñumbabi ra hemi di hñepu nte, ne ra hemi habu hutsi ra thuhu n era k'oi, ha nun'a mfatsi padi nepu mefa ra nguu hmuntsi da hñäni nubu xi majuani nuä mangä nuä ra jäi di ra nj'eya.
- k) Ra m'otse ho ya ntsi ne ho ya nfaxte pa ya m'ehñä u te t'üni ge pa di m'ä di tu ge xi tsa di üdi ra chulo hem'i ha m'et'i ra nk'oi hmi ge ka xi di ra'yo ngatho ya jäi petsi 18 nj'eya, ne ua ne ua di da ya hem'i konge ya chulo jäi, di m'äpu ha di t'üni ra nfoxte ka ra nguu nzaya.
- l) Ra ndä nzaya ge xi di hoki ra nhio konge ya hem'i pa ngatho ya jäi to di petsi ra nfaxte;
- m) Nu pa di t'üni ra nfaxte nuna ge di t'üni koge n'a ra m'otse ha di ho ya ntsi pege nu ya pa u di nja ra t'etsi nzaya ge hingi tso di t'üni ra nfaxte ge ya jäi di m'ä ge xi nfatsi ya tsiste nzaya.
- n) Numu di dathi ra jäi to xi t'üni ra nfaxte ne hingi tso di m'ä padi hñä ra nfaxte ge xi tsa di üni n'a ra mengu n'a ra hem'i ha di m'ä ge di m'a pa di hñämoi ra nfoxte ne di xti tumt'i ra 'ye, ne di hñä ra thuhu ne; ne xi di hanja yo hi xa m'ä ra ndä pa di hñä ra nfaxte; ya pa u du t'üni ra nfaxte nuna; ne
- o) Numu da bedi nu ra hemi di hñepu da nte, nuä tumbabi ra mfatsi da ma, ha ya nguu mfatsi hmuntsi ha ra, pa da tumbabi ma n'a ra ra'yo pa di geä.

9.2 Nubu da thäkuabi ra mfatsi

Nubu ya thäki n'a ra mfatsi ngeä ngu m'a ha nun'a ntot'i ngu ma mudi bi ma, ra nguu hmuntsi da hñäki, ne da thumbabi m'a n'a ra jäi nuä di qtuä ra bedi, ngeä ya huxa ra thuhu ge ne ra mfatsi, njabu da thäku bi n'a ne da thumbabi man'a.

Ra nguu hmuntsi mfatsi da xipi ra faste pa da bädi, ne nun'a da hñen'a ge tumbabi ma n'ra ra jäi, ne yut'i ha nun'a nthuni mfatsi, ne da thändi hangu ra bojä ja tho, ngu nu ä ma ha ra betsä bojä, nubu pongo da thuni, nubu da thomi ngeä mefa da za da zoo ra bojä ä.

10. Ya hmuntsi ka ya nguu tsutbi

Ya nguu tsutbi ge xi da bädi ge nuu to adi n'a ra mfatsi da fadi ge hinte petsi mara ya mfatsi nuä hungä ra nzaya, pa njabu hinda nja tso bede de n'a ra hmuntsi ko ma rau, njabu ngeä bui ra ya jäi ge adi, ne njabu hinda dege ra bojä ra nzaya.

Ra CEMYBS da api ra mfatsi ya thi hnini pa hinto da metsi yoho ya thuni mfatsi, ne da badi ge gatho to mpefi ko ya nzaya tsutbi, ne ha ya tanguunxadi ne ma rau, pa mefa da thoki ma ra hogä befi pa nja ma su gatho jäi ha ra xeni hnini, ne nja n'a ra hogä mui ha gatho ya nguu mfatsi.

Ra CEMYBS da za da iqte ya hmuntsa hem'i ko ma ra nua da ne, ne ko nuya da hne ya thändi hmuntsi ngu di tsotse ya m'efi.

11. Ha di nt'ote ne ha di uat'i pa di nte ra mui ya hnini

Ra ntentsi ma otho, ne da teni ya hmuntsi mfatsi ne da iqte ne da matsi ya jäi toho xa hmuntsi to da hñäni ya mfatsi da mfaste ha ya befi ra hnini, ne ha ya nguu nxadi, ne ya hmuntsi neki tho u, ne ha ra hnini.

Ya to xi nfatsi ra m'efi nuna ne xi kuat'i ka ya m'efi k ara hnini ge xi mat'i, ge xi di tsifi ne ya hmuntsi nzaya ka ya hnini, ne ta nguu nzaya nxadi ne ko ya hnini.

12. Thāndi**12.1 U thāndi yabu**

Da nja nuya ya hmuntsi mfatsi da ntode yabu, ne ngu nuā mangā ra hmānda, ne xa hmā pa di nja ra hmuntsi .

Nuu ya befi da thoki da tutsi ha ra hemi befi ra nzaya "Gaceta del Gobierno", ne ha ya nxi web ha hmuntsi nte ngatho jāi, ne CEMYBS, njabu ne ā.

Ne ngu nuā ha mangā ra hemi ra hmānda ge xa tutsi xe hma, nubu da hñā pa da nto de yabu ge manga ha hmānda ret'a ne hñāto 18 njaua xa thutsi ka ra hmāndā:

"NUNA HMUNTSI HEMI, HINTO RA METI N'A RA MBOHQ NZAYA. HINGI TSA TO DA HÑĀ NUNA NU RA NTE M'UI YA HNINI. NUMU TO DA HÑĀ GE DI NZEKI NUNA PA DA M'Ā FADI NE DA THĀMBI RA BOJĀ KO YA NZAYA NGU NUĀ MANGA KA RA HMĀNDĀ".

12.2 HMĀT'I

Nun'a tutsi da ma ra nzaya to hmānda ha ra xeni hnini Monda, ne ko ra hmuntsi mfatsi ra thuhu CEMYBS, ne nuā da m'a ra mfaxte, ne njabu nuā da njau.

13. Nekitho

Ra CEMYBS da metsi tho ra tse di pa da metsi ya nthuxa thuhu ha ra nguu hmuntsi mfatsi, ngu nuā manga ra xeni tot'i VIII ne ha ra xeni hmānda 12 ne ha ra hmānda neki tho ne ha da yut'i tho ne ha ra zo, ha ra Xeni hnini M'ondā ne ya Ta hnnini, ne ge xi di thāndi ra nhio pa di thoki ra m'efi nuna ngu xa hmā pa di hm'ātbi ngatho ya t'ūdi.

14. Ntheni tho

Ra ndā hmuntsi mfatsi di hiandi hamu di m'āt'i ra m'āfi pa di dā te xa thoki di ge ra m'efi ya pa u xa nja ra hmuntsi.

15. Thāndi te xa thoki**15.1 Thāndi te xa thoki ta mbo**

Tsa di hñu te xa thoki t ambo, di ge ra CIEPS, pa xi di hogi ra nhio ra m'efi ne xi yapu di tsoni.

15.2 Hnu ya m'efi

Ra CEMYBS di udi ra hem'i u xa thoki ne di m'ā j'eyamu ya toki ka ra CIEPS, ngu xa thutsi ka ra hmānda xa ngopu.

16. Da nja ra m'ede bojā, ne xi da nja masu ra thāndi

Nuu to da mede ne to da bādi hanju ra bojā ja, ne to da ra nguu hmuntsi mfatsi ā, da hiandi ra ra ndā nzaya nuā ha di thoki ya pede njabu tembabi ā, ne ra nguu hmuntsi thāndi bojā ha ra Xeni hnini M'ondā, ra nguu hmuntsi mfatsi su ra'ya mahini hemi ha ra Xeni hnini M'ondā, ne jamasu mbo thāndi zipabi CEMYBS, ne nuya ge handi ha njapi da totue ne da japia pa da thuni nun'a mfatsio xta mahñu.

17. Ngoxte ne kot'i

Nuu hingi ha njapi mpefi nu ya jāi uni ra mfatsi, da sa da manse n'ha, nubu gatho ya jāi pa njabu da totuā bi ncaso, ne da sa da m'a ha nuā ma ga m'a ngat'i nubyē ā hiandi xa:

a) Ge xi di thutsi:

Da tutsi ra ya thi ntenti hemi habu di hutsi ra ri noya ge hingi ho ha njapi mpefi ya jāi to rai ra mfatsi, ha nuya da nja ha ma detho ya CEMYBS.

b) Nt'oxgu:

Ha ra CEMYBS ha 01 800 823 8580; ne ha ma detho hiandi ne gi hña ha ra nt'oxgu ra xeni hnini M'onda (CATGEM), lada hinte gi gut'i 01 800 696 96 96 ne ha ngotho xeni hnini M'onda ne 070 pa ge nzuni ne ka ya ta hnini.

c) Ka ra m'ehni hem'i yap'u:

Ka ra mehni hem'i furoengrande@edomex.gob.mx ne ka ra xi www.secogem.gob.mx/SAM.

d) Gi i'yosepu:

Ra hmuntsi ha mbo ha ra CEMYBS; ne habu ha ja hmuntsi ntode pa othe da ntode toho hingi ho nuu ya jäi mpefi ha mbo ya hmuntsi mfatsi, hmuntsi thängi gatho jäi, Hmuntsi ngatho jamasu ha ra hmuntsi handi ra Xeni hnini M'onda.

DI THOGI

N'A. Juki nuna ra hem'i ngu xa hmä ka ra hemi hiaxmu "Gaceta del Gobierno".

YOHO. Nu ya mpodi gi gen'ä ra hem'i xa thutsi ne di boni ra pa ä ra hiax ä bi nyut'i ra hem'i "Gaceta del Gobierno" ge di genpu hinda podi ta gemu di hmä da mpot'i n'ena ya hmä ha di thoki nuya.

HÑU. Nuna ra hem'i ha thoki ra nfotsi ge xi dä njuki ngotho pa xi di nfädi xa nhio.

GOHO. Ya thuni mfatsi da thuni numu ya da nja ra bojä, ne numu ya da thoni pa da thuni ä, njapu ya m'efi nu ra nzaya.

KUT'Ä. Ngotho u hi xa n'u di gen'ä ra hem'i nfatsi, ge xi da nu ne dä hoki ra nzaya

Ja ra hnini Nzuni Lerdo, ra hñäxu ra Xeni hnini M'onda, ra pa 28 n'a zänä ra nj'eya 2016.

LCDA. NORMA PONCE OROZCO
MFAXTE DIGE RA NTSUI M'ONDA
DIGE YA M'EHÑÄ RAZÄ PA GATHO
(RÚBRICA).

"NUNA HMUNTSI HEMI, HINTO RA METI N'A RA MBOHQ NZAYA. HINGI TSA TO DA HÑÄ NUNA NU RA NTE M'UI YA HNINI. NUMU TO DA HÑÄ GE DI NZEKI NUNA PA DA M'Ä FADI NE DA THÄMBI RA BOJÄ KO YA NZAYA NGU NUÄ MANGA KA RA HMÄNDÄ".

Traducido por:

Universidad Intercultural del Estado de México

Lengua Otomi:

M. en C. Petra Benítez Navarrete